

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2021 / 04 FİYATI: 9 TL

Çocuklar Geleceğimizin Güvencesi, Yaşama Sevincimizdir.

Erdem Akyüz'ün Yazısı 14. sayfa

H. Atatürk

Yaşar Öztürk:
**Ulusal
Egemen-
liğimizin
101. Yılı** s: 5

Zeki Sarhan:
**Subaylar
Parasız
Kalinca** s: 122

Kaya Boztepe:
Türküm s: 25

Cengiz Özakıncı:
Atatürk'ten
Yunan'a Uyarı
**Ege, Ankara,
Anadolu
15 Bin Yıllık
Türk Yurdu** s: 18

Tekin
Özertem:
Esef s: 43
Konur Ertop:
**Gölgeden
Aydınlığa** s: 100
Ömer Dedeoğlu:
**Edward
Snowden** s: 78

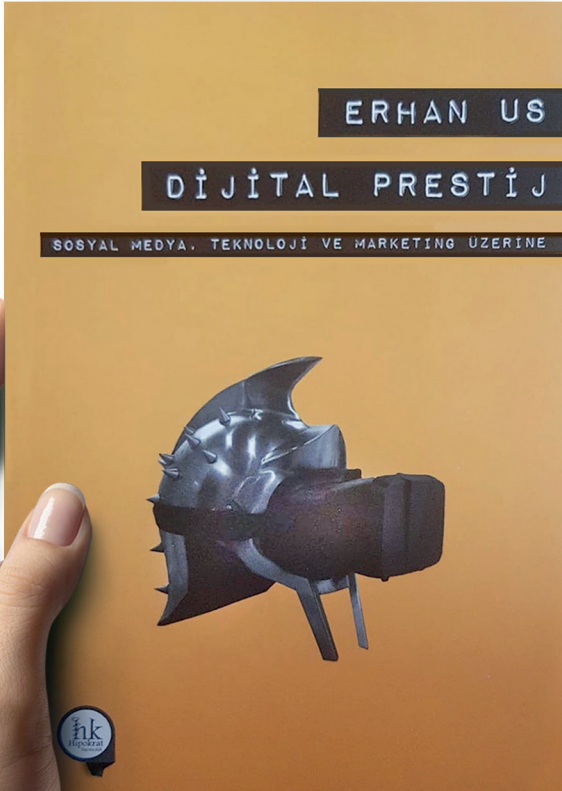
**23 Nisan
Ulusal
Egemenlik
ve Çocuk
Bayramı
Kutlu Olsun**

Öğüt Yazman:
**Pandemide
Yaralı
Demokrasi**
s: 73

Erhan Us, 1987'ta Ankara'da doğdu. Bilkent Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği'nden mezun olarak çeşitli yerel / uluslararası zincir otellerin pazarlama operasyonlarını yürüttükten sonra dijital ve stratejik marketing, mimari / ürün fotoğrafları, tasarım ve sosyal medya hizmetlerini A.D. 1644 Marketing Group çatısı altında birleştirdi.

Fotoğraf ve modern sanat eserleri ile çeşitli sergilere katıldı.

Ulusal ve uluslararası on bir sivil toplum kuruluşunda başkanlık seviyesinde görev aldı. İki "En İyi Dijital Ajans" ödülü ve birçok özel ödül sahibi olup, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji, Anadolu Üniversitesi Felsefe bölümlerinde ve A.D.1644'te (CEO) çalışmalarına devam etmektedir.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Dr. Cihangir Dumanlı,

Barbaros Eneç, Haluk Erdemol, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Metin Gören, Erhan Kanyılmaz, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga,

Necfe Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız,

Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.,
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 23 / 03 / 2021

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 “Gergedan” Dr. Ufuk Akyol

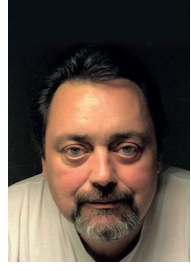
5

Ulusal
Egemenliğimizin
101. Yılı
Yaşar Öztürk

- 11 Uygur Ulusu Eğitim Yarattır
Yahya Aksoy
- 14 Atatürk ve Çocuklar
A. Erdem Akyüz
- 18 “Ege”, “Ankara”, “Anadolu”
Onbeşbin Yıllık Türk Yurdu
Cengiz Özakıncı
- 25 Türküm Kaya Boztepe
- 29 Ben Size Ölmeyi Emrediyorum!
Dr. Cihangir Dumanlı
- 33 Sivas’ta, Bana Karşı Yapılan
Bir Girişim! Cengiz Önal
- 39 Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 41 Yasa Kimden Yana
Mete Akyol
- 43 Esef Dr. Tekin Özertem
- 47 İlginç Bir Tuz Öyküsü
Cemal Türkmen
- 52 İskandinav Kültüründen
Roma, Hun ve Kelt
Kültürüne Avrupalı Olmak
Necet Uğurlu
- 59 Yüzyılın Cerrahisi Gazi Yaşargil
Prof. Dr. Cengiz Kuday
- 62 Ölümden Dönen Demokrasi
Barbaros Eneç
- 68 Rusya’nın 7 Milyon Dolara
ABD’ye Sattığı Alaska
Gülbüz Evren

İÇİNDEKİLER

- 73 Pandemiye Yaralı Demokrasi
Dr. Öğüt Yazman
- 78 Edward Snowden
Ömer Dedeoğlu
- 83 Umurlarında mı?
Necdet Pamir
- 90 Amigolar İşsiz(!) Kaldılar
Metin Gören
- 93 Karamazov Kardeşler
Demir Aytaç
- 100 Gölgeden Aydınlığa
Konur Ertop
- 107 Nice Yıllara Konur Ertop
- 112 My Lai Katliamı
Erhan Kanyılmaz
- 118 Bahar Geldi, Hoş Geldi!
Nuray Bartoschek
- 119 Toplumun Dijitalleşmesi
Sabriye Aşır
- 122 Subaylar Parasız Kalınca
Zeki Sarıhan
- 125 Deprem ile Kuzey Anadolu
Kırığı Prof. Dr. Ö. Ahmet Ercan
- 131 Mitoloji Berk Yüksel
- 136 Tatzlwurm İzlen Şen Tokar
- 140 Zengin Kentlerin Yoksulları
Mehmet Ünver
- 146 NASA’nın Uzay Aracı Mars’a
İniş Yaptı Deniz Bener
- 147 Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 4 Beni Hatırlayınız
- 24 İlk Dersimiz Türkçe
- 58 Bilginizi Denetleyin
- 72 Gözün Sözü
- 151 Çözümler
- 152 Yarının Büyükleri
- 154 Bulmaca
- 156 Satranç
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

“Gergedan”

Ortaokul yıllarımda derslerimizde tiyatro oyunları işlerdik. O yaşında ilginç birer masaldan başka birşey olduğunu düşünemediğim bu eserleri, zaman geçtikçe, örneğin her on yılda bir, tekrar okuduğumda ise hiç de masalmış gibi gelmemeye başladılar. Shakespeare’den Miller’a kadar geniş bir yelpazeye yayılmış bu hikayelerin her biri aslında bir şeyler söylüyor, insanı insana anlatıyordu.

Bugünlerde nedense aklıma bu hikayelerin bir tanesi çok sık geliyor: Ionesco’nun “Gergedan”ı.

Hatırlayalım: Küçük bir kasabada insanlar mutlu mesut yaşarken, bir anda içlerinden birkaçı, hikaye bu ya, gergedana dönüşür. Bu durum kasabada büyük bir infiale yol açar. Gergedanlaşan insanlar artık bambaşka bir yaşam tarzına sahiptir ve insanlar bu durumu çok garipsemektedir. Şaşkınlık ve korku ile gergedana dönüşen bu "eski" komşularını birbirlerine gösterir ve ne yapacaklarını bilmeden insan kalmaya çalışırlar. Ancak her gün birkaç insan daha dönüşmektedir.

Zaman geçtikçe insanlar sayıları iyice artan gergedanların arasında yaşamaya devam ederler ama artık eskisi kadar garipsememektedirler onları.

İnsanların sayısı iyice azalıp, çoğunluk gergedanlaştığında ise artık insanlara bakıp şaşkınlık ve korku duyma sırası gergedanlara gelmiştir. Artık garip ve korkutucu olan insan olmaktır.

Ionesco’nun bu oyunu yazarken irrasyonel düşünce tarzının nasıl kolayca rasyonelleşebileceğini göstermek istediği söylenir. Klasikleşmiş bir oyun.

Bugünlerde çok aklıma geliyor. Neden bilemiyorum ama çok sık hatırlıyorum bu eseri... •

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- Egemenlik, hiçbir mâna, hiçbir şekil ve hiçbir renkte ve işaretle ortaklık kabul etmez. (1922)
- Bütün cihan bilmelidir ki artık bu devletin ve bu milletin başında hiçbir kuvvet yoktur, hiçbir makam yoktur. Yalnız bir kuvvet vardır. O da millî egemenliktir. Yalnız bir makam vardır. O da milletin kalbi, vicdani ve mevcudiyetidir. (1923)
- Toplumda en yüksek hürriyetin, en yüksek eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması ve korunması ancak ve ancak tam ve kat'î mânasiyle millî egemenliğin kurulmuş bulunmasına bağlıdır. Bundan ötürü hürriyetin de, eşitliğin de, adaletin de dayanak noktası millî egemenliktir. Toplumumuzda, devletimizde hürriyet sonsuzdur. Ancak onun hududu, onu sonsuz yapan esasın korunmasıyla mevcut ve çevrilidir. (1923)
- Bir insan, belki kendi arzusuyla şahsî hürriyetini yok etmek ister, fakat bu teşebbüs koca bir milletin hayatına ve hürriyetine zarar verecektse, muazzam ve şerefle dolu bir millet hayatı, bu yüzden sönecekse ve o milletin çocukları ve torunları bu yüzden yok olacaksa bu teşebbüsler hiçbir vakit meşru ve kabule değer olamaz. Ve hele böyle bir hareket hiçbir vakit hürriyet namına müsamaha ile telâkki edilemez. (1923)
- Millî egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, yok olur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmağa mahkûmdurlar. (1929)
- Kuvvet birdir ve o millettir. (1937)

K Atatürk

Yakın Tarihimiz
Yaşar Öztürk

Ulusal Egemenliğimizin

101. Yılı

Yüz yıl önce, İsmet İnönü'nün “yalnız düşmanı değil milletin makûs talihini” yendiği ayda, 23 Nisan'ın ilk yıl dönümüne bir gün kala, “Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir!” diyerek seslendi insanlığa.

Mustafa Kemal'in bedeni Ankara'da ama aklı, yüreği, kulağı cephede idi. 1 Nisan 1921'de Batı Cephesi Komutanı İsmet İnönü'den,

iki can dostu arasındaki en ayrıcalıklı yer olan bir telgraf geldi. Mustafa Kemal'in sık sık dile getirdiği, TBMM'de okuyup ve Söylev'de verdiği bu telgrafta sevinçli bir haber veriyordu İsmet İnönü:

“Saat 6.30, Metristepe’den gör­düğüm durum: Gündüzbey kuzeyin­de, sabah­tan beri direnen ve artçı ol­ması olası bulunan bir düş­man bir­liği, sağ kanat grubunun saldı­rısıyla düzensiz çekiliyor. Yakından kovalanıyor. Hamidiye yönünde ba­ğlantı ve çalışma yok, Bozöyük yanıyor. Düş­man, binlerce ölüleriyle doldurduğu savaş alanını silahları­mıza bırakmıştır.”

Hemen yanıt verdi Mustafa Kemal:

“Siz orada yalnız düş­manı değil milletin makûs talihini de yendiniz. İş­gal altındaki kara yazgılı topraklarımızla beraber bütün vatan bu­gün en kuytu yerlerine kadar zaferi­nizi kutluyor. Düş­manın istila hırsı, kesin kararlılık ve yurtseverliğinizin yalnız kayalarına başını çarparak paramparça oldu. Adınızı tarihin övünç kitabına kaydeden ve bütün milleti hakkınızda sonsuz gönül borcu ve teşekkürle yönelten büyük çarpışma ve zaferinizi kutlarken, üstünde durduğunuz tepenin size binlerce düş­man ölüleri ile dolu bir şeref meydanı seyrettirdiği kadar milletimiz ve kendiniz için yüksel-

menin görkemi ile dolu bir gelecek ufka da baktığını ve egemen olduğun­u söylemek isterim.”

İsmet İnönü'den de anlamlı bir karşılık geldi:

“Zulüm ve baskı dünyasının en acımasızca saldırılarına karşı, yalnız ve şaşkın kalan milletimizin maddi ve manevi bütün yetenek ve güçlerini ruhundaki ateşle toplayan ve harekete getiren TBMM'nin Başkanı Mustafa Kemal Paşa! Kahraman askerlerimiz, subaylarımız ve askerlerimizle avcı hatlarında omuz omuza vuruşan ordu ve kolordu kumandanları adına beğenilerinize ve kutlamalarınıza büyük bir övünç ile teşekkür ederim.”

SCB Türkiye Temsilcisi Mdivani'den 9 Nisan 1921'de bir mektup aldı Mustafa Kemal:

“Sayın Başkan; Başında, siz saygıdeğer kişinin bulunduğu soylu Türk halkının, öz topraklarını ele geçirmek ve onu boyunduruk altına almak için emperyalistlerin yeni çabalarına bir kez daha başarı ile karşı koyduğunu görmekte mutluluk duyuyorum. Ne var ki, yenilgiye uğrayarak topraklarınızdan çekilmek zorunda kalan Yunan ordusunun, amacına erişmek umudunun kesin olarak kırıldığını görmenin öfkesiyle, boşalttığı yerleri yakıp yıkmakta, halkı derin bir ıstırap ve yoksullu-

ğa itmekte olduğunu da üzülerek görmekteyim. Bu emperyalistlerin yalnız yıkıp yakmaktan başka bir şey bilmediklerini, açgözlülüklerini doyurma amaçlarının bir kez daha ispatlamaktadır. Batı kapitalizminin ve emperyalizminin soygunundan kurtulmak için kendisi de pek çok eziyetlere katlanmış olan Rusya'nın emekçi halkı Türk halkının milli varlığını savunma uğrunda verdiği soylu savaşı büyük bir sempati ile izlemekte ve onun acılarını olanakları ölçüsünde hafifletmeye hazır bulunmaktadır.

Bununla ilgili olarak, Sayın Başkan, SSCB hükümeti ve Sovyet emekçileri adına, sizden, düşmanların çekilmeden önce yakıp yıktıkları bölgeler halkının ihtiyaçlarını hafifletmek amacıyla, (30 bin altın ruble) tutarındaki küçük hediyemizi (Neredeyse TBMM hükümetinin bütçesinin üç binde biri olan para BD notu) kabul buyurmanızı rica ederim. SSCB emekçilerinin bu alçakgönüllü armağanlarının Türk halkının, yırtıcı emperyalistlerle, Sovyet Rusya kardeş emekçi halkı arasındaki farkı anlamalarına yardımcı dokunacağı umundayım. Sözlerimi bitirirken, Türk halkının bağımsızlık için yapmakta olduğu savaşı bir an önce ve tam bir zaferle sona erdirmenizi diler, derin saygılarının kabulünü isterim.”

Mustafa Kemal yardım parasını devletin kasasına değil bağımsız hükümet dışı bir derneğe aktartarak çağdaş devlet adamlığının gereğini yerine getirdi. 11 Nisan günü Kızı-

lay'a telgraf çekti:

“Bu defa Yunanlar tarafından istila ve ikinci İnönü Meydan Savaşı sonucunda terke zorlanmış alan içinde felaketzede yöre insanımızın yardıma muhtaç olanlarına dağıtılmak üzere SSCB Ankara temsilciliği tarafından 30 bin altın ruble bağış verilmiştir. Belirtilen tutarın makbuz karşılığında alınıp, o doğrultuda yerinde iyi bir şekilde kullanılıp Başkanlık'a bilgi verilmesini rica ederim.”

“İnsanlık ve Uygarlık Dünyasına” “Yunan Zulümleri” konusunda “gözlerini aç” diyen bildirisini yayınladı, Mustafa Kemal:

“İzmir'in işgali gününden beri yok edici bir sel halinde ayak bastığı bütün memleket kısımlarını yakıp yıkan ve İslam toplumu hakkın-

da türlü zulümler işleyen Yunan ordusu bütün insan haklarını ve savaş anlaşmalarını ayaklar altına alarak savaş hattı üzerinde yakalanan esirlerimizin süngü ile gözlerini oymak; savaştı olmayan kadın erkek İslam toplumunu katliam eylemek; söz konusu topluma ait mal, eşya ve hayvanları yağma ile çekilmelerinde beraber götürmek; İslam kadınlarının namuslarına tecavüz eylemek; büyük küçük pek çok köy ve kasabalarımızı ve çiftlikleri tahrip etmek ve yakmak; bu akışta İslam tapınaklarını ve Türkler için pek saygın bir

tarihi yadigar olan Söğüt' teki Ertuğrul Gazi Türbesi' ni dinamitle havaya uçurmak gibi cinayet ve faciaları uygulama ve yürütmeye asla kusur etmemiştir.

“...ben saf dışı edildiğim takdirde, millet ve memleketin dışarıdan her türlü dostluğu ve iyiliği göreceğini ileri sürüyorlar, kamuoyunu bu suretle aldatmaya çalışıyorlardı.”

Günümüz insanlığı için sonsuz bir leke niteliğinde bulunan ve Türkün savunma inancına benzersiz bir direnç kudreti ekleyen bu büyük kötülük sıralamasının şimdiye kadar belgelere dayanarak belirlenebilen sonuçları ilişikteki bir numaralı ekte gösterilmiştir. Facialara uğramış olarak şu anda düşmandan kurtarılmış olan vatan kısımlarının bu tecavüzler yüzünden arz eylediği en son manzara o kadar acıklıdır ki, ilk İzmir facialarını inceleyen uluslararası heyet tarafından oluşuna tanık olunan hadiseler bunun yanında önemsiz kalır. TBMM adına işbu faciaları bütün insanlığın ibret nazarına ve bilgisine arz eder ve bedbaht vatan kısımlarımıza ve namus ve bağımsızlığını müdafaa gibi kutsal bir görevi yerine getirmekte olan milletimize reva görülen bu zulümleri uygarlığın gözleri önünde büyük bir şiddetle protesto eylerim.”

23 Nisan'ın birinci yıl dönümüne bir gün vardı. Yüzyıl önce “Özgürlük ve bağımsızlık benim

karakterimdir” diyerek Hâkimiyeti Milliye gazetesinin sorularını yanıtladı, Mustafa Kemal:

“Milletin saflığı ve temizliği ile bağımsızlığı için beslediği aşk ve inancı yakından bildiğim için, bence bazı taraflarda belirtiler gösteren sapkınlık hastalığına karşı, bütün millet ve memleketi koruyacak önlemler alınabildiği takdirde gidişattaki durumdaki tehlikeli kötü durumun giderileceğine kuşku yoktu. O sırada içeride halkın düşüncelerini zehirlemek ve dışarıda dünya kamuoyunu bulandırmak amacıyla çalışanların kullandıkları araçlardan birisi de doğrudan doğruya benim kişiliğim idi; memleketimizdeki milli heyecanı, hak ve bağımsızlığı savunma uğrunda gösterdiği hayati yeteneği inkâr için bu kimseler, bütün hücumlarını bana yöneltiyorlardı. Gerek millete ve gerek İstanbul' daki hükümete resmen diyorlardı ki: 'Mustafa Kemal' i tanımayınız; Mustafa Kemal' e güvenmeyiniz ve inanmayınız. İtilaf devletlerinin

Türkiye'ye karşı gösterdiği şiddet, onun yüzündendir.'

Onlar böyle söylüyorlar ve ben saf dışı edildiğim takdirde, millet ve memleketin dışarıdan her türlü dostluğu ve iyiliği göreceğini ileri sürüyorlar, kamuoyunu bu suretle aldatmaya çalışıyorlardı. Ben bu girişimde ne kadar zehirli, fakat ustaca bir kasıt olduğunu bütün açıklığıyla görüyordum. Ancak milletimin üstüne konan baskı ve esaret yükünün benim yüzümden ileri geldiğini düşünebileceklerin varlığını zaman zaman düşündükçe kalbimin pek derin üzüntülerle çarptığını hissediyordum.

İç isyan ateşi Ankara kapılarına kadar yaklaşmakta idi. (...) Bu durum karşısında şöyle düşündüm: Ortaya çıkan durumdan -her ne düşünseye dayanırsa dayansın- çekilmek iki biçimde yorumlanabilirdi. Birincisi, tutulan işte ümitsizliğe düşmüş olmak; ikincisi, tutulan işin sorumluluğunun ağırlığına dayanamamak. Gerçekten bu gibi yanlış sanılar hem kutsal amacı zarara uğratabilir hem de bu amaç etrafında toplanan kuvvetleri dağıtırdı. Dolayısıyla arkadaşlarımın içtenliğine, milletimin kararlılığına ve inancına ve düşmanlarımızın er geç güçsüzlüğü açıklamaya mecbur edeceği hakkındaki kesin inancıma ve Allah'ın yardımına dayanarak eskisi gibi sonuna kadar milli savaşımın şahsıma yüklediği namus ve vicdan görevini yerine getirmekte devama karar verdim. Ve artık genel harekâtın yasal bir şekilde yürütülmesine başlamak günününün daha fazla ertelenmeye

de izni kalmadığından, 1920 yılının Nisan'ın 23. günü Meclis'in açılması uygun görüldü."

“Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir.”

Onurlu geçmişinin milli kurtuluşu hazırlayan bu anıları yeniden düşünmüş olmaktan duyulan Mustafa Kemal, “Türk milletinin bütün dünyaya gösterdiği bu köklü ve soylu direnme düşüncesi aklınıza başta nasıl geldi? Direnmeye ilişkin ilk düşünceleriniz...” sorusu sorulduğunda kendini ve ulusunu özetledi:

“Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin

ve büyük atalarımızın en değerli miraslarından olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım. (...) Bence bir millette onurun, saygınlığın, namusun ve insanlığın varoluşu ve kalıcılığı bulabilmesi, yalnız o milletin özgürlük ve bağımsızlığına sahip olmasıyla ayakta durur. (...) Ben yaşayabilmek için kesinlikle bağımsız bir milletin evladı kalmalıyım. Bu nedenle milli bağımsızlık bence bir hayat meselesidir.

Millet ve memleketin çıkarları gerektirdiği takdirde insanlığı oluşturan milletlerden her biriyle uygarlık gereklerinden olan dostluk ve siyaset ilişkilerini büyük bir duyarlılıkla değerlendiririm. Ancak benim milletimi tutsak, köle etmek isteyen herhangi bir milletin de bu arzusundan vazgeçinceye kadar amansız düşmanıyım.

En aydın sayılan insanların manda tutkunluğu ile sanki milletin bağımsızlık ruhunu yıkmak için aymazca bir çalışma ve sürekli çaba içinde çırpındıklarını hayretle görüyordum. Ben artık şu noktaları gayet açık değerlendirebiliyordum: Düşmanlar bağımsızlığımızı yok etmeye karar vermişlerdir; bu gerçeği millet henüz tamamıyla keşfetmemiştir. Çünkü İstanbul kararlık sisler içinde boğulmuştur. (...) Her halde hareket noktası İstanbul'un dışında idi. Bu noktayı bulmak ve orada bütün milleti doğru hedefe götürmek gerekli geliyordu. Artık sarsılmaz bir biçimde kararımı vermiştim: Anadolu'ya gideceğim; anında bütün yetki ve araçlarımla

milleti durumun içyüzü haberdar edeceğim ve milli bağımsızlığımıza vurulmak istenen darbeye karşı direnme ve savunma araçlarını hazırlamaya çalışacağım. (...) Samsun'a ayak bastıktan sonra anında memleket ve milleti yokladım; gördüm ki, memleketin ve milletin eğilimleri, bağımsızlık savunmasında tereddüt edenleri utandıracak konumda bırakabilecek yüce bir niteliktedir. Gerçekten iki yıldan beri bütün dünyanın tanık olduğu olaylar ve gidişat düşüncelerimde tam yerindelik, uygunluk ve milletin kararlılık ve inancında gerçek sağlamlık olduğunu kanıtladı. Bundan dolayı cidden övünç duymaktayım."

Aynı gün bir genelge yayınladı, Mustafa Kemal:

"Kurtuluş ve bağımsızlık davası ile ayaklanan tüm Anadolu'nun bu kutsal davayı temsil ve savunması için oluşturduğu TBMM 1920 yılı Nisan'ın yirmi üçüncü gününü açılmıştır. Yeni ve yüce bir tarihe başlangıç olan bu yüce günü milletin hatırasında sonsuza kadar yaşatmak üzere Meclis'imiz bugün 23 Nisan tarihinin Milli Bayram sayılmasını özel bir kanun ile kabul etmiştir. Bu kutsal tarihi var eden milli mücadelelerin en canlı ve özverili etkeni bulunan Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk heyetlerini büyük bir içtenlik ve coşkuyla kutlarım..."

Atatürk'ün 23 Nisan'ı çocuklara armağan edeceği gün ise yarından da yakındı...•

yasarozturkdbd@gmail.com

Uygar Ulus Eğitim Yaratır

*“Eğitimidir ki bir milleti ya özgür bağımsız
şanlı,yüce bir toplum halinde yaratır ya da tutsaklığa
yoksulluğa sürükler.” Atatürk*

Bir ulusun en büyük gücü eğitilmiş insan gücüdür. Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti bir uygarlık projesidir.

“...Okul, genç kafalara, insanlığı saymayı, ulus ve ülkeyi sevmeyi, bağımsız yaşamayı öğretir;

bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması gereken en doğru yolu öğreten okuldur. Ülkemizde uygar düşüncelerin, çağdaş ileriliklerin vakit yitirilmeksizin yayılması ve gelişmesi gereklidir. En önemli ve verimli

*ödevlerimiz öğretim ve eğitim iş-
leridir. Bu işlerde başarıya ulaş-
mamız gerekir. Bir ulusun gerçek
kurtuluşu ancak bu yoldadır. Bu
zaferin sağlanması için hepimi-
zin tek can, tek düşünce olarak
belirli bir program üzerinde
çalışmamız gerekir. İleri ve uygar
bir ulus olarak yaşayacağız...”*

Atatürk

Eğitim yakın çevreden başlar,
aile, okul, öğretmen ile ülkeye ve
dünyaya açılır.

Atatürk 1924 yılında, “nere-
den esin ve kuvvet aldığı” soru-
suna karşı şöyle demiştir:

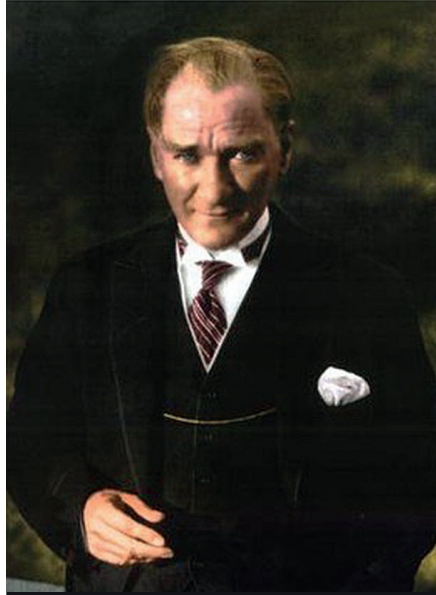
*“...İlk esin, ana- baba kuca-
ğında, sonra okuldaki öğreticinin
dilinden, vicdanından, eğitiminden
alınır.”*

*“Gerek askerî yaşamımın ve
gerek siyasî yaşamımın bütün
dönem ve bölümlerini işgal eden
mücadelelerimde daima hareket
kuralım, milli iradeye dayanarak
milletin ve vatanın ihtiyaç duydu-
ğu amaçlara yürümek olmuştur.”*
(1920)

Gazi Mustafa Kemal Ata-
türk’ün öncülüğü ve önder-
liğinde Türkiye Cumhuriyeti,
halkçı kitlesel seferberlikle çağı
yakalamayı ve onu aşmayı
hedeflemiştir.

*“...Ne zaman milletimin birey-
lerinden birkaçının yüzüne baksam,
oradan ruh ve vicdanıma gelen ışık,
benim için en değerli bir ilham ve
verim kaynağı oluyor...”* (1923)

“Bizim kuvvetimiz, milletin

*Gençler... Siz,
almakta olduğunuz
eğitim ve kültür ile
insanlık meziyetinin,
vatan sevgisinin,
fikir özgürlüğünün
en değerli simgesi
olacaksınız.”*

güven ve itimadıdır” diyen Büyük
önder Atatürk *“Ben ve benimle
beraber olanlar, hedefimizin yü-
celiğine, yolumuzun doğruluğuna
eminiz.”* sözleriyle, kararlılığını ve
hedeflerini vurgulamıştır. (1925)

*“Gençler! Cesaretimizi kuvvet-
lendiren ve devam ettiren sizsiniz.*

Siz, almakta olduğunuz eğitim ve kültür ile insanlık meziyetinin, vatan sevgisinin, fikir özgürlüğünün en değerli simgesi olacaksınız.” (1924)

“Aç kapıyı, bekle bizi / Hep beraber gelen biz / Kol kolayız el ele-yiz / Yoldayız biz, gelecek bizim

Soran bizim, bulan bizim / Soru bizim, cevap bizim / Merak edip araştıran / Dünyalar keşfedeniz

Oyun bizim, müzik bizim / Koşan bizim, duran bizim / Yürekteki rengi bulup / Hep yeniden resmederiz / Tohum bizim, toprak bizim / Güneş bizim, yağmur bizim

Her gün biraz daha büyüyorken / Çiçeklenip açan bizim / Yarınlarsa hep baktığın

Bir umutsa aradığın / O da bizim, o da bizim.”

Nil Karaibrahimgil

“Umut bizim ve gelecek bizim” diyen çocuklarımızın yeteneklerini bilgi, bilinç ve eğitimle yüceltmeliyiz. Geleceğimizi gençler şekillendirecekler. Bilim ve teknoloji projeleri üretme yarışmasına girmeliler. Nobel ödülü alan Aziz Sancar yolunu izlemeliler.

“Medeniyet doğru giden yol ise / Hürriyette berrak duran göl ise / Sulanan ziraat nerde bol ise / Bereket oraya verilir oğul...” diyor **Âşık İbrahim Güleç (Beyanı)...**

Düşünmekten, tartışmaktan çözümler üretmekten, başarının ve bereketin nereye verileceğini anlayarak her alanda projeler üretilmeli ve eğitim uygulamaları yapılmalıdır. Çağı yakalamak ve geçmek, bilim ve teknoloji yarışında

kazananındır.

Ömrünü eğitime adanmış yaşayan Köy Enstitülü Mehmet Ayhan (1937-...Isparta), bilgi ve birikimlerini belgelere dayalı olarak “Eğitimin İçinden” eserinde dile getirdi. Öğretmen, müfettiş, müzisyen ve yazar olarak uzun yıllar yaşadıklarını, gözlemlerini ve özelemlerini harmanladığı bu eser eğitim tarihimize bütün boyutları ile not düşmekte ve ışık tutmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin başvuracağı, ilham ve ders alacağı, içeriği zengin kaynak eserler okunmalı ve kütüphanelerde bulunmalıdır.

“Efendiler, milletimizin amacı, milletimizin ülküsü, bütün dünyada tam manasıyla medeni bir toplum olmaktır... Medeniyet yolunda yürümek ve başarılı olmak yaşamak için şarttır: Akıl ve bilim benim rehberimdir. Her alanda kendimiz olmalıyız.” diyen, dünyaya örnek eğitimci Atatürk’ün görüşlerini temel almalıyız.

Dünyada eğitim teknolojiler ve projeleri kongreleri düzenlenmekte. Bu alanda yetkili ve sorumlu olanlara büyük ve önemli görevler düşmektedir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nı heyecanla ve coşkuyla kutlarken; bilimi, eğitimi, enerjiyi ve teknolojiyi gelişen dünya koşullarına göre, yerinde zamanında ülkemiz ve insanımız yararına nasıl kullandığımızı tartışmalı ve yeni projeleri uygulamaya geçirmeliyiz. •

yahyaaksoybd@gmail.com

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

ATATÜRK VE ÇOCUKLAR

“Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığısınız. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz.”

Mustafa Kemal Atatürk

Türkiye’de ve dünyada, ilk ve tek olarak, çocuklara armağan edilen ve Çocuk Bayramı adı verilen gün için, Atatürk; Türk çocuklarına duyduğu güveni, sevgiyi ve onlar-

dan beklentilerini bu sözleri ile ifade etmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920’de açılmıştır. 23 Nisan 1921’de çıkarılan bir kanun »

ile 23 Nisan günü “Milli Bayram” olarak kabul edilmiştir. Bu Milli Bayram günü, 23 Nisan 1927’de Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu) tarafından “Çocuk Bayramı” olarak duyurulmuş ve 23 Nisan’ın Çocuk Bayramı olarak kutlanışına Atatürk’ün himayesinde başlanmıştır. 23 Nisan 1927’deki ilk bayram Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurucusu ve Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından gerçekleştirilmiş olup etkinlikler için Atatürk; arabasını çocuklara tahsis etmiş, Cumhurbaşkanlığı Bando su çocuklar için konser vermiş ve Ankara’da “Çocuk Balosu” düzenlenerek bu bayram, Atatürk tarafından Türk çocuklarına ve dünya çocuklarına armağan edilmiştir.

Atatürk’ün, Türk ve dünya çocuklarına armağan ettiği bu bayram, seneler sonra ancak 1954 yılında UNİCEF (*Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu*) tarafından Dünya Çocuk Günü ve 1979 yılında UNESCO (*Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü*) tarafından Dünya Çocuk Yılı olarak kabul edilerek diğer ülkelerin gündemine gelebilmiştir.

Saltanatın kaldırılışını, egemenliğin tek bir kişiden alınarak halka verilmesini ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunu simgeleyen bu Bayramın adı 1983 yılında yapılan bir değişiklikle “Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” olmuştur. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Kuzey

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin resmi bayramlarından biridir. Türkiye ve KKTC yanı sıra Kosova Cumhuriyeti’nde “23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı” olarak kutlanmaktadır.

Atatürk’ün başlattığı bu uygulamanın dünyada eşi ve benzeri yoktur. Çocuklarına bu kadar önem ve değer bir başka lidere rastlamak olanaksızdır. Atatürk, çocukları o kadar çok severdi ki; yakınlarına ve tüm sevdiklerine “çocuk” diye hitap ederdi.

Türk çocukları da, Atalarının kendilerine duyduğu sevgi ve güveni boş çıkarmamışlar, Atalarına duydukları sevgi ve saygıyı her durumda göstermiş, en içten davranışlarıyla ortaya koymuşlardır.

CEMİL ve ATATÜRK

Ünlü yazar Ercüment Ekrem Talu, Cumhuriyet’in ilk yıllarında Atatürk’le bir çocuk arasında geçen konuşmayı bir yazısında şöyle anlatır:

Bir sabah Çankaya sırtlarında beraberce gezmeye çıkmıştık. Gazi yanımıza sokulan bir çocuğu yakaladı. Çelik bakışlarıyla dünyayı etkileyen gözlerini onun yüzüne dikip gülümseyerek sordu:

“Adın ne senin bakayım?”

“Cemil.”

“Çankaya’da mı oturuyorsun?”

“Yok. Ayrancı’da.”

“Mektebe gidiyor musun?”

Çocuk başını öne doğru hızla eğdi.

“E... Ne okuyorsun mektepte?”

“Her bir şeyi okuyoruz.”

“Peki, ben kimim, Cemil?”

Çocuk zeki bakışlarını Ata'nın üzerinde gezdirdi.

“Sen Gazi Paşa'sın.”

Ata gülümsedi.

“Olmadı, Cemil. Ben Gazi Paşa değilim. Beni benzettin sen.”

“Yok, benzetmedim. İyi biliyorum, sen Gazi Paşa'sın.”

“Nereden biliyorsun?”

Çocuk kendinden emin bir tavırla: “Çünkü” dedi, “Sana hiç kimse benzemez.”

Çelik gözler bulutlandı. O

eşsiz kafanın içinden kim bilir ne düşünceler geçti o anda!

“Cemil, sen büyüdüğün zaman ne olacaksın?”

Cevap o ufacak ağızdan tereddütsüz çıktı:

“Asker olacağım.”

“Asker olup da ne yapacaksın?”

“Düşman bu topraklara bir daha ayak basacak olursa onu buradan kovacağım.”

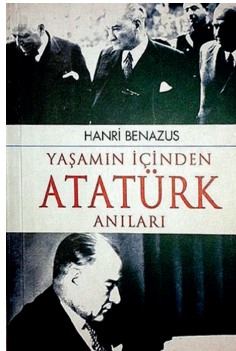
Gazi bir şey demedi. Küçükçük Cemil'i kollarından tuttu, kaldırdı, alnına sıcak bir öpücük koydu.

Sonra onu oyuna iade edip de yoluna devam ederken bize döndü. Başlangıcı kendi zihninde kalan cümleyi bize hitap ederek tamamladı:

“Evet... Öyledir. Milletin bağrından temiz bir nesil yetişiyor. Bu eseri ona bırakacağım, gözüm arkamda kalmayacak.”

ATATÜRK ve KÜÇÜK ARTİN

Hanri Benazus, anılarını anlattığı kitabında, Atatürk ile bir çocuk arasında geçen konuşmayı şu şekilde anlatır.

Bir yaz günü Atatürk, Florya Köşküne giderken bir arıza nedeniyle otomobili Kumkapı semtinde duruverir. Şoförü onarım uğraşısı içindeyken, civarda oynayan çocuk grubu meraklı

bakışlarını arabaya çevirmişlerdir. Aralarında bulunan 8,10 yaşlarında bir çocuk, Büyük Liderin simasını hemen tanır, sevinçle ilerleyerek, önünde selam durumunda ve tam bir ciddiyetle dikilerek saygısını gösterir.

Atatürk küçük çocuğu yanına çağırır ve sorar: “Niçin bana selam veriyorsun? Sen beni tanır mısın?”

Çocuk bütün saflığı ile ve düşünmeden soruyu cevaplar:

“Elbette tanırım ya!.. Sen hepimizin babası Atatürk değil misin?”

Atatürk tekrar sorar:

“Peki!...Ama sen daha önce beni hiç görmüş müydün?”

Çocuk cevap verir: “Hayır!... Fakat benim annem yatağının baş ucuna senin resmini

yerleştirmiştir!...Benim gibi küçük ve fakir yetimlerin şefkatli manevi babası olduğunu her zaman anlatır. İşte seni o fotoğraf sayesinde tanıdım ve saygı borcumu yerine getiriyorum!...”

Atatürk, şöyle cevap verir:

“Evet!... Ben Atatürk’üm!... Fakat, sen kimsin!”

Çocuk büyük bir safiyetle cevap verir: “Benim adım Artin!...”

Ermeni bir yetim çocuğunun bile, kendisine bu derecede bağlı bulunduğunu gören ve çok duygulanan Atatürk, küçük Artin’i kucağına alıp sever ve ilgilenir.

Çocuğu, evine götüren görevli-

ler, yatağının başucunda asılı olan bir Atatürk resmini görürler. Yaşadıkları ülkeye karşı ihanet içinde bulunanların, Artin’den alacakları çok dersler vardır.

ATATÜRK’ÜM SENİ ÖPMEK İSTİYORUM

Atatürk bir gün çocuk balosuna gider. Ortalıkta bir şaşkınlık havası doğar. Küçük bir çocuk salonun orta yerinde kalır. Bu yavru hayranlıkla bir süre Atatürk’e baktıktan sonra:

“Atatürk’üm, seni öpmek istiyorum” der.

Ortalığa bir sessizlik dalgası yayılır. Bu derin sessizliği Atatürk’ün sesi bozar

“Öyleyse, gel öp” der.

Çocuk koşarak Atatürk’ün boynuna sarılır. O sırada diğer

çocuklar da, “Biz de.. Biz de..” diye bağırırlar. Böylece tüm çocuklar Ata’yı doya doya öperler. Bu görüntü çoğu kişiyi ağlatır. Büyük Atatürk’ün de gözleri dolar. O gün çevresindekilere övünçle,

“İşte benim çocuklarım” der.

Atatürk; Türk çocuklarına büyük bir sevgi ve güven duymuş, Cumhuriyeti onlara emanet etmiştir. Türk çocukları da onun bu sevgi ve güvenini boşa çıkarmamışlar, Atatürk ilke ve devrimlerine, demokratik laik Cumhuriyet ideallerine sahip çıkmışlardır ve sonsuza kadar sahip çıkarak yaşatacaklardır.

erdemakyuzbd@gmail.com

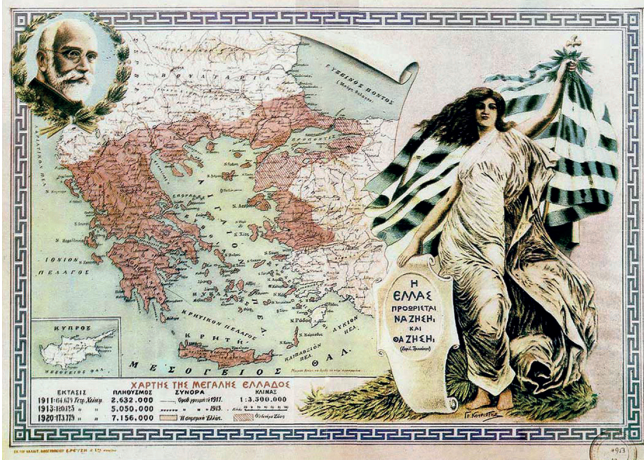

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Atatürk'ten Yunan'a Uyarı:
**“Ege”, “Ankara”,
“Anadolu”**
**Onbeşbin Yıllık
Türk Yurdu**

Atatürk Yunan Başbakan Metaxas, Yugoslav Başbakan Stojadinovic ve
Romanya Başbakanı Comnen ile birlikte (28.02.1938)

Yunanistan'ın 1919 İzmir işgaliyle ilgili propaganda yayını.

Yunanistan'ın Osmanlı devletinden resmen kopuşu (1832) sonrasında Yunan yayılcılığı (Pan-Helenizm, Megali Idea) Ege adalarını ve Anadolu'yu ele geçirme amacına yönelmiş; 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal eden Yunan ordusu, "Ege Devleti", "Anadolu (Mikrasia) Devleti", "Pontus Devleti" vb. tasarılarını gerçekleştirmeye yönelirken¹ bir yandan da İstanbul'u ve Trakya'yı ele geçirmeyi amaç edinmişti. Bütün bu toprakların tarihte kendisine ait olduğuna kanıt olarak yer adlarının Yunanca olduğunu ileri süren Yunan yayılcıları, Türklerin bu topraklardan kovulması gereken işgalciler olduğunu propaganda ediyordu.

Türkiye toprakları üzerinde Yunan tarihsel hak (toprak) iddialarının düşünsel dayanakları çürütülmedikçe, Yunan yayılcılığı

Türkiye için sorun olmayı sürdürecekti. Atatürk önderliğinde 1928-29-30'da oluşturulan Türk Tarih Tezi, Yunan yayılcılığının Türkiye'deki yer adlarının Yunanca olduğunu ileri sürerek meşrulaştırmaya çalıştığı tarihsel hak iddialarını çürütücü nitelikte belge, bilgi ve bulgular içeriyor; Pan-Helenistlerin Yunanca olduğunu ileri sürdükleri yer adlarının pek çoğunun gerçekte Yunanca olmayıp, bu toprakların Yunanlar gelmeden önceki ilk sahiplerinin dillerinden olduğunu, yabancı akademisyenlerin yapıtlarından örneklerle ortaya koyuyordu. Söz gelimi "Ege" sözcüğünün Yunanca olmadığı, Yunan öncesi yerli halklarına ait olduğu, Yunanca'da anlamsal karşılığı bulunmayan bu sözcüğün, Türkçe'de güçlü, büyük vs. anlamlara gelen "Eke" sözcüğüyle ses ve anlam benzerliği

bulunduğu 1931'de yayımlanan Lise Tarih kitaplarında yer almıştı.

Atatürk Türk Tarih Kongresi'nde Eugene Pittard ile.

Türk Tarih Kongrelerine sunulan bildirimlerde de yer adlarına önem veriliyordu. II. Türk Tarih Kongresi 20-25 Eylül 1937'de toplanmış, Ordinaryus Prof. Dr. Arif Müfit Mansel, Anadolu'daki yer adlarının pek çoğunun Yunanca olmadığını, Yunanlardan önceki yerlilere ait olduğunu dilbilimci Kretschmer'e dayanarak ortaya koymuş;² İbrahim Necmi Dilmen de "Ege", "Ankara" gibi yer adlarının Yunanca değil bu coğrafyanın Yunan öncesi yerlilerinin dillerinden olduğunu savunan bildirimler sunmuşlardı.³

II. Türk Tarih Kongresi'nden bir ay sonra, 19 Ekim 1937 günü, Yunan Başbakan Metaxas, Ankara'da Atatürk'ün huzurundaydı. Atatürk, Balkan

Ord. Prof. Dr. Arif Müfit Mansel (1905-1975).

ya'nın Habeşistan işgali, İngiltere'nin bu işgale engel olmayışı, İtalya Tür-

kiye'ye saldırılacak olsa bunu da engellemeyecek olduğunu vs. anlatmış; görüşmenin son bölümündeysen Yunan Başbakan Metaxas Ankara'nın büyük hızla bayındırlaşmasından övgüyle söz etmişti.

Görüşme tuta-nağında o bölüm şöyleydi:

General Metaxas, bir büyük şefin iradesinin en yüksek manayı haiz olduğunu Ankara'ya, ve onu kuran Büyük Atatürk'ü görmekle büsbütün daha derin bir surette anladığını söyleyerek, pek kısa bir zamanda vücade getirilmiş olan bu şehri, kendisini hayrete düşürmüş olan harikulâde bir sembol olarak tavsif ettiğini bildirdi, ve bu şehri kısaca görmüş olmanın bile bugünkü Türkiye'de diğer her sahada da nasıl büyük bir gayret ve hamle ile çalışıldığı hakkında bir fikir verdiğini ilâve etdi.

Reisicumhur (Atatürk) ihtiyaç karşısında, filhakika kısa bir zamanda, oturulacak bir şehir haline konulmasına çalışılmış olan Ankara'ya filhakika, pek çok kimse-nin beğendiğini ifade

etmekte olduğunu, az çok rahatca oturulabilir bir şehir haline konmuş olan Ankara'nın, daha birçok mesai sarfını istilzam ettiğini, ve bunların, bir usul ve program dairesinde peyderpey yapılmakta olduğunu söylediikten sonra:

"Excellence Ankara adının nereden geldiğini bilir misiniz? Arzu ederseniz bunu bir haritadan takib edelim; daha iyi olur zannedirim" dedi.

Ve, salonda hazır bulunanları ortadaki uzun masanın başına davet, ve aşağıda intizarda bulunan Yunan Heyetinin huzuruna çıkarılmasına müsaade buyurdu.

(...) Mösyö Papadakis, (...) Mösyö Romanos, (...) Mösyö Kustas, Başvekilin yaveri Binbaşı Mösyö Nobilis'dan mürekkebe olan bu heyet ki –sivilleri caket atay ve zabiti büyük üniforma giymişti – Başvekil Mösyö Metaksas vedaatile Reiscumhur'a takdim edildi.

Reiscumhur bunlardan herbi-

ULUS

ADIMIZ, ANDIMIZDIR

HİK YILKÖR
5
KURUŞ
10 İLİ YIL
No. 3031

ÇARŞAMBA
20
Birinci Teşrin
1937
Tali: Başbakanlık 1937
Yeni İspirt 1934, 1936

B. Metaksas Ankara'da

Atatürk dost Yunanistanın başbakanını kabul buyurub kendisiyle iki buçuk saat görüştüler

Soldan sağa: Ankara geyende ankersi teşrif, Genel Kurmay Başkanıyla birlikte - Çankaya'da hususî defteri imzalarken - Başvan Metaksas Başbakan Vekili ve Dış Bakanlıkta beraber

Ulus, 20.10.1937

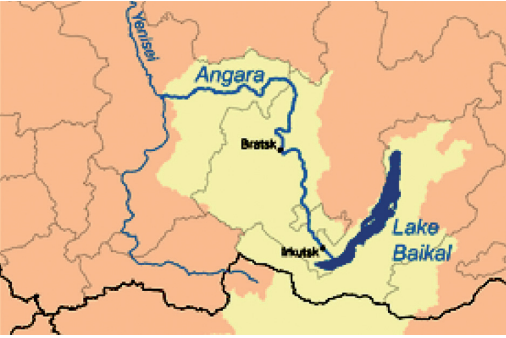

İbrahim Necmi Dilmen 1936'da İstanbul Dolmabahçe'de III. Türk Dil Kurultayı'nda Güneş-Dil Teorisini anlatıyor. (Album of the third Kurultay, 1936. Bulac, Paris.)

Yunan Başbakan Metaksas ve Atatürk (Şubat 1938)

rinin elini sıkamak suretile izhar buyurduğu iltifattan sonra onlara da, masa başında oturmalarına lütfen

Ortaasya'da Baykal Gölü dolayında Angara ırmağı.

müsaade etti ve dedi ki:

"Biz, siyasal konuşmamızı bitirdik; şimdi de biraz tarihten bahsedeceğiz. Mevzuumuz (konumuz) Ankara'nın adıdır. Bu Ankara adının nereden geldiğini bilir misiniz?"

Ve bilhassa eskiden Ankara'da Yunan Elçiliği kâtibi olarak bulunmuş olan Mösyö Papadakis'e iltifatla:

"Siz ki evvelce de Ankara'da bulunmuşunuz; bu adın nereden geldiğini bilir misiniz?" sorusunu irad buyurdular ve Mösyö Metaksas'a tevcehülle:

"İşte Excellence, buradan geliyor" diye Handatlas'daki Asya haritası üzerinde **Baykal Gölü civarında bulunan Ankara adını gösterdiler.**

Ve bu ismin oradan buraya getirilmiş olması ihtimalinin pek kuvvetli bulunduğunu söylediler ve bu mülahazatlarını tarihten, akınlara ve göçlere tekabül eden zamanlarda gene **Ortaasyadaki Seyhun ve Ceyhun Nehirleri adlarının Adana havalisine Seyhan ve Ceyhan halinde**

nakledilmiş olması misalile teyid ettiler. Bu gibi misallerin Amerika'da da, Afrika'da da bulunduğunu ilave ettiler:

Bu şehre Ankara adı verilmesinin kıdemi (eskiliği) hakkında te-nevvür etmek (aydınlanmak) isteyen Mösyö Papadakis'e Reısicumhur:

Kat'iyetle tesbit edilemeyecek olan bu tarihin **Etilerden de çok daha evvel, kablettarih (tarihöncesi) zamanlarda getirilmiş olması ihtimali bulunduğunu ve mesela onbin, onbeşbin sene önce denebileceği** cevabını verdiler. Ve ilk bakışta hayali, mübalagalı (abartılı) gibi görülebilecek olan bu tarih rakamlarını izam edilmiş zannetmemek lazım geldiğini, mesela bu cümleden olmak üzere geçen gün İngiltere'de bir hafriyat (arkeolojik kazı) neticesinde meydana çıkarılmış olan eşyayı gördüğünü ve bu eşyada yirmi beş-otuzbin senelik bir eskilik tesbit edilmiş olduğunu bildiğini; bu eşyanın kendilerini değil, bir İngiliz revüsünde (dergisinde) resimlerini gördüğünü ve alâkadar alimin aynı nüshadaki ilmi makalesinden bu malumatı edindiğini; Prof. (...) Moug adındaki 5 ciltlik kitabında Amerika'nın bundan ellibin sene önceki medeniyetinden deliller, resimler ve vesikalar göstererek bahsettiğini izah buyurdu.

İşte Ankara'nın da böyle çok eski zamanda Ortaasyadan gelme bir isme malik olduğu tahminini serdettirecek vesikanın bu harita üzerindeki bugün hala canlı adda bulunduğunu ilave etti."⁴

Atatürk'ün Yunan Başbakanı Metaxas ve Yunan diplomatlara Ankara adının kökenine ilişkin yaptığı açıklama, verilere dayanmaktadır.

Yunan ordusu 15 yıl önce 1922'de Anadolu'yu tarihsel olarak Yunan toprağı ve Türkleri işgalci olarak niteleyen Pan-Helenist ideolojiyle Ankara'yı ele geçirmeye davranmış; Atatürk, 1922'de Yunan ordularını Büyük Taarruz'la yurdumuzdan kovmakla yetinmemiş; Pan-Helenizm'e karşı ideolojik savaşa girişmiş; yer adlarının Yunanca olduğu iddialarıyla meşrulaştırılmaya çalışılan toprak taleplerine karşı, bu iddiaları çürütmek üzere, verilere dayalı karşı tezler ortaya koymuştur.

Ankara adının kökeni konusunda ortaya koyduğu bu tezle Atatürk, hem Türkiye topraklarının asıl sahiplerinin Yunanlar olduğu iddiasına ve hem de Almanların Anadolu'yu sahiplenmek üzere ortaya attıkları Hititlerin Almanların atası İndo-Cermenler olduğu iddiasına karşı çıkarak, bu toprakların ilk yerlisi Yunanların ya da Almanların ataları değil, bugünkü Türklerin 10-15.000 yıl önce Ortaasya'dan gelen atalarıdır, yanıtını vermiştir.

Metaxas, Atatürk'ün Ankara adının kökenine ve Türklerin atalarının bu topraklardaki eskiliğine ilişkin yaptığı bu açıklamalara karşı çıkmadığı gibi, bu görüşmeden

Sayı 29 — No. 682 — Fiyatı her yerde: 5 kuruş

CUMHURİYET 23 Eylül 1937

B. Metaksas dün gece "Memleketinizden hayatımın en güzel hatıralarile ayrılıyorum,,

"Dünyanın en bahtıyar adamıyım. Çünkü büyük sefinizle konuşmak saadetine nail oldum.,,

Muharririmize bu beyanatta bulunan B. Metaksas şubatta yine gelmeği ümit ettiğini söyledi

B. Metaksas, Vali ve Belediye Reisi, Atina affirinis ve mihmandarlarla beraber Takasimde Cumhuriyet abidesine gülüyor ...

Metaxas'ın Atatürk'le görüşme sonrası demeci. (Akşam,23.10.1937)

sonra basına yaptığı açıklamada, Atatürk'e duyduğu hayranlığı açıkça dile getirmiştir.

Atatürk, yalnızca yurdumuzu işgal eden emperyalist orduları yenmemiş; aynı zamanda Türk'ü Türkiye'de işgalci olarak gösteren ideolojik saldırılara da ortaya koymuş olduğu Türk Tarih Tezi'yle gereken yanıtı vermiştir. •

cengizozakincibd@gmail.com

- 1- Dr. Nilüfer Erdem, "Yunan Kaynaklarına Göre 1922 Yılında Batı Anadolu'da Otonom Devlet Kurmaya Yönelik Faaliyetler", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi (Journal Of Modern Turkish History Studies) XIV/29 (2014-Güz/Autumn), ss.97-140.
- 2- Dr. Arif Müfit Mansel, "Ege Tarihinde Aka Meselesi", İkinci Türk Tarih Kongresi kitabından ayrı basım, Devlet Matbaası, 1937.
- 3- Prof. İbrahim Necmi Dilmen, "Türk Tarih Tezinde Güneş-Dil Teorisinin Yeri ve Değeri", İkinci Türk Tarih Kongresi kitabından ayrı basım, Devlet Matbaası, 1937.
- 4- "Atatürk'ün Milli Dış Politikası (Cumhuriyet Dönemine Ait 100 Belge) 1923-1938", c.II. Kültür Bakanlığı yayını,1981, s.372 vd.

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Fraksiyon (Fr.)
a-Bölüntü
b-Duyuru
c-Yaşam öyküsü
d-Kırık çizgi	6 Manipöl (Fr.)
a-Engelleme
b-Roma asker birliği
c-Halatlı makara
d-Göz dokusu	11 Tematik (Fr.)
a-Tema ile ilgili
b-Çok karışık
c-Eksi elektrot
d-Toprak kap
2 Manşet (Fr.)
a-Gazete kağıdı
b-El aynası
c-Yazılı belge
d-Gömlek kolları	7 Akya (Rum.)
a-İri başlı vida
b-İnce puro
c-Büyük bir balık
d-Küçük kutu	12 Ünite (Fr.)
a-Nikel kaplama
b-Gemi mutfağı
c-Ölçü birimi
d-Birlik, birleşmiş
3 Fenomen (Fr.)
a-Başarılı
b-Müzik yapıtı
c-Olay, olgu
d-Sihir Yapan	8 Naif (Fr.)
a-Resim sanatı
b-Korkak
c-Hafif esen yel
d-Tutumlu	13 Evlek (Rum.)
a-Sırnaşık
b-Tarla bölümü
c-Tehlikeli
d-Niteliksiz
4 Caka (İta.)
a-Dirençli
b-Yetenekli kimse
c-Gösteriş
d-Eğilim	9 Otorizasyon (Fr.)
a-Emir veren
b-İnatçılık
c-Dilde özleşme
d-Yetkilendirme	14 Taşeron (Fr.)
a-Metal nişan
b-İlkinci müteahhit
c-Yeraltı siperi
d-Traktör lastiği
5 Analiz (Fr.)
a-Atıştırmalık
b-Tahta set
c-Karışık durum
d-Çözümleme	10 Avantür (Fr.)
a-Serüven, macera
b-Benmerkezci
c-Notalar grubu
d-Süs eşyası	15 Sendrom (Fr.)
a-Kargaşa
b-Sağlık bilgisi
c-Sıkıntı
d-Ayarsız

Türküm

Bunu ırkçı bir yaklaşımla söylemiyorum. Kimsenin kafatasını ölçüp, biçip, kökenlerini incelemiyorum. Padişaha kulluk eden bir ümmet yerine, bir vatandaş, birey, ülkemin onurlu ve gururlu bir vatandaşı olarak söylüyorum.

Osmanlı'nın İslamlaşmadan çok, saçma bir hayranlıkla Araplaşmaya yönelmiş, kendi vatandaşlarını küçümseyen, Türk olmayı bir

utanç sebebi gibi gören zihniyetinden kurtulmak, vatandaşlık bilinci yaratmak, hurafeler, batıl inançlar ve cehalet yerine çağdaş, geçmişini

bilen, bilgili, görgülü, planlı, programlı bir toplum yaratmak amaçlı söylüyorum. İki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine eşit olduğu, erkeğin birden fazla kadınla evlenip istediği zaman ağzından çıkacak tek kelime ile boşayabildiği, kadının erkeğin arkasında yürüyüp, “kocanın verdiği emre uymamak Allah’ın emrine karşı çıkmaktır” gibi aslı olmayan saçmalıklardan kurtulmak için söylüyorum. Türkler tarih boyunca kadına önem vermişlerdir. Ana-dil, ana-vatan, toprak-ana, ane, kız kardeş kız çocuk her zaman

...Arap, Amerika ya da başka ülkelerin değil, özgüvenimle kendi halkım ve kültür birliğimden örnek verebilmek için “Türküm” diyorum.

önemlidir. Zorla kız verilmez hatta kızda gönlü olan yiğitler aralarında türlü yarışmalar yapar hatun kişi kiminle evleneceğine öyle karar verirdi. Hatun, Hakan ile beraber imza atar, karar verirdi. Osmanlı’nın kuruluş yıllarında Nilüfer Beldesinin korumasını dahi kadınlar yapardı. Cengizhan’ın beyleri toplayıp “sizler benim han’ımsınız ama bu da benim han’ım” diyerek eşini göstermesi hikayesinin üzerinden yüzlerce yıl geçtikten sonra da bu ülkenin kuruluşunda kadınların yaptıkları

onurlu mücadeleyi örnek göstermek için Arap, Amerika ya da başka ülkelerin değil, özgüvenimle kendi halkım ve kültür birliğimden örnek verebilmek için “Türküm” diyorum.

Doğruyum.

Çünkü ben yetişirken önemli olan ne pahasına olursa olsun zengin olmak değildi. Gücünle, paranla insanları ezmek, yalanla, dolanla, sahtekarlıkla başarıya ulaşmak gibi bir kavram yoktu. Her türlü hile ve ahlaksızlığın kabul gördüğü bir ortamda başarılı olmak sadece rezillik, utanç kaynağı olarak kabul edilirdi. Önemli olan doğru olmaktı. Yani adil olmak, hak yememek, alın teriyle mücadele etmek, onuruna, ismine yakışır bir şekilde yaşamak, her ne olursa olsun, doğru yoldan çıkmamaktı önemli olan.

Çalışkanım.

“Çalışan insandan korkmayın oğlum” derdi babam. “Çalışmayan, tembel, asalak insanlardan sakının kendinizi”. Küçük yaşlardan itibaren çalışırdık hepimiz. “Paranın, emeğin kıymetini anlayın, insanlar ne şartlar altında çalışıyor, evlerine ekmek götürülebilmek için neler yapıyorlar, görün, bilin, kimseyi hor görmeyin” diye de eklerdi peşinden. Annem doktor ve hemşire çıkacak öğrencileri sosyal sorumluluk çalışmaları için alıp fakir mahallelere götürürdü. Rahmetli Doğramacı Hacettepe’de bu “ziyaret” denilen sosyal çalışmalara çok önem verirdi. Ücretsiz yapılan

sağlık taraması çalışmalarında en önemli derslerden biri de halktan kopmadan, insanların ne şartlar altında yaşadığı gerçeğini gözler önüne sermektir.

Küçüklerimizi korumaktan daha doğal ve daha ulvi bir görev olabilir mi? Onlara örnek olmak, yol göstermek gelecekte teslim edeceğimiz bayrağı daha da yüceltmek anlamına gelmez mi?

Evinde babalarından devamlı şiddet gören, kabalıkla, küfürle, cehaletle ailesine azap çektiren bir baba, ya da anne tarafından “ne yaparsan yap kendine zengin bir koca bul da kurtul” tavsiyeleriyle yetişmiş bir kız çocuk ile çağdaş, bilgili, görgülü, kültürlü, kadın ve erkek eşitliğine inanan, insana, hayvana, doğaya önem veren bir baba ya da mutlaka okuyun, kendinizi geliştirin, kolunuza altın bilezik takın, kimseye muhtaç olmayın, kendinize ve topluma faydalı bir insan olun diyen anne bir olur mu?

Küçüklere yalanla, dolanla, sahtekarlıkla örnek olmak, en büyük değerini para olduğunu söylemek ile çalışmayı, doğruluğu, dürüstlüğü ilke edinmişlerin küçüklere örnek olmaları arasındaki farkı görebiliyor musunuz?

Büyüklerimi saymak.

Anneanneler ve babaanneler ha-

yatımızdan çıktı, değer yargılarımız değişti.

Asalet sonradan olmuyor.

Bilgiyi, görgüyü öğrendik onlardan. Sağ elin yaptığı yardımı sol el bilmeyecek, kimsenin gururunu kırmadan yapın yardımınızı derlerdi. En büyük suç görgüsüz olma. Akıllı, olun, terbiyeli olun, saygılı olun. Kimselere hava atmayın. Ulu orta yerde bir şeyler yemeyin. Başkalarının da canı çeker, ya alacak güçleri yoksa? Kurumuş bayat ekmekleri ıslatıp kuşlara yem yapmayı, yeni dikilen fidana can suyu

Anneanneler ve babaanneler hayatımızdan çıktı, değer yargılarımız değişti. Bilgiyi, görgüyü öğrendik onlardan.

vermeyi, sıcakta, soğukta dışarıda aç kalmış hayvanlara “candır bunlar, günah” diyerek koşmayı onlardan öğrendik. Laf taşımanın ayıp olduğunu, büyüklerin ellerindeki fileleri alıp evlerine kadar taşımayı da.

En çok da haddimizi bilmemiz

gerektiğini öğrendik. Nazik olmayı, düşünceli olmayı herkese karşı, ancak özellikle de devlet çalışanlarına, askere, bilgili, görgülü konularında uzman olan insanlara karşı saygılı olmayı da yine onlardan öğrendik.

Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar, bu milleti, bu yurdu özlerinden çok sevdiler.

Vatana hizmet etmek aşkıyla durmadan, dinmeden çalıştılar. Savaşlardan çıkmış, yetmiş kadrolarını şehit vermiş, yokluklarla mücadeleye ederek Atatürk'ün önderliğinde bir mucizeye imza atmış bir kuşaktan söz ediyoruz. Ülkede bir makinist bile yokken yollar, köprüler, hastaneler, okullar, fabrikalar, barajlar inşa etmiş, tarım ve hayvancılıktan eğitime kadar aklımıza gelebilecek her konuda inanılmaz bir atılım yapmış, on sene içerisinde dünyada kendi kendine yeten yedi ülkeden biri olup dünyada sayılı olan uçak, otomotiv sanayisine kavuşmuş, bu başarılarla onurlanıp mutlu olmuş bir kuşak.

Unutmamamız ve örnek almamız gereken bir kuşak.

Ülkümüz daima ileri gitmektedir.

Amacımız açtığı yolda, gösterdiği hedefe yürümektir, doğruya giden bir gemide batıya yürümek değil.

Bir gün benim söylediklerim ile bilim ters düşerse bilimi seçin diyen, bugün bile bizim en az 300 yıl önu-

müzde olan bir lidere layık olabilecektir muradımız.

Savaş tüm hızıyla devam ederken doğaya ve hayvanlara olan sevgisini ve yapılması gerekenleri Meclis kürsüsünden haykıran bir dehaya olan sevgimiz, saygımız, hayranlığımızla, onu örnek almaktır amacımız.

O sadece bizim liderimiz değildir çünkü. O olaylara bir dünya vatandaşları gibi bakabilen bir dehadir.

İşte tam da bu yüzden ilk ve

en önemli görevimiz Türk Cumhuriyetini sonsuza dek korumak ve savunmaktır. Bu bizim en kıymetli hazinemizdir. Bizleri bu hazineden mahrum etmek isteyen iç ve dış düşmanlarımız her zaman olmuştur ve olacaktır. Zorla veya akla gelmeyecek sahtekarlık ve hilelerle vatani ele geçirmeye çalışanlar olabilir.

Hatta bütün bunlardan daha kötüsü, iktidara sahip olanlar gafflet, dalalet ve hatta hıyanet içinde olabilirler.

İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!

Ne Mutlu Türküm Diyene.

Mustafa Kemal Atatürk

20 Ekim 1927. •

kayaboztepebd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Ben Size Ölmeyi Emrediyorum!

*P. Kur. Yarbay Mustafa Kemal
19. Piyade Tümen Komutanı
Conkbayırı, 25 Nisan 1915*

Yarbay Mustafa Kemal'in 25 Nisan 1915'te Conkbayırı'nda 57. Piyade Alayı'na verdiği "Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum" emri harp tarihinde eşine rastlanmayan tarihi bir emirdir.

25 Nisan 1915 Arıburnu Cephesinde Durum

İtilaf Devletleri 18 Mart'ta dün-

yanın en güçlü ve en modern donanmasıyla Çanakkale Boğazı'ndan geçmeye çalışmış; Türk topçusunun üstün gayreti ve Nusret mayın gemisinin döktüğü mayınlar karşısında başarısız olunca; boğazı geçmenin ancak kara kuvvetleri ile Gelibolu yarımadasını işgal etmekle mümkün olabileceğine karar vermişlerdir.

80 bin kişilik İtilaf ordusu 25

57. Alay

Nisan 1915'te yarımada'nın çeşitli yerlerine çıkarmaya başlamıştır. Asıl çıkarma bölgeleri yarımada'nın güney ucundaki Seddülbahir bölgesi ve batısındaki Kabatepe bölgesidir.

Yarbay Mustafa Kemal Bigalı bölgesinde ordu ihtiyatı olan 19. Piyade Tümen Komutanıdır. 25 Nisan sabahı çıkarmayı haber alınca tümen süvari bölüğünü ve 57. Alayı keşif için ileri göndermiş, kendisi de Conkbayırı'ndan durumu yakından izlemektedir.

Kabatepe bölgesine Anzac (Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu) çıkmış Conkbayırı-Kocaçimen Tepe istikametinde ilerlemektedir. Hedefleri Kocaçimen Tepe'yi ele geçirip Türk kuvvetlerini ikiye bölmektir. Kocaçimen Tepe ele geçirilirse savaşı İtilaf Devletleri kazanmış olacaktır.

Çanakkale'yi savunan 5. Ordunun komutanı Liman Von Sanders kıyıda zayıf kuvvetler bulunduğunu emrettiğinden Kabatepe bölgesine çıkan Anzac kolordusunun karşısında bir piyade alayı (27. Alay) bulunmaktadır. Donanma topçusunun desteğindeki düşman Kocaçimen Tepe istikametinde süratle ilerlemektedir. Bu sırada Mustafa Kemal kendisini takip eden 57. Alay'a on dakika istirahat vermiş,

kendisi ileriye çıkmıştır. Anzac askerlerinin takip ettiği Bir Türk müfrezesinin geri çekilmekte olduğunu görür. Aralarında şöyle bir diyalog geçer:

“Niçin

kaçıyorsunuz?”

“Efendim

düşman.”

“Düşmandan

kaçılmaz.”

“Cephanemiz

kalmadı.”

Liman Von Sanders

“Cephaneniz yoksa süngünüz var. Süngü tak, yat!”

O zamana kadar direnç görmeden ilerleyen ve Türk müfrezenin süngü takıp yattığını gören Anzac birliğinin komutanı şaşırır ve duraksar. Mustafa Kemal bu olayı *“Kazandığımız an o andır.”* diye nitelendirecektir.

Halil Sami Bey

kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve komutanlar gelebilir.”

İkinci cümledeki “biz” kelimesi kendisinin de ölmeye hazır olduğunu ifade etmektedir.

Gerçekten kısa zamanda 19. Tümen’in diğer alayları kısa sürede muharebeye katılmış ve Anzac birlikleri kıyıya geri püskürtül-

müş, ertesi gün çekilmişlerdir.

Mustafa Kemal’in ordu komutanından emir almadan ordu ihtiyatı olan tümenini muharebeye sokması askeri kurallara aykırıdır, ordu komutanı ile temas kuramayınca cesurca inisiyatifini kullanmış bu sayede düşmanın hedefine varmasını engellemiş, Kocaçimen Tepe, dolayısıyla İstanbul ilk gün işgalden

Düşmanın duraksamasından yararlanan Mustafa Kemal kendisine düşmandan daha uzakta olan 57. Alay’ın ileriye yavaşarak karşı taarruz yapmasını emretmiştir. Cephedeki 9. Tümen Komutanı Halil Sami Bey Mustafa Kemal’den bir tabur takviye istemiştir. Araziyi iyi bilen ve düşman durumunu şahsen gören Mustafa Kemal bir taburun yetmeyeceğini değerlendirmiş, 57. Alayı muharebeye sokmuştur. Daha sonra tümeninin tamamını muharebeye sokacaktır.

57. Alay’ın karşı taarruzu Mustafa Kemal’in anlatımıyla *“Öyle sıradan bir taarruz değil, herkesin başarmak ve ölmek azmiyle harekete hazır olduğu bir taarruzdur.”*

Mustafa Kemal 57. Alay’ın birlik komutanlarına sözlü olarak verdiği emre şu cümleyi ekler:

“Ben size taarruz değil, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye

57. Alay’ın karşı taarruzu Mustafa Kemal’in anlatımıyla “Öyle sıradan bir taarruz değil, herkesin başarmak ve ölmek azmiyle harekete hazır olduğu bir taarruzdur.”

kurtulmuştur. Askeri tabirle sayıca ve ateş gücü bakımından üstün olan düşman karşısında “karar üstünlüğünü” sağlamıştır.

Tarihe geçecek olan “Ben size ölmeyi emrediyorum” emri o andaki taktik durumun gerektirdiği, vatan topraklarını işgale yeltenen düşmanı geri atmak için zorunlu olarak verilmiş bir emirdir. O zamanki maddi ve psikolojik ortam ile birlikte değerlendirilmelidir.

Bu emir büyük komutan Mustafa Kemal Atatürk’ün Sakarya’da

vereceği “*Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Bu sathı bütün vatanıdır*” emri ile Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nde vereceği “*Ordular ilk hedefiniz Akdenizdir. İleri.*” emri gibi, kısa, veciz, anlaşılır, örnek bir “vazife tipi emir”dir.

Olaya bir de emri alanlar açısından baktığımızda Atatürk anılarında askerlerinin tereddütsüz ölüme gittiğini söylemiştir. Bu olay astlarının komutanları Mustafa Kemal’e ne kadar güvendiklerini göstermektedir. Bu olay liderliğin zirvesidir. •

chihangirdumanlibd@gmail.com

Atatürk’ün Öğüt ve Uyarıları

“Gözlerimizi kapayıp tek başımıza yaşadığımızı düşünemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile alâkasız yaşayamayız. Aksine yükselmiş, ilerlemiş, medenî bir millet olarak medeniyet düzeyinin üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.”

“Hiçbir tutarlı kanıtı dayanmayan birtakım geleneklerin, inanışların korunmasında ısrar eden milletlerin ilerlemesi güç olur; belki de hiç olmaz. İlerlemede geleneklerin kayıt ve şartlarını aşamayan milletler, hayati, akla ve gerçeklere uygun olarak göremez. Hayat felsefesini geniş bir açıdan gören milletlerin egemenliği

ve boyunduruğu altına girmeye mahkûmdur.”

“Ben, manevî miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş vekaletleşmiş kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım ilim ve akıldır.

“Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi, fakat asla taviz (ödü) vermediğimizi, akıl ve ilmi rehber edindiğimizi tasdik edeceklerdir. Zaman sür’atle ilerliyor, milletlerin, toplumların, kişilerin mutluluk ve mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir dünyada, asla değişmeyecek hükümler getirdiğini iddia etmek, aklın ve ilmin gelişimini inkâr etmek olur.”

“Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde akıl ve ilim rehberliğini kabul ederlerse, manevî mirasçılarım olurlar.”

Mustafa Kemal Atatürk'ten
NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 33

Sivas'ta, Bana Karşı Yapılan Bir Girişim!

Efendiler!

Biz Amasya'ya gelmek üzere Sivas'tan ayrılır ayrılmaz, Sivas'ta pek de hoş gitmeyen bir olay yaşanmıştır. Bir kısım işbirlikçi zavallılar akıllarınca ve kendilerince bir girişimde bulunmaya çalışmışlar. Bu olay üzerine kısaca bilgi vereyim:

Amasya'ya vardığımızda, İtilâf ve Hürriyetçiler'in, yabancılarla ortaklaşa birtakım haince işlere giriştiklerini içeren bilgiler almıştık. Bunu hemen genelge ile bildirmiştim.

Aynı zamanda Sivas'ta da, Pa-

dışah'a, beni kötöleyen telgraflar çekilmek gibi bir haince girişim olduğunu haber aldım. Sivas'ta böyle bir olayın olabileceğine ihtimal vermediğim için aldığım habere içimden inanmak gelmedi. "Heyeti Temsiliye'deki arkadaşlarımızın ve karargâhımızda bulunan kişilerin, hatta Vali'nin ve başkalarının dikkati buna engeldir..." diye düşündüm.

Oysa Şeyh Recep ile arkadaşlarından Ahmet Kemal ve Celâl adındaki, meczup düşünceli hain kişiler, bir gece telgrafhanede, kendilerinden olan bir telgrafçı aracılığı ile istedikleri telgrafları çekmişler.

Söz konusu telgrafın bulunmasını istedim ve gerçekten de Amasya telgrafhanesinden Salih Paşa'ya çekilen telgrafın bir örneğini bulup, getirdiler. Telgraf aynen şöyleydi:

“16613 K. 82,

Sivas, 18 Ekim 1919

Bahriye Nazırı Salih Paşa

Hazretleri'ne,

Padişah Yaveri Naci Beyefendi

Hazretleri'ne

Aylardan beri yurdumuzda olup bitenleri anlamak ve işin içyüzünü öğrenmek üzere yorgunluğa katlanıp il merkezine buyurmanızı yurdun ve ulusun yararı adına diler ve makine başına gelmenizi, yurt ve ulus adına

yalvarırız.

Şemsetini Sivasî / Din bilginlerinden, Recep Kâmil / İleri gelenlerden ve Oğullarından İlyaszade Ahmet Kemal / Tüccar ve Zaralızade Celâl ve Esnaftan yüz altmış mühür taşımaktadır.”

Adı geçen kişilerin Bana

çektikleri ve bir örneği aşağıda yer alan telgrafları da 19 Ekim 1919 günü geldi:

“Amasya'da Mustafa Kemal Paşa'ya,

Halkımız, Padişahın ve hükümetin düşüncelerini Salih Paşa'nın

kendisinden ya da güvenilir bir ağızdan işitmedikçe, aradaki anlaşmazlığa çözülmüş gözüyle bakamayacaktır. Bundan dolayı, iki yoldan birini seçmek zorunda olduğunuzu bilginize sunarız.

İlyaszade Zaralızade Şemsettin Sivasî ve oğullarından Ahmet, Celâl, Recep, Kâmil, Kemal”.

Hainler ve İşbirlikçiler Boş Durmuyor!

Efendiler!

Biz, bütün yurdu, Tam Bağımsızlık Konusunda uyarlamak ve aydınlatmak için uğraşyoruz. Ama düşmanlarımız da, Bize karşı her

yerde ve fırsatta, üstelik kendi bulunduğumuz ve her bakımdan egemen olduğumuz Sivas kentinde bile, karşı eylem yaptırabilecek, dolayısıyla tezgâh ve kumpas kurabilecek alçak araçlar ve işbirlikçiler bulmayı başarıyor.

Bütün uyarmalarımıza ve

hatırlatmalarımıza karşı, Biz ayrılır ayrılmaz, hemen arkamızdan kurulmak istenen kumpas ve tezgâhlanmak üzere olan oyun, Sivas'taki ilgili kişilerin görülen bir anlak dalgınlığı ile şehrin her köşesinde ne denli ilgisizlikler ve göz yumma-

Efendiler!

Biz, bütün yurdu, tam bağımsızlık konusunda uyarlamak ve aydınlatmak için uğraşıyoruz.

Ama düşmanlarımız da, bize karşı her yerde (...) tezgâh ve kumpas kurabilecek alçak araçlar ve işbirlikçiler bulmayı başarabiliyor.

lar içinde olduklarına çok güzel bir örnektir. Zaman içerisinde bunların tamamının üstesinden gelineceğine, böylesi aykırı eylemlere girişenlerin bertaraf edileceğine ve hak edenlerin gereken cezalara çarptırılacağına gönülden inanılmaktadır.

19 Ekim 1919 günü Sivas'taki arkadaşlar, Heyeti Temsiliye imzasıyla şu telgrafi çekmişlerdi:

“Amasya da Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ne,

Şeyh Recep ve arkadaşlarının Size çekilmek üzere telgrafhaneye

şimdi verdikleri telgrafın örneği, olduğu gibi, aşağıda bilgilerinize sunuldu. Bu konuda Topçu Binbaşısı Kemal Bey ayrıca soruşturma yapmaktadır.” Bu telgrafa, aldığımı bildirdiğim telgrafın örneğini ekliyorlar.

Sivas Telgraf Başmüdürü de, gene aynı gün, şu bilgiyi veriyor:

“Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ne,

Şemsettin Sivasi oğullarından Recep, İlyaszade Ahmet Kemal ve Zaralizade Celâl imzalarıyla çekilen telgrafi sunuyorum.

Bu telgraflar, gece getirilmiş ve görevlilerimiz korkutularak çektilirilmişdir. Herkesin, özel işleri ve talepleri konusunda telgraf çekmeye

hakkı vardır. Ancak makine odasına herkesin girmesinin yasak olduğu şöyle dursun; görevlilerin, gözdağı verilmesi, korkutulması gibi hükümet onurunu kırıcı davranışta bulunmak, doğrudan doğruya, yasaya karşı gelme niteliğindedir. Durumu yüksek valiliğe ilettim ve yurttaki düzeni sağlamak için çalışmakta olan yüksek kişiliğinize de durumu şimdi bildiriyorum. Özel saygılarımın kabul buyurulmasını çok rica ederim.

19 Ekim 1919, Başmüdür Lütfi.”

Hainler ve İşbirlikçiler Heyeti Temsiliye'yi Akıllarınca Gammazlıyor!

Sivas'ta yerleşmiş ve kısmen de kök salmış Hainler ve İşbirlikçilerin, Heyeti Temsiliye'yi kötümek ve olduğundan farklı göstermek amacıyla İstanbul Yönetimi'ne çektikleri birkaç telgrafi örnek olarak aşağıda sunuyorum:

“İstanbul Merkez Şefi Bey'e:
Halkın dileklerini bildiren,

yurdun ve ulusun esenliği adına Padişaha sunulması rica olunan telgraflarımızı tutan ve yerine ulaşmasını engellemeye alışanlar Din ve Devlet hainidir. Onların bu gerksiz tutum ve davranışları sonunda kan dökülmesine yol açacaktır. Dilek ve arzularımızın Padişaha duyurulması için kararımız kesindir. Yanıt bekliyoruz!”

Padişahlık Özel Kalem Başyazmanlığı'na:

“Yüksek aracılığınızla sunulan dilekemizin yanıtını yurdun ve ulusun esenliği adına makine başında bekliyoruz.”

Padişahlık Özel Kalem Başyazmanlığı Aracılığı ile Halife Hazretlerine:

“İlimiz olan Sivas'ta, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla kurulan Kongre Kurulu Başkanı Mustafa Kemal Paşa, yanında sizin güven kâğıdınız olduğu söylentisini yayarak, kötülüklerini örtmek isteyen küçük bir toplulukla birlikte, ulusal iradeyi temsil ediyorlarmış gibi davranıyorlar.

Oysa şanlı Halifemiz ve sevgili Padişahımıza her bakımdan saygılı ve tam bağlı olmamız, din buyruğudur.

Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Padişahın Başyaveri Naci Beyefendi'nin Amasya'ya gönderildiklerini haber aldık. Kendileriyle görüşüp halk arasında doğan coşkuyu yatıştırmak için din bilginleri, ileri gelenler ve tüccardan iki yüzü aşkın imza ile çektiğimiz ağrı telgrafımı-

za yanıt alamadık.

Kamuoyunun ne durumda olduğunu kendilerinin yakından görmeleri için Sivas'a değin gönderilmelerini bütün bağlılığımızla ve çok ivedi olarak yalvarırız. Bu yolda buyruk, Padişahımız Efendimiz Hazretlerindedir.”

Efendiler!

Düşmanlar, şeyh Recep'e gerçekten önemli bir rol yaptırmış bulunuyorlardı. Sırası gelince bilginize sunacağım belgelerden, Sait Molla'nın Rahip Freuw'ya yazdığı 24 Ekim 1919 günlü bir mektubunda: “Sivas olayını nasıl buldunuz? Biraz düzensiz ama yavaş yavaş düzelecek...” diyordu.

Bütün ulusun birlik ve dayanışmasından ve ulusal örgütlerin ülkenin her köşesine yayıldığından söz eden, ulusun ortak dileğine uyarak, ulusal örgütlere ve askeri güce dayanarak hükümeti düşüren yeni hükümetle karşı karşıya geçen bir kurulun başkanını kötölemek üzere -tam yeni hükümetin delegeesi ile görüşmeye girişeceği bir sırada ve bu amaçla Sivas'tan ıktığımın ertesini günü- bütün Sivas halkı adına ayaklanmayı gösterir bir telgrafın, telgrafhane korkutularak ektirilebilmesi elbette anlamlıydı.

Böyle bir Kurul'u, kendi bulunduğu Sivas'taki halk kötöleyince, bütün ulusun da böyle duyup düşünmeyeceğine inanmak gerçekten güçtür. Öyleyse, temsil niteliği böyle olan bir Kurul'un ve Başkanı'nın dayandığı gücünde çürük olacağına

inanmamak neden geçerli olmasın? Sivas'taki bu haince girişimin, düşmanlar için ne denli güçlü ve önemli olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır.

Hain Planın Arkasındaki Bulunmaya Çalışılıyor!

Efendiler!

Salih Paşa'ya gelen telgrafi, Amasya'ya geldiğinde kendisine verdirdim. Şeyh Recep ve arkadaşlarının hükümetçe cezalandırılmasını da istedim. Sivas'taki Heyeti Temsiliye üyelerine de telgraf başında, 19 Ekim

1919'da şunları sordum:

“1) Şeyh Recep, Ahmet, Kemal ve Celal imzasıyla Padişahın Özel Kalemine çekilen telgrafi gördünüz mü?

2) Telgrafhanede nöbetçi subayı yok muydu?

3) Hepiniz orada bulunduğunuz halde böyle bir küstahlık nasıl olabilir? Salih Paşa'ya ve Naci Bey'e çekilmek üzere üç imza ile bir telgraf metni hazırladıklarınızı biz buradan bile işitmişken; Sizin bundan haberiniz yok muydu?

4) Yabancılarla birlikte İtilâf ve Hürriyetçilerin birtakım haince işlere giriştikleri üzerine dün genelge ile yapılan bildirim alınmadı mı?

5) Baskı yapılan ve korkutulan telgraf görevlilerinin hemen gerekenlere, Vali Paşa'ya ve başka

ilgililere haber vermemelerinin ve nöbetçi subayının bu işte uyanık davranmamasının nedeni nedir?

6) Başmüdür Bey'in bildirmesi üzerine alınan önlemler nelerdir?

Mustafa Kemal”

Valiliğin, sorunu askerlere bıraktığının anlaşılması üzerine Kolordu Kurmay Başkanı Zeki Bey'e de şunu yazdım: “Söz konusu olan soruna karışmış bulunanların tutuklanıp cezalandırılmaları için Valilikçe, buyruğu altındaki kuvvetler kullanılmış ya da bunlar yetme-

miş de onun için mi iş Kolorduya bırakılıyor?

Yoksa bu küstahça davranışlara karşı bile Valilikçe önlem almakta duraksanıyor mu? Bunlar anlaşıldıktan sonra sorunun çözümlenmesi daha kolay ve kökten olur. Mustafa Kemal.”

Gerekli Önlemlerin Alınması Talimatını Verdim!

Efendiler!

Daha sonra, Sivas'ta bulunanlara şu talimatı verdim:

“1) Telgrafhane tam kontrol altına alınacaktır. Bir subay komutasında bir manga asker yerleştirilecektir. Bu kez olduğu gibi, telgrafhaneye girerek ve görevlilere baskı yaparak, ulusal birliğe karşı kafaları karıştıracı ve güvenliği bozucu davranışlarda bulunacak hainlere kesin olarak

engel olunacaktır.

Bu gibi güvenliği bozucu davranışlarda, yasa sınırını aşan ve askere saldıranlara karşı hiç duraksamadan, her nerede olursa olsun, silah kullanılacaktır.

2) Küstahça davranışlarda bulunanları yola getirme bakımından ve düzenin sağlanması amacıyla, Kurmay Başkanı'nın ileri sürdüğü nedenlerden dolayı kaçmalarına meydan verilmeksizin hemen gereği yapılacak ve sonucu bir iki saate değin bildirilecektir.

Ancak, bu konuda karar vermek için, orada bulunan kişilerden hiçbirinin işe el koymayıp Bize sormaya kalkışmaları gerçekten üzüntü ile karşılanmıştır. Bu karar, bir taburu Sivas'ta bulunan Beşinci Tümen Komutanı Cemil Cahit Bey ve tabur komutanına emredilmiştir. Oraca bu kararın ivedilikle uygulanması, hiç olmazsa, aracılık edilmesi rica olunur.

3) Sivas'ta düzeni sağlamak için dikkatli olunarak, bütün ilgililerce kesin ve sert önlemler alınması gerektiğini bilgilerinize sunarım. Mustafa Kemal.”

Özel olarak Osman Tufan ve

Recep Zühtü beylere de şu talimatı verdim: “Ulusal eyleme karşı küstahlık edenler için yapılacak işlem, gerekenlere bildirilmiştir. Durumu izleyerek eksiksiz uygulanıp uygulanmadığını bildirmenizi ve savsaklama görülürse, işe kendiniz el koyarak bilinen kişileri tutuklamanızı ve yardımcılarını susturmanızı isterim. Bu yolda gerekirse, her kime karşı olursa olsun, gereğini yapmakta duraksamaya yer yoktur. Mustafa Kemal.”

20 Ekim 1919'da Vali Reşit Paşa, uzun uzadıya olayı anlattıktan sonra: “Olay genişleyebilecek iken önüne geçilmiş ve yapılan çabuk ve sert işlemlerden dolayı, buna benzer olayların artık çıkmayacağını anlaşılmış olduğunu” yazıyordu.

Efendiler!

İstanbul Hükümeti'nin Şeyh Recep ile arkadaşlarını cezalandırması olduğunu elbette düşünmediniz.

Şemsettin Sivasî oğullarından diye imza atan bu miskin ve aşağılık şeyhin, bundan sonra da düşman oluncağı olarak yapabileceği kötülüklerle rastlamamız mümkündür. •

cengizonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: Ayaklanma Girişimleri!

Ben, manevî miras olarak hiç bir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım ilim ve akıldır. Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi fakat asla taviz vermediğimizi, akıl ve ilmi rehber edindiğimizi tasdik edeceklerdir. (1923)

Mustafa Kemal Atatürk

Hakimiyeti Milliye

Başbakan İsmet Paşa

Başbakan İsmet Paşa'nın önceki gün Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmasını, sadece tören amacıyla ve usulen yapılmış bir açıklama şeklinde almak ve algılamak doğru değildir.

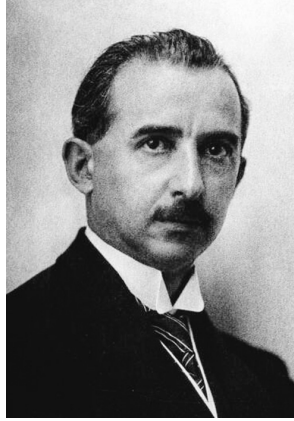
Bu konuşmayı, yeni ve ekonomik bir dönemin başlangıcı sayılabiliriz.

Ülkenin ekonomik gelişmesine önem vermek, yeni rejim için temel olabilecek ve yaşamsal bir konudur.

Onun için bu alanda yararlı ve etken olmak, her şeyden önce rejime karşı bir görevdir. Bu görev hem bireylere ve hem de hükümete düşer.

İsmet Paşa son konuşmasıyla bu görevin hükümetçe nasıl anlaşıldığını ve yapıldığını anlatıyor.

Başbakan'ın konuşması, ülkenin mevcut durumu ve geleceği hakkında en küçük kuşkusu olanların bile

yüreğine yeni bir güç ve cesaret verdi.

Sonuçta yaşamın güçlükleriyle mücadele etmeye zorunlu olan bugünkü insanların boş konuşmalarla ve siyasi edebiyatla avutmak zordur.

Bugünkü kuşak daha çok karamsarlığa eğilimlidir. Onu ancak gerçeklere ve rakamlara dayanarak

bir gerçeğe inandırmak olasıdır.

Rakamların güzel anlatımında, edebiyatın biraz daha uyutan anlatımından daha çok inandırıcı bir güç vardır.

Başbakan, konuşmasındaki rakamlar ve kıyaslamalarla yüreklerde bu inancı yarattı.

O, mevcut güçlükleri ve acıları gizlemedi, ülkede iyilik adına ne yapılmışsa, ne zararlar olmuşsa, hepsini milletvekillerinin önünde saydı, döktü.

En sonunda gene hesap rakamla-

ra ve mantığa dayanarak ekonomik ve mali durumumuzun çok yüksek olduğunu kanıtladı.

Bu, sadece iç kamuoyunun değil, dışarıda bizim hakkımızda yanlış düşünenlerin kanaatlerini de değiştirebilecektir.

Son günlerde piyasada geçici ve doğal olmayan bir gelişme meydana geldi, nedeni açıktır...

Gümrük Tarifeleri yasası bazı tüccarlar tarafından yanlış anlaşıldı.

Acele etmek ve fazla kazanma hırsı kendilerine pahalıya mal oluyor.

Ciddi bir yapısı olan kuruluşlar bu konuda çok dikkatli davrandılar. Başbakan'ın dediği gibi: "Tarife siyasetimiz aşırı ve hesapsız bir korumacılık fikrinden uzak..." olduğunu anlayamadılar.

Geçenlerde bir nedenle anlatmaya çalıştık: Borsada paramızın uğradığı dalgalanma ülkenin mali ve ekonomik kaynağıyla asla ilgili değildir.

Sinsi bir propaganda ile vatan-daşları bu yola yönlendirenlerin ya idareleri zayıftır veya niyetleri kötüdür.

Mali bütçemizde bir denklik var. Ticari dengemizi de düzeltmeye

çalışıyoruz. Paramızı istikrara kavuşturmak istiyoruz.

Devlet Bankası (Merkez Bankası)'nı kuracağız.

Ülkenin genel durumu her türlü gelişmeye uygundur. Bu karar sadece bizim değildir. Uzmanların, yetkililerin ve işten anlayanların da kanaatleri bu yöndedir.

İsmet Paşa hükümeti, bu ağır işi başarmak sorumluluğunu üzerine almıştır. Sorumluluğu kadar, ülke

hesabına şerefi de büyük olan bu işte, her vatandaşın da görevleri vardır.

Bu görevlerde duyarlılığın azamisini göstermeliyiz.

Başbakan, dış ilişkimizin barış ve uzlaşma esasları içinde bir gelişme halinde bulunduğunu

söylüyor.

Bunu doğal görmek gerekir. Çünkü içeride de huzur ve güven içinde bulunuyoruz. Kuşku yok ki, dış saygınlığımız, içeride hüküm süren huzur, düzen ve çalışmalar ile uyum içindedir.

Büyük Millet Meclisi, İsmet Paşa hükümetine elbirliğiyle güvenmek suretiyle, bütün bu gerçekleri, en yüksek bir derecede, takdir ettiğini göstermiş oldu.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
11 Kasım 1929

...içeride de huzur ve güven içinde bulunuyoruz. Kuşku yok ki, dış saygınlığımız, içeride hüküm süren huzur, düzen ve çalışmalar ile uyum içindedir.

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Mevzuat Böyle Efendim adlı kitabından)

Yasa Kimden Yana

Yirmi daireli apartmanın sahibi Nedim Sarıgil, apartmanın beş numaralı dairesindeki altı yıllık kiracısı Taylan Yücer'den “evinden çıkmasını” istedi.

Gerekece olarak da, dairesinde kendisinin oturacağını ileri sürdü.

Taylan Yücer, konuları açık açık konuşmaktan yana olan bir kişiydi. Ev sahibinin sözleri üzerine başladı gülmeye:

“Bu konuyu açık açık konuşsak daha iyi olmaz mı, Nedim Bey?” dedi. “Dairenizin kirasını artırmak istediğinizi biliyorum. Ne kadar fark istiyorsanız onu söyleyin, o konuda sürdürüelim görüşmemizi.”

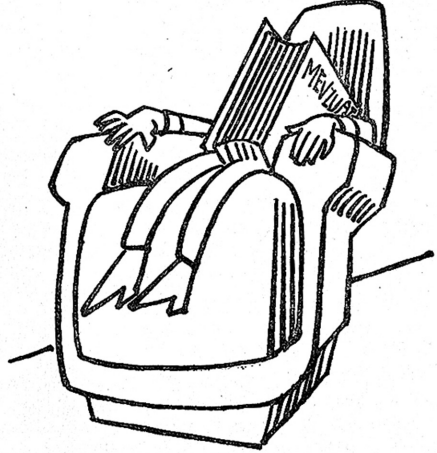
Nedim Sarıgil, sözünün yanlış anlaşıldığını ileri sürdü.

“Asla böyle bir düşüncem yok» dedi. “Siz çıktuktan en geç bir hafta sonra, göreceksiniz, kendim taşınacağım daireme.”

Taylan Yücer yine güldü:

“Biz çıktuktan en az bir hafta

sonra, başka bir kişiye kiraya vereceksiniz dairenizi” dedi. “İsterseniz bu konuda sizle iddiaya bile girebilirim.”

Ev sahibi Nedim Sarıgil ile kiracısı Taylan Yücer arasında sakin sakin başlayan görüşme bir süre sonra tartışmaya dönüştü:

“Kusura bakmayın, mahkemeye

başvurmak zorunda kalacağım sizi çıkartmak için.” dedi ev sahibi. “Mahkeme kararıyla çıkartırım sizi evimden.”

Taylan Yücer, “Nasıl isterseniz öyle olsun” deyip, ev sahibine kapıyı gösterdi...

Bir süre sonra mahkeme başladı. Ev sahibi ve kiracısı, yargıç önünde karşı karşıya geldiler.

Yargıç, kesin bir yanıt istediğini bildirerek, ev sahibine sordu:

“Kiracınız çıktıktan sonra bu dairede mutlaka siz mi oturacaksınız?”

Gözlerini kırpmadan yanıtladı bu soruyu Nedim Sarıgil:

“Evet, efendim,” dedi. “Kendim oturacağım bu dairemde.”

Mahkeme, ev sahibini haklı buldu ve kiracısı Taylan Yücer’in, evi boşaltmasına karar verdi.

Mahkemenin kararı karşısında Taylan Yücer’in boynu, kıldan incedi. Hemen başka bir ev aramaya başladı ve bulunca da, zaman kaybetmeden o yeni daireye taşındı.

Taylan Yücer’in boşaltmasından bir hafta sonra ev sahibi, dairesini, tabii bir kat fazla bedelle, başka bir kişiye kiraladı.

Taylan Yücer, avukatına başvurdu, ev sahibi hakkında tazminat davası açmak istedi.

Buna hakkı yokmuş meğer.

Çünkü mahkeme kararına uyup, hiç direnmeden çıkmıştı evden.

“Şayet mahkeme kararına karşın evden çıkmamakta dirensen, ev sahibi, icra yoluyla çıkartacaktı seni evden” dedi avukatı. “O zaman ise mevzuata göre, icra yoluyla boşalttığı evini üç yıl süreyle başka bir kişiye kiralayamayacaktı. Şimdi, böyle bir kayıtlı altında değildir.”

“Fakat yargıç, ev sahibi daire-

sinde oturacak gerekçesiyle çıkama karar vermişti benim.” dedi Taylan Yücer, “Ev sahibi ise, bu gerekçeye aykırı davrandı ve kendi oturması gerekirken evini, başkasına kiraya verdi.”

Avukat, kendinin de, müvekkilinin de boş yere üzülmesini, yorulmasını istemiyordu. Hiçbir şey yapılamayacağını söyledi.

Mahkemelik olduğu kiracısını evden icra zoruyla çıkarttığı zaman ev sahibi, evini üç yıl süreyle başka bir kişiye kiralamak hakkına sahip olamıyordu ama... Kiracısı, mahkeme kararına boyun eğip evden kuzu kuzu çıkarsa, ev sahibi yargıcı aldattığıyla kalıyor, kendim taşınacağım diyerek boşalttırdığı dairesini, istediği kişiye, istediği bedelle kiralayabiliyordu.

Nasıl mı olur? Bal gibi olur...

Çünkü... Mevzuat böyle, efendim... •

Kiracısı, mahkeme kararına boyun eğip evden kuzu kuzu çıkarsa, ev sahibi yargıcı aldattığıyla kalıyor, kendim taşınacağım diyerek boşalttırdığı dairesini, istediği kişiye, istediği bedelle kiralayabiliyordu.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Dr. Tekin Özertem

ESEF

Arapçadan dilimize geçen bir sözcük esef: acınma, üzülmeye, yazıklanma demek. Kökeni de yine Arapça üzüntü, pişmanlık anlamına gelen asf /asaf sözcüğü; ama yazının başlığının bir başka kökeni (!) daha var: kimi sözde aydınlarımız tarafından abecemizin / alfabemizin S ve F harflerinin “eS” ve “eF” diye seslendiriliyor olması. Bu harflerimiz peş peşe söylendiğinde de oluyor ESEF sözcüğü; Türkçemizde üzüntü, kaygı, tasa, acımak, endişe

gibi farklı anlamlarda kullanılan biçimiyle.

Türkçemizin temel kuralı olan: abecemizdeki ünsüz / sessiz harflerin “Ee” ünlüsü / seslisi ile söylenmesi kuralının göz ardı edilerek; Hh, Kk, Ll, Nn, Mm, Tt, Vv gibi ünsüzlerinin Ce-Ha-Pe, A-Ka-Pe, eN-Ti-Vi eM diye seslemesi ile başlayan bu görmezlikten gelişe, son birkaç yılda eklendi “Se” ve “Fe” harflerinin eS-eF olarak seslendirilmesi: Rusya’dan alınan S-400 füze savunma

düzeni / sistemi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin F-35 uçakları ile ilgili anlaşmayı geçersiz sayması ile başladı bu es-ef verici kural tanımazlık. Başlatanlar da siyasilerin yanı sıra koca koca kimi bilim insanları ile yorumcular...

Durumun esef edilecek; üzüntü, kaygı, tasa, acımak, endişe duyulacak yanı da Arapça, Farsça sözcükler ile başlayan, Fransızca sözcüklerle devam edip İngilizce sözcükler ile süren yabancı sözcükleri dilimize yamayanların öncülerinin geçmiş yüzyıllardan bu yana dönemlerinin ve de günümüzün yabancı dil bilen aydınları (!) olması. Suç onların. Kanıt da onlar gibi kültürlerin cazibesine kapılmayan Karacaoğlan, Dadaloğlu, Erzurumlu Emrah, Köroğlu'dan... bu yana halk ozanlarımızın dizelerinin ari Türkçesi!

Esef verici olan 1353 sayılı “Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında Kanun”un uygulanması zorunluluğuna rağmen dilimizdeki ünsüz / sessiz harflerin farklı ünlü / sesli harflerle seslemesinin sürdürülüyor olması. Yani yasa tanımamazlık.

Bu yıl, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin kuruluşunun 100. yılı. Harf Devrimi'nin Kurtuluş Sava-

şımızın “Gazi Meclisi” tarafından kabulünün de 93. yılı... 1 Kasım 1928 yılında kabul edilen 1353 sayılı yasa da sadece yeni Türk abecesindeki 29 harfin yanı sıra 21 ünsüz / sessiz harfin önlerine “Ee” ünlüsü olarak sesleneceğine de yer verilmiş. Bu nedenle esef verici olan da 1353 sayılı “Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında Kanun”un uygulanması zorunluluğuna rağmen dilimizdeki ünsüz / sessiz harflerin farklı ünlü / sesli harflerle seslemesinin sürdürülüyor olması. Yani yasa tanımamazlık.

Kurtuluş Savaşımız, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan Atatürk'ün önderliğinde başladı. Kurtuluş Savaşı'nın örgütsel çekirdeği de Osmanlı İmparatorluğu'nun 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'ni imzalayıp İtilaf

Devletleri'ne teslim olması üzerine çeşitli kent ve kasabalarında oluşturulan Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetleri. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin temelini oluşturan da 7 Eylül 1919 tarihinde Sivas Kongresi'nde alınan kararla Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli kent ve kasabalarında kurulmuş olan bu cemiyetlerin Mustafa

Kemal Paşa'nın Başkanlığında birleştirilerek oluşturulan Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti.

Arapça kökenli müdafaa ve hukuk sözcüklerinin Farsça gramere göre oluşturulan Müdâfaa-i Hukuk tamlamasının anlamı da hakların savunması demek. Bu arada: Hukuk da hak sözcüğünün çoğulu...

Hukuk diye yola çıkılarak bir hukuk devleti olarak kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti. Bizim için hukuk devleti olabilmek de ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilip yürürlüğe giren yasalara uyulması ve yasaların herkese eşit olarak uygulanması ile mümkün. 1353 sayılı “Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun”un yürürlükte olmasına karşın abecemizdeki ünsüzlerin “Ee” ünlüsü yerine farklı ünlü harflerle seslendiriliyor olması gerçeği; kimi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının bu kanuna uymuyor, yürütmenin de gereğini yapmıyor olması da yazık ki ne yasa ile ne de anayasa ile uyuşmuyor. Esef verici olan da siyasilerin yanı sıra koca koca kimi bilim insanları ile yorumcuların ve hatta öğretmenlerin bu yasadan habersiz olmaları. En kötüsü de haberli olup bilinçli olarak yasaya uyulmuyor olması...

Hukuk devleti olmak, ancak yasama tarafından anayasaya uygun olarak kabul edilip yürürlüğe giren yasaların kayıtsız şartsız uygulanması ile mümkün. Vatandaşlar da bu yasaya uygun olarak davranmakla

yükümlüdürler! Unutulmaması gereken de bir hukuk devletinde yasaları bilmemenin özür olarak kabul edilmediği gerçeği. Vatandaşların yasaları bilmelerini / öğrenmelerini sağlamak da devletin görevi.

Esef edilecek, “Bunca şey...” varken durduk yerde S ve F harflerinin “eS” ve “eF” diye seslendiriliyor olmasının sırası mı diye

Anayasa bir kere delinmekle bir şey olmaz, benim memurum işini bilir denilerek geldiğimiz durumun, ahlâki çöküntünün nedeni de dilimizdeki yozlaşmanın kaçınılmaz sonuçları.

düşünecek, umursamayacak olanlar unutmasınlar ki günümüzde yaşanan “Bunca şey...” ne yazık ki kesinlikle benzeri umursamazlıkların bir sonucu. “Bunca şey...” e dair işte bir kanıt: 97 yıl önce, 1924 yılında 430 sayılı kanunla “Türkiye dâhilinde bütün müessesatı ilmiye (İlim kurumları) ve tedrisiye (Öğretim) Maarif Vekâletine merbuttur (Bağlıdır)” denilerek kabul edilen ve yürürlüğe sokulan ve hâlâ mevcut anayasanın 174. maddesiyle koruma altında olan Tevhid-i Tedrisat kanunu/ Eğitim Birliği Yasası’na rağmen millî eğitimimizin bugün içinde bulunduğu durumun nedeni de yine bu aymazlık, umursamazlık ve yasanın

gereğinden, yararından habersiz vatandaşlara dalkavukluk ederek iktidar hırsı ile yanıp tutuşanların yasa tanımazlığı...

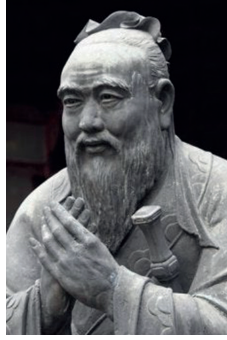
Anayasa bir kere delinmekle bir şey olmaz, benim memurum işini bilir denilerek geldiğimiz durumun, ahlâki çöküntünün... nedeni de

hep inanın dilimizdeki yozlaşmanın kaçınılmaz sonuçları. Bunu günümüzden iki bin dört yüz küsur yıl önce, MÖ 551 - MÖ 479 tarihleri arasında yaşamış olan Çinli filozof, eğitimci ve yazar Kongzi Konfüçyüs söylemiş. Kendisine "Bir ülkeyi idare etmeye çağırılırsaydınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?" diye sorulduğunda Konfüçyüs şu cevabı vermiş:

"İşe önce dili düzeltmekle başladım. Çünkü, dil bozulursa kelimeler düşünceleri anlatamaz. Düşünceler iyi anlatılmazsa, yapılması gereken işler yapılmaz. Görevler gereği gibi yapılmazsa, töre ve düzen bozulur. Töre ve düzen bozulursa, adalet yoldan sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. Bunun içindir ki hiçbir şey dil kadar önemlidir."

Saltanatı ve halifeliği kaldırıp Türkiye Cumhuriyetini kuran, sonra da Medeni Kanunun Kabulü (17 Şu-

bat 1926) Tarikatların Kaldırılması, Tekke Ve Zaviyelerin Kapatılması (30 Kasım 1925) Laikliğin Kabulü (1928-1937) Kadın Haklarının Tanınması (1930-1933 ve 1934) Şapka Ve Kıyafet Kanunu (25 Kasım 1925) Takvim, Saat Ve Ölçülerde Değişiklik (1925 ve 1931) Soyadı Yasasının

Konfüçyüs:

"İşe önce dili düzeltmekle başladım. Çünkü, dil bozulursa kelimeler düşünceleri anlatamaz. Düşünceler iyi anlatılmazsa, yapılması gereken işler yapılmaz. (...)

Kabulü (21 Haziran 1934) Eğitim ve Öğretim Devrimi (3 Mart 1924) Harf Devrimi (1 Kasım 1928) ve Dil Devrimi (12 Temmuz 1932) ile düşlediği çağdaş bir ulus devleti kurmayı amaçlayan Mustafa Kemal Atatürk de 1932 yılında Türk Dil Kurumu'nu bu nedenle kurmuş.

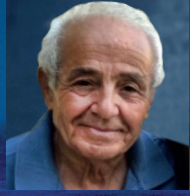
Evet, bu ay 23 Nisan günü genel kurulunun salonunda milletvekillerinin oturdukları koltukların karşısında, Meclis Başkanlık Kürsüsü'nün üstünde "Egemenlik kayıtsız şartsız millettindir," yazan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun 101.

yılıni kutlayacağız. Ulusumuzun, birlik ve dirlik içinde devamı için önce gerçek bir demokratik hukuk devleti olmamız gerektiğinin bir an önce bilincine varmamız; bunun için dilimizin yozlaşmasına ulusça direnmemiz dileği ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımız kutlu olsun! •

tekinozertembd@gmail.com

Boz Urbalı Köy Kahramanları
Köy Enstitülerinden İç İstıtan Öyküler
Cemal Türkmen

İlginç Bir Tuz Öyküsü

Aşçıbaşı Emin Usta, telaşla daldı müdür odasına. Sıtkı Akkay'ın sormasını beklemeden odaya dalış nedenini söyleyiverdi:

“Yarımdan kelli yemekleri duzsuz yiyeceğiniz, habarınız olsun.”

Akkay, bir süre önce bir rahatsızlık geçirmiş ve iyileşmişti. Bu nedenle ilk anda kendisine yönelik

Olay,
1942 yılının
kış aylarında
yaşanmıştır.

bir önlem sandı bunu.

*“Benim öyle bir perhizim yok.” dedi.
“Doktor böyle bir şey söylemedi.”*

“Ben bilmem doktor ne dedi, ne demedi. Yarın yalnız siz değil hepimiz duzsuz yiyeceğik.”

“Niyeymiş Emin Usta?”

“Niyesi şu ki, ambarda bi dirhem duz galmamış.”

Birden sinirlendi Sıtkı Akkay:

“Yahu bu şimdi mi söylenir? Daha önceden niye tedbir almadınız?”

Hemen savunmaya geçti aşçıbaşı:

“Ben on günden belli ambar memurunun başının etini yedim, duz bitiyö, duz bitiyö deydi. Heç oralı olmadı efendi aa! Mutfakdaki duzun mikdarını bilmek benim vazifemdir. Amma ben ambardaki duzun vaziyetini ne biliyim, var mı yok mu; az mı, çok mu o ambar memurunun işi. Tedbiri o alacak...”

Düşündü Sıtkı Akkay:

Tuz tekel ürünü... Serbest piyasadan tuz satın alma diye bir şey yok... Tuz tekel depolarından bir yığın yazışma sonucu ancak satıcılar tarafından alınabiliyor...

Durum ciddiyydi. Yağsız yemek bir dereceye kadar anlayışla karşılanabilirdi, ama tuzsuz yemek... İvedi bir çözüm bulmalıydı.

“Hiç mi kalmamış tuz?”

“Galmamış Müdürüm.”

Düşündü Sıtkı Akkay: Tuz tekel ürünü... Serbest piyasadan tuz satın alma diye bir şey yok... Tuz tekel depolarından bir yığın yazışma sonucu ancak satıcılar tarafından alınabiliyor... En yakın tekel deposu Balıkesir’de, 57 km uzakta... Depoya tek ulaşım aracı demiryolu... Demiryoluyla da olsa

Balıkesir’e ulaşım ancak belirli günlerde işleyen yük trenleriyle... Zaman dar...

Aşçıbaşı, Müdürün yüzüne bakıyordu ne yapması gerektiğini söylesin diye.

Sıtkı Akkay, bir çözüm bulmuştu.

“Bakkalları tek tek dolaşın, bulabildiğiniz kadar tuz alın.”

“Savaştepe ne gadarcık yer ki Müdürüm. Bakkalların elindeki bütün duzu alsak bile anca bi gün idare ederik.”

“Biliyorum Emin usta, biliyorum. Soma’ya gitmek gerek. Orası büyük yer. Orada çok miktarda tuz bulmamız mümkün olur.”

“Eh, olur valla.”

“Şimdi git, çarşıya çık, tuz topla. Bana ambar memurunu gönder. Ha, iki kişilik de kumanya hazırla.”

Aşçıbaşının ayrılmasından kısa bir süre sonra ambar memuru, ezile büzüle geldi müdürün odasına. Savsaklamasının farkındalığı içinde başı yere eğikti.

“Git ahur görevlisini bul!” dedi Akkay. *“Üç tane at hazırlasın. İkimiz birlikte Soma’ya gidip tuz getireceğiz.”*

Ambar memurunun bir şeyler söylemek için kıvrandığını gören Akkay biraz sertçe sordu:

“Bir şey mi söylemek istiyorsun?”

“Şey. Müdürüm... Biliyorsunuz

ki tuz bir tekel maddesi. Bir yerden bir yere nakli izne tabi. Bizim iznimiz var mı? Kaçakçılığa girmesin yaptığımız iş. Suç işlemiş olmayalım.”

“Tamam tamam. Ben biliyorum hepsini. Onun için ikimiz gideceğiz ya. Bir şey olursa önce bu işin baş mesulü olarak seni süreceğim ortaya. Haydi, şimdi git atları getir. Hemen yola çıkıyoruz.”

Akşam olmak üzereydi, ortalık kararmaya yüz tutmuştu. Soma, ormanlık ve fundalık alanlar arasından geçen yaklaşık 30 kilometrelik bir yolun sonundaydı. Gece karanlığında patika yollardan Soma'ya gidip gelmek hiç de kolay değildi. Üstelik yolda jandarmalar tarafından tuz kaçakçısı diye yakalanma olasılığı da vardı.

Gecenin yarısından sonra ulaşıldılar Soma'ya. Araya ricacılar da

koyarak bakkalları evlerinden çağırıp açtırdılar dükkânları. İki ata ikişer çuval olmak üzere dört çuval tuz alıp yüklediler atlara. Üçüncü ata da sırayla binmek üzere yine gece karanlığında düştüler Savaştepe yoluna. Yolculuk sıkıntılıydı ama yemeklere katacak tuz bulabilmiş olmanın mutluluğu içinde yolu yarılamışlarken, ansızın;

“Dur! Jandarma!” uyarısıyla lalutluklarından sıyrıldılar.

Korkuya kapıldılar. Gecenin kör karanlığında, bir dağ başında, eli silahlı iki jandarmaya yakalanmak büyük şanssızlıktı doğrusu. Üstelik beraberlerindeki hayvanlarda yüklü, taşınması mülki amirin iznine bağlı olan bir tekel maddesiyle yakalanmışlardı. Ekmek bile karneyle satılıyordu. Sadece tuz değil, un, bulgur, buğday gibi temel beslenme mad-

delerinin taşınması da izne bağlıydı. Gıda kaçakçılarını izlemek jandarmaların günlük olağan işleri arasındaydı ve yakalanmışlardı işte.

Jandarmalar atların sırtındaki çuvaları kontrol ettiler. İri tuz tanelerini görünce;

“Dôğûlmemiş duz yüklü tertip.” dedi biri.

“He valla tertip, bunlar kaçakçıdır ha!”

“Hayır, biz kaçakçı değiliz. Ben

Savaştepe Köy Enstitüsü Müdürüyüm. Arkadaş da ambar memuru.” diyemedi Akkay.

Çünkü dese bile jandarmaları inandıramazdı. Yaptığı işe ve kılığına bakan jandarmalar, onun müdür olduğuna inanmazlardı. Müdür dediğinin emrinde bir sürü elemanı olurdu. Onlara buyruk verir, onlar alıp gelirlerdi tuzu. Üstelik müdür dediğinin kılığı kıyafeti adama benzerdi. Başında fötr şapka, sırtında kolalı beyaz gömlek, boynunda kravat, bacağına ütülü pantolon bulunurdu. Saçı taralı, sakalı tıraş edilmiş olurdu. Akkay'ın üzerinde bunların hiç biri yoktu. Başında kasket, sırtında yakası kravatsız damalı

bir gömlek, üstünde asker kaputunu andırır bir gocuk, bacaklarında golf pantolon ve ayaklarında Beykoz yapımı kabaralı, nalçalı asker potini vardı.

Bir an düşündü Akkay; Soma'da bir karakola teslim olmak hem zaman kaybına yol açar hem de kimliğini kanıtlayana dek epeyce zorluk çekebilirdi. Oysa Savaştepe Karakolu'na teslim olmak işlerini çok kolaylaştırabilirdi. Rica etti jandarmalara:

“Bakin ağalar!” dedi. “Bizi Soma'ya götürmeyin, biz zaten oradan geliyoruz. Bizi Savaştepe Karakolu'na teslim edin. Orası daha yakın; ne kaldı ki şunun şurasında, bir iki saat içinde varırız.”

Jandarmalar çok nazlanmadan *“Olur.”* dediler. Böylece devam ettiler kalan yola. Kaçakçılar önde, jandarmalar arkada söyleşe söyleşe Savaştepe Karakolu'na ulaştıklarında güneş doğmak üzereydi.

Karakolun nöbetçi jandarması dış kapıda iki kaçakçıyla iki jandarma görür görmez komutanına haber verdi. Onbaşı, karşısında jandarma eşliğinde yüklü iki atla Akkay'ı görünce şaşırıldı;

“Hayrola Müdür

Savaştepe Köy Enstitüsü'nün kurucu müdürü olan Sıtkı Akkay, hem enstitüelüler hem de Savaştepe halkı arasında saygın bir yer edinmiş, adı Savaştepe'de efsaneleşmiştir. Savaştepe'de adına, içinde bir büstü de bulunan bir park düzenlenmiştir.

Bey?" dedi. "Sabahın bu vaktinde bu ne vaziyet?"

Sıtkı Akkay, ince ince gülümseyerek:

"Sorma komutan." dedi. "Okul için Soma'ya tuz almaya gitmiştik. Dönüşte karanlıkta yolumuzu şaşırдық. Allah' tan bu iki jandarmaya rastladık. Yolumuzu onlar sayesinde bulduk. Sağ olsunlar emniyetimiz için bize buraya kadar eşlik ettiler. Onlara rastlamasaydık halimiz perişandı."

Konuşmaları dinleyen jandarmalar şaşkınlık içindeydiler. Bu kasketli, asker potinli, gocuklu adamın müdür olduğuna kim inanırdı ki. Ama müdürmüş işte. Karakol

komutanı onbaşı ona "Müdür Bey" demişti. "İyi ki kötü bir şey söylemedik, itip kakmadık." diye geçirdiler içlerinden.

Komutan, jandarmalara;

"Aferin asker!" dedi. "Vazifeni zi bi hakkın yapmışsınız. Sizin şimdi karnınız açıtır. Geçin içeri, önce karnınızı doyurun, sonra muntikanıza dönün."

Akkay ve ambar memuru atların yönünü Enstitüye döndürürken iki jandarma, bir yandan arkalarından bakıyor bir yandan da sıcak bir çorba içmek amacıyla karakoldan içeri adım atıyorlardı. •

(Bahattin Fırtına, Bilge İnsan Sıtkı Akkay, s. 108, 109, 110)

TÜRK KÖYLÜSÜNÜN EĞİTİMİ HAKKINDA ATATÜRK NE DİYORDU?

"Efendiler! Asırlardan beri milletimizi idare eden hükümetlerin tamamı eğitim isteğini ortaya koymuşlardır. Ancak bu arzularına erişmek için doğu ve batıyı taklitten kurtulamadıklarından, sonuç, milletin cehaletten kurtulamamasına sebep olmuştur. Bu acı gerçek karşısında, bizim takibe mecbur olduğumuz eğitim siyasetimizin esas çerçevesi şu olmalıdır; demiştim ki bu memleketin asıl sahibi ve toplumsal varlığımızın asıl nedeni köylüdür. İşte bu köylüdür ki bugüne kadar bilgi ışığından yoksun bırakılmıştır. Bu nedenle bizim takip edeceğimiz eğitim siyasetinin temeli, evvelâ mevcut cehaleti yok etmektir.

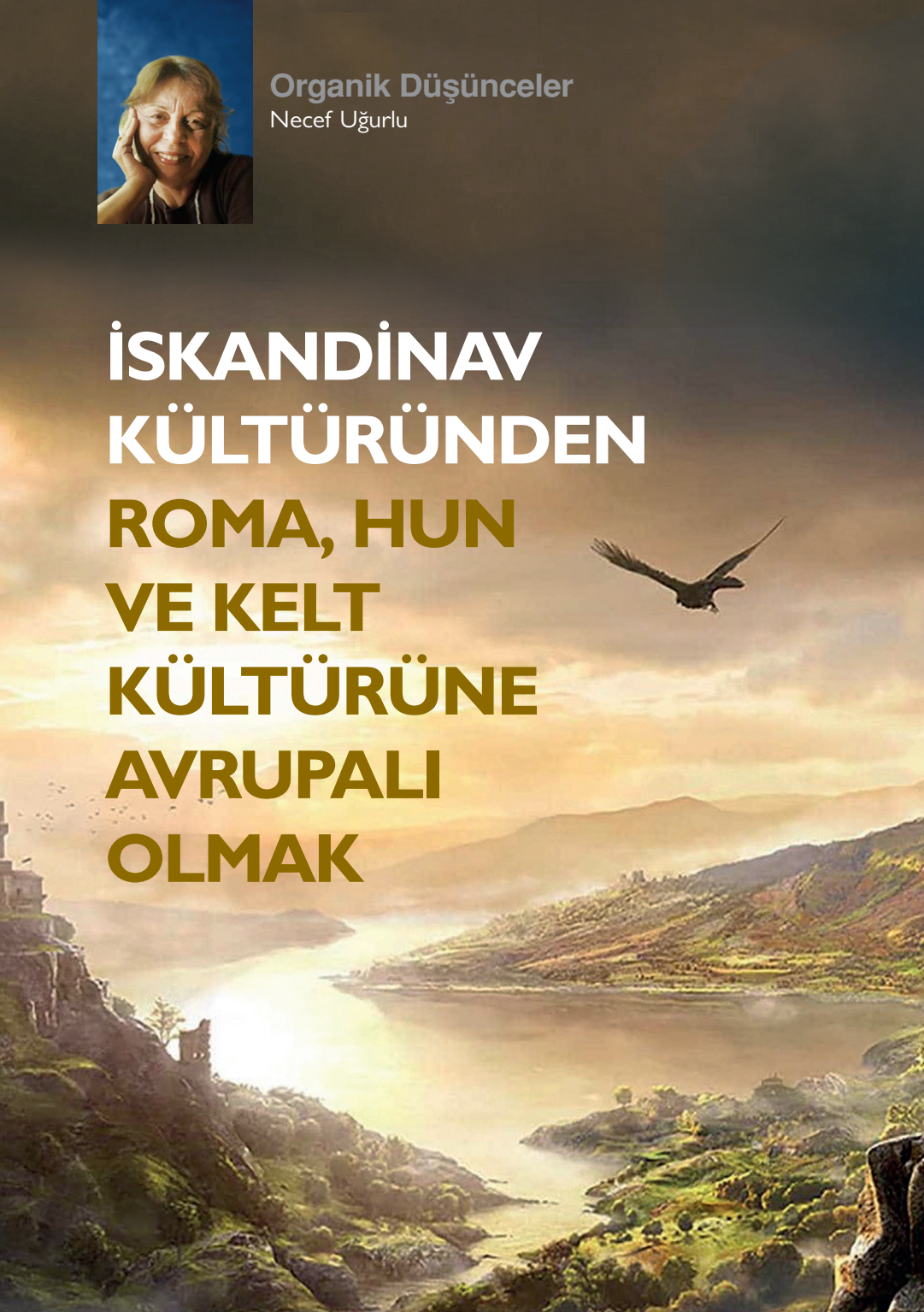
Efendiler! Bu hedefe ulaşmak, eğitim tarihimizde kutsal bir aşama oluşturacaktır. Bir taraftan cehaleti yok etmekle uğraşırken bir taraftan da memleket evladını toplumsal yaşama ve iktisatta fileen etkili ve verimli kılabilmek için acil olan ilkel bilgiyi işe yarar bir tarzda vermek kuralı eğitimimizin esasını teşkil etmektedir.

Efendiler! Yetiyecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin sınırı ne olursa olsun, en evvel, her şeyden evvel Türkiye'nin bağımsızlığı ile kendi benliğine ve milli geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir."

Organik Düşünceler
Necef Uğurlu

İSKANDİNAV KÜLTÜRÜNDEN ROMA, HUN VE KELT KÜLTÜRÜNE AVRUPALI OLMAK

İskandinav filmleri ve dizileri bütün dünyanın yoğun ilgisini çekiyor. İskandinav mitolojisi de pek çok esere ilham veriyor. İskandinav kökenli mitoloji kahramanı-tanrı Thor'un televizyon ve dijital yayın platformlardaki yeri ise bambaşka. Marvel sinematik evreni böylesi 'tanrı' kahraman görmedi.

Thor gerçek bir süper kahraman çünkü gücünü mitolojiden ve ailesinden alıyor. Thor-bilinen diğer adlarıyla Donar, Donner, Thunraz, Thunor, İskandinav mitolojisinde yer alan gök gürültüsü tanrısı. Mjöllnir adlı »

efsanevi savaş çekicini kullanmaktadır. Babası Asgard'ın lideri tanrı Odin, annesi yerküre tanrıçası Gaea'dır. Thor, şimdilerde filmlerde, dizilerde ve çizgi romanlarda yenilmez bir kahraman olarak işleniyor.

Fakat bir taraftan da İskandinav

Thor, şimdilerde filmlerde, dizilerde ve çizgi romanlarda yenilmez bir kahraman olarak işleniyor.

mitolojisinin henüz filmlere yansımaya değer yönleri de var. Dünyanın oluşumu ve Ymir diğer adıyla Aurgelmir'in ilk canlı olduğuna inanıyorlar. Aurgelmir, buz ve ateş dünyaları birleşince bu erimeden doğan bir dev. Game Of Thrones adlı büyüleyici televizyon masalının kulaklarda yer eden çok ünlü "Ice and Fire" şarkısının kaynağı Ymir'in var oluşudur.

Aurgelmir yani Ymir var olduktan sonra bacaklarından 6 başlı bir inek süt veriyor. Beslenirken yaladığı taşlardan Buri yani Odin'in babası, Thor'un dedesi zuhur ediyor. Ymir bunca çabasından sonra Odin ve erkek kardeşleri tarafından öldürülüyor ve vücuduyla dünyayı mey-

dana getiriyorlar. Ymir'in etinden karalar, kanından denizler, kemiklerinden dağlar, dişlerinden taşlar, kafatasından gökyüzü, beyninden bulutlar ve kaşlarından bütün bunları birarada tutan çitleri yapıyorlar.

İbrahimî dinlerde Adem ve Havva ile olduğu gibi İskandinav mitolojisinde de insanlık 2 kişi ile başlıyor. Ama yaratılışları farklı. Diğer tanrılarla birlikte sahilde yürüyüşe çıkan Odin, kumsalda birbirine yapışık insana benzer odun parçası görünce onlara hayat vermeye karar veriyor ve diğer tanrılarla birlikte konuşma,

anlama, duyma, görme, zihinsel aktivite yeteneklerini bu odun parçasına veriyorlar. Sonunda da bir tene bürünmelerini sağlıyorlar ve böylece insan yaratılmış oluyor. Uzun lafın kisası insan aslında odundan, sahilde bulunan bir odun parçasından yapılıyor. Böylece erkek odun, kadın karaağaçtan var ediliyor. İkisini de giydirdikten sonra dünyayı evleri olarak, hani neredeyse çeyiz olarak veriyorlar.

Bu arada epey geniş bir cennet yapıyorlar. Asgard ve büyük yemek odası Valhalla... Savaşta ölen yiğitlik göstermiş kahramanlar ve tanrılar burada ikamet ediyorlar. Burası yiğit savaşçıların da kabul edildiği bir tanrılar evreni. Yiğit savaşçıları ne-

Asgard ve büyük yemek odası Valhalla yiğit savaşçıların da kabul edildiği bir tanrılar evreni.

den Valhalla'ya girmek için ölmeye hazırız diziler ve filmlerde? Burada yemek yemek için. Yalnız her gece aynı yemeği yiyorlar.

Boğa büyüklüğünde bir hayvan olan Sæhrímnir, kasap tanrı Andhrímnir tarafından kesilip pişiriliyor ve afiyetle yeniyor. Her gece aynı yemek çok tatsız ama onlar memnun. Aynı hayvan gece kesilip sabah diriltiliyor!

Her ne kadar haftada yedi gün Romalılar tarafından ortaya çıkarılmış ve her güne kendi tanrılarının ismi verilmiş olsa da, haftanın yedi gününe Anglo-Saksonlar İskandinav tanrılarından esinlenerek isim veriyorlar. Örneğin İngilizcede Salı

anlamına gelen Tuesday, İskandinav mitolojisindeki zafer ve adalet tanrısı Tyr'dan (Tyr's Day-Tyr günü) geliyor. Çarşamba gününün İngilizcedeki karşılığı olan Wednesday, Odin/Woden'den esinleniyor: Woden's Day-Woden günü. Cumartesi-Pazar, Roma kültüründen; Satürn, Güneş (sun-day) ve Ay (moon-day) gibi esinlenmelerle gökyüzünden ilham alınmış adlandırmalar.

Vikinglerin inançları bin yıl sonra tekrar dirilmiş gibi görünüyor. Zira İzlanda'nın başkenti Reykjavik şehrinde bir tepede insanların Odin'e tapındığı yeni bir tapınak inşa edildiğini ve büyük rağbet gördüğünü öğreniyoruz. Diğer taraftan, bu eski inanca dönüş son derece saygıdeğer bulunup benimseniyor ve artık Amerika Birleşik Devletleri'ndeki askeri mezarlıklarda şehitlerin mezar taşına Odin'in çekicinin bir dini sembol olarak konulması kabul ediliyor.

Avrupa, insan yapısıyla çok zen-

gin ve ilginç bir kıta. Örneğin Keltler dediğimizde kültür, müzik, sanat ve edebiyatlarıyla ilk aklımıza gelen İrlandalılar ve İskoçlar olur. Oysa tarihçiler Keltlerin Orta Avrupa'nın hayli karmaşık yapıları kabileleri olduğunu söylüyor. İngiliz adasından başlayarak İspanya, Karadeniz'e kadar yayılmış kabileler.

Keltlerle ilgili ilginç yönlerden

Tarihçiler Keltlerin İngiliz adasından başlayarak İspanya, Karadeniz'e kadar yayılmış kabileler olduğunu söylüyor.

biri, onların tarihini incelemenin tarihçileri hayli zorladığı. Çünkü kendilerine "Kelt" demiyorlar! Aralarında dil, kültür, akrabalık bağı olmakla birlikte her kabilenin adı farklı ve hiçbir zaman birleşerek tek bir krallık ya da imparatorluk olamamışlar. Onlara "Kelt" isminin Yunanlar tarafından verildiğini öğ-

reniyoruz. Keltler, isimleri başkaları tarafından konulan ve kendileri tarafından benimsenen ilk kültür mü bilmiyorum ama bu durum da çok ilginç.

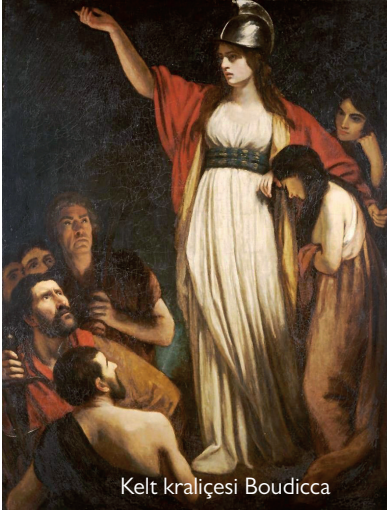
Yeme-içmeye düşkün savaşçı topluluklar olan Keltlerin tarihi, hep düşmanları tarafından yazılmış. Romalılar da onlara Galli veya Gal-

lia diyor. İtalya'nın Kuzeyinde birbirlerine girmişler, hele MÖ 387'de korkusuz Kelt Brennus Roma Senatosu'nu kılıçtan geçirmiş. Sezar, "İğrendiğim ama saygı duyduğum düşmanlarım" dediği Keltlerle epeyce mücadele ediyor. Sonunda Keltler kolonize ediliyor. Fakat Keltlerin mezarlıklarında bulunan buluntular, gömülme tarzları hiç de küçümsenmeyecek bir kültürleri olduğunu gösteriyor.

Keltler şifahi bir kültür yazmıyorlar. Böylece kültürlerini koruduklarını düşünüyorlar. Okuyup yazmaları var ama tercih etmiyorlar. Örneğin inançlarında hayvan ve insan kurban etme var ama yazılı belge yok. Bu

druidlerin yani bilge, danışman, dini lider, hukuk otoritesi ve doktor olan rahipler sınıfının nesilden nesile aktarmak görevi ama asla yazılı belge yok. Hikâye anlatıcıları, kanun ezberleyicileri var şifahi kültürü nesilden nesile aktarmak için. Folklore onların tarihi diyebiliriz. Ortak dilleri var. Hâlâ Birleşik Krallık ve

Fransa'da bu dili konuşanlar olduğu gibi; Welsh, Irish, Scottish, Gaelic, Cornish, Breton Kelt kültürünün dilleri. Kültür korumacılığında dünyanın en prestijli ortak dili Kelt dili deniyor. Dil çok fazla lehçe-ağızlara parçalanmamış.

Kelt kraliçesi Boudicca

Romalılara kanlı bir isyan başlatan, baş kaldıran Kraliçe Boudicca'dan bahsetmeden olmaz. Romalılar MS 43 yılında Claudius döneminde Britanya'yı işgal edince boyun eğip Romalılaşmaya başlıyorlar. Fakat efsanevi Kelt kraliçesi Boudicca, Londinium'da kanlı bir zafer kazanıyor ve Romalıları kılıçtan geçiriyor. Kelt kültüründe sosyal hiyerarşide kadınların yükseldikleri malum. Ayrıca politik kehanetlerine başvurulan ve askeri kampanyaları düzenleyenler de kadın rahibeler yani druidler. Keltler sonunda Romalılar, Slavlar ve Hunlar tarafından

yeniliyorlar.

Savaşlarla dolu uzun bir tarihten günümüze gelecek olursak; Kelt kimliği İngiliz hükümdarlığına başkaldırı ile yeniden kendiyile kucaklaşıyor. 19 ve 20. yüzyıllar İrlanda, İskoçya, Wales bölgelerinde İngilizlere duydukları öfkeyle yeniden güçlenen bir kimlik oluyor.

Müziyenler, artistler, yazarları William Butler Yeats gibi Hristiyanlık öncesi Keltik kimliklerini gururla açıklıyorlar. Bu kültürün mirasçılarının istekleri modern çağda tarihçileri de bölüyor. Avrupa Birliğine kabul edilmek, kriterler, modern çağın parçası olmak derken yalnız Keltler mi; Slavlar, Germanik kabileler, Hunlar, Romalılar neler yaptılar göz geçirmeden, tarihi derinliklerden binlerce acı, savaş kültür katliamını sorgulamadan cevabı basit bir soru görünmüyor Avrupalı olmak.

Biz Avrupalı mıyız? Hiç şüphesiz evet. Osmanlı'dan öncemiz de var sonramız da var Avrupa'da. Cumhuriyetimiz payidar kaldıkça da olacak. Elbette dışlamak isteyenler olacak. Ortak dili olan kabileler birbirlerini dışlarken bizi mi dışlamak istemeyecekler bu bitmeyen pay kavgasında?

Biz Mustafa Kemal Atatürk'ün bize çizdiği muasır medeniyet yolunda devam edeceğiz. Dilimizi, kültürümüzü, kurumlarımızı koruyarak... Anlaşılan o ki, kültür ayakta kaldığı sürece kimse yok olmuyor; yazılı-şifahi kültür fark etmiyor.

Saygıyla efendim. •

necefugurlu@gmail.com

Bilginizi Denetleyin

1-“Semantik” nedir?

- a-Anlam bilimi
- b-Diksiyon bilimi
- c-Üslup bilimi
- d-Söz bilimi

2-İnsanın iç ve dış özelliklerini tanımlayan yazı türüne ne ad verilir?

- a-Dökümantasyon
- b-Otografi
- c-Biyografi
- d-Portre

3-Motivasyonun eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- a-Bağlanma
- b-Güdülenme
- c-Öğrenme
- d-Strese girme

4-Bir kitap içindeki yazıyı açıklayan veya süsleyen resme ne ad verilir?

- a-Tezhip
- b-Tekzir
- c-İllüstrasyon
- d-Minyatür

5-Yer kabuğunun kırılarak çökmesiyle oluşan çukur aşağıdakilerden hangisidir?

- a-Heyelan
- b-Olin
- c-Falez
- d-Graben

6-Yağlı maddelerden sabunlaştırma yoluyla çıkarılan renksiz ,şurup kıvamındaki sıvıya ne ad verilir?

- a-Öd Suyu b-Gliserin
- c-Vazelin d-Termet

7-“Taksirli” kelimesi ne anlama gelir?

- a-Kusurlu
- b-Mükemmel
- c-Arızalı
- d-Kusursuz

8-“Dilemma” ne demektir?

- a-Zarar
- b-Hastalık
- c-İkilem
- d-Tutkunluk

9-“Absorbe etmek” ne demektir?

- a-Çevrelemek
- b-Sarmalamak
- c-Süzmek
- d-Emmek

10-Aşağıdakilerden hangisi “çok rüzgarlı” anlamına gelmektedir?

- a-Toz Kaldıran
- b-Toz koparan
- c-Toz Yutan
- d-Tozutan

11-Güneş sisteminde saat yönünde dönen tek gezegen hangisidir?

- a-Jüpiter
- b-Venüs
- c-Neptün
- d-Merkür

12-Koşma,Bisiklet ve Yüzmeyi kapsayan üçlü yarışmanın adı nedir?

- a-Pentatlon
- b-Maraton
- c-Triatlon
- d-Dekatlon

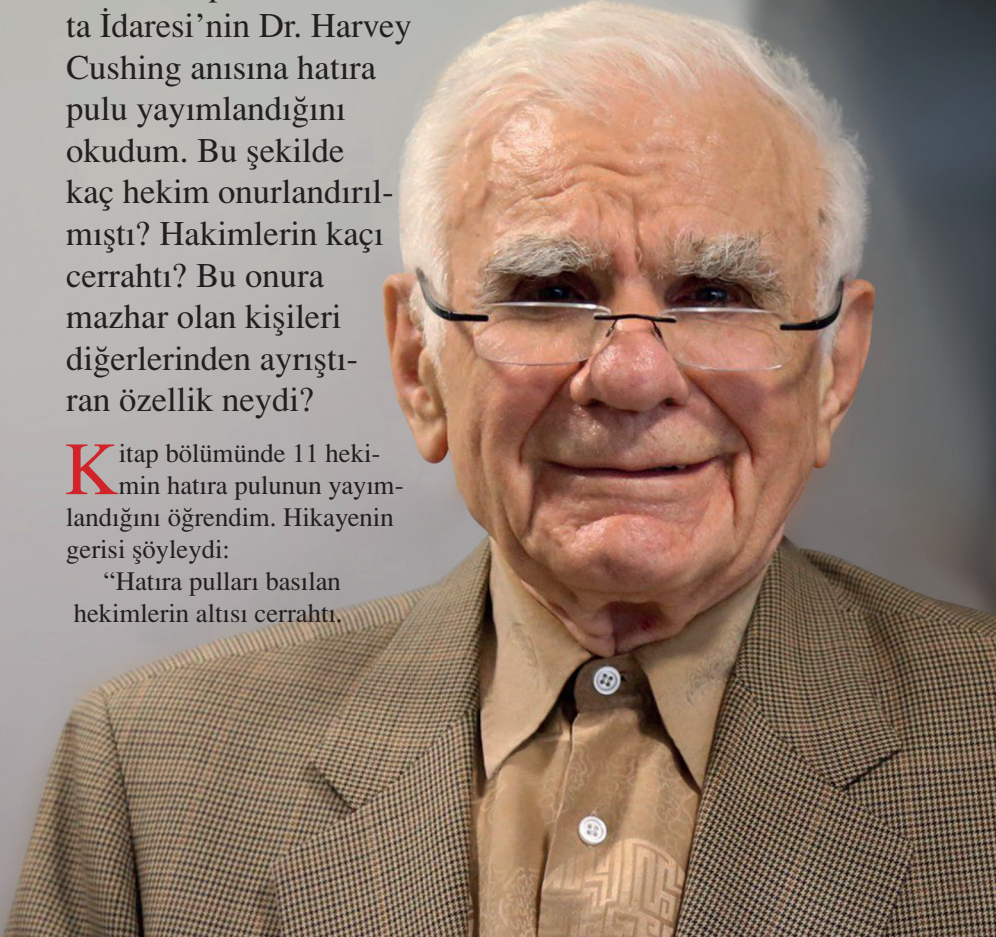
Yüzyılın Cerrahı Gazi Yaşargil

Yazan: Prof. Dr. CENGİZ KUDAY

Bir kitapta Amerika Posta İdaresi'nin Dr. Harvey Cushing anısına hatıra pulu yayımlandığını okudum. Bu şekilde kaç hekim onurlandırılmıştı? Hakimlerin kaç cerrahtı? Bu onura mazhar olan kişileri diğerlerinden ayırtıran özellik neydi?

Kitap bölümünde 11 hekimin hatıra pulunun yayımlandığını öğrendim. Hikayenin gerisi şöyleydi:

“Hatıra pulları basılan hekimlerin altısı cerrahtı.

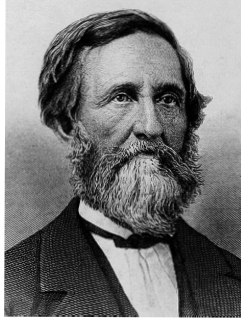
İlk onurlandırılan hekim 30 Mart 1842'de sülfürik asit eter anesteziyi bulan ve kullanan Georgialı cerrah ve anestezi uzmanı Crawford W. Long'du. Bu, Massachusetts Genel Hastanesi'nde aynı yöntemi uygulayan Morton'dan dört yıl önceydi. Long, bir süre herhangi bir yayın yapmadı. Bu arada sekiz hastası olmuştu ki Morton'un bu dönemde konuyla ilgili bilgisi yoktu.

1940 yılında Long'a ait hatıra pulu yayımlandıktan bir hafta sonra Walter Reed'e ait pul ortaya çıktı.

Üçüncü onurlandırılan hekim 1809 yılında ilk kez laparotomi ve yumurtalık ameliyatını gerçekleştiren kişi olan Ephraim McDowell idi. Pul 1951 yılında ortaya çıktı.

Beş yıl sonra Dr. William James ve Charles Horace Mayo'nun yüzleri pullarda belirdi.

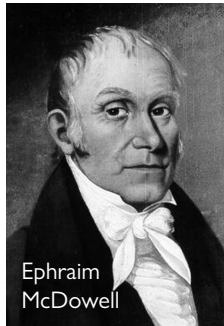
1968 yılında anatomi profesörü olan Oliver Wendell Holmes

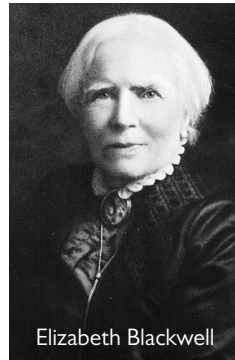
Crawford W. Long

Dr. Walter Reed anısına bastırılan posta pulu

Ephraim McDowell

Elizabeth Blackwell

onurlandırıldı.

Bundan altı yıl sonra Amerika'nın ilk kadın hekiminin pulu yayımlandı. Elizabeth Blackwell 1849 yılında Batı New York Geneva Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Londra Kadınlar için Tıp Fakültesi Kadın Doğum Bölümü'nde profesör oldu.

1978 yılında George Papanicolaou, pap smear⁽¹⁾ ile bu onura lâyık görüldü. 1981 yılında tanınmış siyah cerrah Charles R. Drew puiiarca ortaya çıktı. Columbia Presbyterian Hastanesi'nde asistan ve fellow (akademi üyesi)

olarak özellikle sıvı-elektrolit dengesi ve kölloid basıncı konusunda çalışmaları oldu. 1942 yılında Amerikan Cerrahi Birliği'nde yayımlanan "kanın korunması" makalesinin ortak yazarıydı.

1986

yılında kardiyolog Paul Dudley White onurlandırıldı. Cushing'den önce onurlandırılan

son cerrah sıradışı bir hikayenin kahramanıydı. Dr. Mary Walker 1855 yılında Syracuse Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştu. Üç yıl sivil iç savaşta hemşire ve asistan cerrah olarak, belki de casus olarak çalıştı ve onur madalyasına hak kazandı. Savaş sonrası cerrahi alanında çok az çalıştı, hatta tababetle uğraştığı bile tartışılabilir. 1917 yılında onur madalyası listesinden çıkarıldı. 1980 yılında kadın hakları savunucularının baskısıyla tekrar onur madalyası listesine alındı ve 1982 yılında anısına pul bastırıldı. Hatıra pulları basılan kişilerin bunu hak ettiklerine dair çok az şüphe vardır. Kişilerinin seçimi konusunda gizlilik merak uyandırmaktadır.”

Dr. Mary Walker

Türkiye’de neden olmasın?

Haliyle insanın aklına: “Türkiye’de aynı uygulamaya neden olmasın?” sorusu geliyor.

Hekimlikle uğraşan dünya ka-

muoyuna mal olan birçok değerli bilim insanımız mevcut.

Cerrahi branşlarda özellikle “Yüzyılın Cerrahi” onurunu alan Sayın Prof. Dr. Gazi Yaşargil ilk akla gelenlerden. Almış olduğu ödül küçük plaket törenleri dışında çok yankı bulmadı ülkemizde. Böyle bir

hocaya sahip olma gururu taşıyan bizlerin isteği, bu değerli insan için de bir hatıra pulu çıkarılması; bu vesileyle bu büyük insana gelecek yıl 95. doğum yılını kutlarken toplumuza böyle bir değer varlığını göstermiş oluruz. Gazi Yaşargil ile başlayacak hatıra pulları vesilesiyle unuttuğumuz değerleri tekrar hatırlayabiliriz diye düşünüyorum.

Not: 2 evvel son 2500 yılın 50 doktoru arasında Doğu’dan iki kişi gösterildi:

İbn-i Sina ve Yaşargil •

(1) Jinekolojide rahim ağzı kanserinin oluşum aşamasının tespiti için kullanılan bir tarama testi.

Gazi Yaşargil'in Unvanları

Mikrosinir cerrahisinin kurucusu olan Gazi Yaşargil Amerikan Beyin Cerrahları Birliği tarafından "Yüzyılın Beyin Cerrahi" olarak seçilmiştir. Yaşargil epilepsi ve beyin tümörünü kendi bulduğu yöntemlerle tedavi etmiş; 1953'te emekli olduğu 1999 tarihine dek Zürih Üniversitesi ve Zürih Üniversitesi Hastanesi'ndeki Sinir Cerrahisi Departmanında ilk hekim, başhekim, sonrasında profesör ve başkan olmuştur. Nöroşirurji sırasında kendi yöntemiyle kullandığı soyadıyla özdeşleşen "Yaşargil klips"leri birçok doktor tarafından beyin ameliyatlarında kullanılmaktadır. Pek çok ulusal ve uluslararası ödüle layık görülen Yaşargil, Ordinaryüs Profesör unvanıyla iki defa TBMM Onur Ödülü almıştır. Profesör Yaşargil, aynı zamanda dünya tıp tarihine geçen 50 hekimden biri olma unvanına da sahiptir.

Siyasalın Görünümleri
Barbaros Eneç

Ölümden Dönen Demokrasi:

Amerika Birleşik Devletleri

Mart ayında Amerika Birleşik Devletleri'nde iki gelişme dikkat çekiciydi. Başkanlığını tamamlamış eski başkan için başkentteki ayaklanma için suçlama oturumu yapıldı.

Diğer yandan önceki başkan Donald Trump siyasete dönmek için Cumhuriyetçi Parti içinde çalışmalara başladı. Trump'ın başkan olarak seçilmesi, yaşanan küresel demokrasi krizinin en çarpıcı görünümü oldu. Anayasal kabulleri açıkça küçümseyen, seçim sonuçlarını kabul edip etmeyeceği konusunda destekçilerini belirsizlik içinde bırakan, siyasi rakibinin hapse atılmasını isteyen, ülkenin demokratik müttefiklerine karşı otoriter düşmanlarını tercih eden biri olarak seçildi. Her ne kadar iktidarı üstünde çeşitli kontroller ve sınırlamalar olsa da, Amerikan halkının oto-

riter eğilimli birini seçmesi hiç de hayra alamet değil.

Soğuk savaşın sonu ile neoliberalizm, liberal demokrasiyi küresel çapta egemen siyasal model yaptı. Liberal demokrasiden, hem bireysel hakları ko-

ruyan, hem de halkın görüşlerini kamu politikasına dönüştüren siyasal sistemi anlıyoruz. Bu insanlık için siyaset bilimciler dahil

herkesi miyoplaştıran bir umuttu. İçerdiği ideallerle ulaşmanın zorluğunu kimse dikkate almadı. Liberalizmin ve demokrasinin uyumlu bir bütün oluşturacağı düşünülüyordu. Ancak son otuz yılda bu ikisi yavaşça birbirlerinden ayrıldılar. Bir araştırmaya göre, önceki kuşaklarda oran olarak 2/3 çıkan demokrasi altında yaşamının son derece önemli olduğu inancı, milenyum kuşağında 1/3 olarak çıkmıştır. Bu araştırma Amerikalıların otoriter alternatiflere açık hale geldiğini gösteriyor. Günümüzde iki sisteminin yükseldiğini görüyoruz: liberal olmayan demokrasi ve demokratik olmayan haklar rejimleri.

Amerikan siyasi sistemi, tarihi boyunca otoriterliğe gidebilecek yolları engellemek için çeşitli yöntem ve normlar geliştirdi.

Amerikan siyasi sistemi, tarihi boyunca otoriterliğe gidebilecek yolları engellemek için çeşitli yöntem ve normlar geliştirdi. Bunların en temeli adaylık süreci için olanlardır. ABD'nin kurucuları, otoriter eğilimi olan birinin bilgisizlik ve korku faktörlerini kullanarak seçim kazanabileceği ve daha sonra da tiranlık rejimine geçebileceğinden korkuyorlardı. Bu yüzden Seçiciler

Kurulu (electoral college) fikrini getirdiler. Bu fikir, iki dereceli bir sistem demektir.

Halk aslında başkanı seçecek kişileri yani soylu ve varlıklı kişileri seçiyordu. 1880'de siyasi partilerin oluşması ile bu kurulun işleyiş biçimi değişti. Kurulda parti üyeleri bu soylu kişilerin yerini almaya başladı. Kurul, kurucuların tanımladığı bu beklilik işini partilere bıraktı. Partiler, seçmenlerini temsil etmek ve rejime tehdit olabilecek adayları filtrelemek gibi ikili bir görev üstlendi. Bugün, 2010 yılında yüce mahkemenin verdiği bir karar ile, parti dışı mali kaynaklara ulaşma serbestisi ve sosyal medyanın etkileri partilerin eski gücünü kaybetmelerine yol açmıştır.

Başkanlık aday belirleme sürecinin gelişimine baktığımızda ilk başlarda başkentte seçimin kongre üyeleri tarafından yapıldığını görürüz. Gizli kapaklı pazarlıklar olduğu eleştirileri çoğalınca adaylar ulusal parti konvansiyonlarında belirlenmeye başladı. Buna da eleştiriler gelince ön seçim sistemine geçildi. İlk ön seçim 1901 yılında Wisconsin'de yapıldı. Ama bütün bu uygulamalarda gerçek güç parti içi liderlerde kaldı. Bu sistemin sağladığı güvence yüzyılın başında Henry Ford için işlemedi.

Ford, Hitler'in bile saygı ile kabul ettiği, özellikle Yahudi karşıtı ve uç fikirleri olan biriydi. Ama tam bir Amerikan rüyası örneğiydi. Çiftlikten çıkıp, bir sanayi imparatorluğu kurmuş ve çok popüler olmuştu.

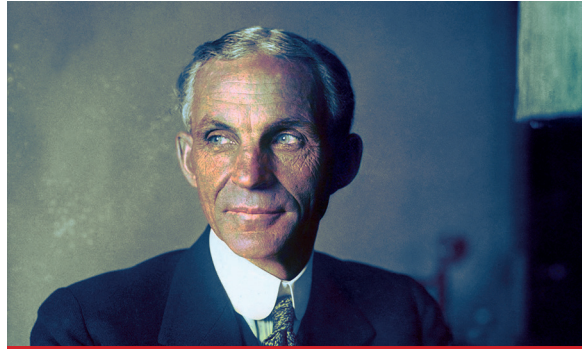
Basında büyük ilgi görüyordu. Ama Demokrat Parti süreçlerinde engellendi ve elendi. Bir senatör, “60 yaşın üstünde, eğitimi ve siyaset tecrübesi olmayan biri başkanlığa nasıl aday olur?” demişti.

1972’de geçen yeni yasa ile, adaylık parti organizasyonu bağlamından kurtarıldı. Jesse Jackson, Pat Robertson, Pat Buchanan, Steve Forbes ön seçimlere partilerin dışından girer adaylardı. 2015’te Trump’ın adaylığına kadar bu yeni yasa pratikte pek işe yaramamıştı; yani bu adaylar bir şekilde elenmişti.

Anayasa, zaman ve duruma göre değişen yorumlara sahne olabileceği için rejimin korunması sadece ona bırakılmaz.

Rejimin garanti altına alınması için demokratik normlar gerekir. Tüm köklü demokrasilerde resmi olmayan kurallara saygı gösterilip uyulur. Trump seçilince, halk 200 yıldır devam eden Madisoncu fren ve denge sistemine güvendi. Bu denge sistemini iki temel norm korur ve kollar: karşılıklı hoşgörü (rekabet içinde olan tarafların birbirlerini meşru rakip olarak görme) ve kaçınma (yasal ve kurumsal olarak kendilerine tanınmış gücü her zaman kullanmamak).

Bu iki norm, Amerikan demokrasisini partiler arası bir savaştan mümkün olduğunca uzak tutarak, istikrar sağlar. İlkine göre rakiplerimiz

Henry Ford çiftlikten çıkıp, bir sanayi imparatorluğu kurmuş bir Amerikan rüyası örneğiydi. Ama Demokrat Parti süreçlerinde engellendi ve elendi.

anayasal çerçeveye uydukları sürece, eşit haklara sahiptir. Rakipler, düşman olarak görülmemelidir, dolayısı ile varoluşsal bir tehdit değildir. Trump rakiplerini hapse atmaya çalıştı.

İkincisi ise, yasal olarak tanınmış bir hakkı kullanmama durumudur. Bu, kabaca, yasanın lafzına uyarak, ruhunu ihmal etmeye yönelik eylemlerden kaçınmak anlamına gelir. Örneğin, 1951’deki anayasa değişikliği ile yasalasana kadar, bir başkanın iki dönemden fazla aday olmaması bir kaçınma normuydu. Bu iki norm, hem birbirleriyle ilişkilidir, hem de birbirlerini destekleyicidir. Kutup-

laşma demokrasiyi erozyona uğrattır. Sosyoekonomik, ırksal ya da dinsel farklılıklar partizanlığa yol açmaya başladığında hoşgörü ortadan kalkar. Partizanlık yükselmeye başlayınca, siyasetçiler kaçınma normunu bırakarak, ne pahasına olursa olsun kazanma fikrinin peşine düşerler.

Birleşik Devletler’de, İç Savaş’ın nesilleri sahnedeki çekildikten sonra Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, birlikte yaşamayı öğrendiler. Karşılıklı hoşgörü normu, ırksal eşitlik konusu siyasi gündemden kalktıktan sonra oluştu. Birbirlerini meşru rakip görme fikri kuttuplaşmayı azalttı. İki taraflı (bipartisan) işbirliği çok önemli reformların yürürlüğe girmesini sağladı.

Ancak siyasi hayata baktığımızda, ABD’de uç şahsiyetlerin hep var olduğunu görürüz. 1930’larda 800’den fazla aşırı sağ grubun olduğu bir gerçektir. Anti semitik bir katolik Peder olan Charles Coughlin’in seçimlerin değeri ve önemini sorguladığı radyo programı kırk milyon kişiye ulaşmıştı. Gazetesi Toplumsal Adalet, açıkça faşist bir pozisyon almıştı. Roosevelt’den sonra etkili kişiydi.

Büyük Bunalım Luisiana Valisi Huey Long’un yükselişinin önünü açmıştır. Latin Amerika’daki diktatörler, Vargas ya da Peron’a çok benziyordu. Vali olarak, totalita-

rizme çok yakın bir eyalet yönetim şekli geliştirdi.

Amerika’daki otoriter eğilim 2. Dünya Savaşı’ndan sonra da devam etti. Senatör Joseph McCarthy’nin komünizm paranoyası, kara listeler, fişlemeler, acımasız bir sansür ve kitap yasaklamayı kolaylaştırdı. Yapılan kamuoyu yoklamaları, halkın yarısının bu uygulamaları ve senatörü onayladığını ortaya çıkardı. 1968 ve 72’deki başkanlık aday, Alabama Valisi George Wallace, Amerikan toplumdaki en eski ve basit geleneği, “güçlü olandan nefret edin”, harekete geçirdi. Şiddet uygu-

ABD’deki demokrasinin gerileyişini, Nixon’a kadar götürebiliriz. O, karşılıklı hoşgörü normunu benimsemedi.

lanmasını cesaretlendirip, normları ve anayasayı umursamamazlık, saygısızlık gösterilmesini teşvik etti. Ona göre anayasadan da üstün olan bir güç vardı o da halkın iradesiydi. Irkçılık ve popülizmi harmanladığı söylemi, kendilerini kurban olarak gören çalışan beyaz sınıf üstünde büyük etki yarattı.

ABD'deki demokrasinin gerileyişini, Nixon'a kadar götürebiliriz. O, karşılıklı hoşgörü normunu benimsemedi. Rakiplerini ve basını düşman olarak gördü, gözetim ve denetim altında tutup, fişledi. Kompolar, söyleminin ana unsuruydu. Maliyeyi siyasi silah olarak kullandı.

1978, Amerikan siyasetinde dönüm noktası oldu. Newt Gingrich, seçim kampanyasını siyasetin acımasız bir görüşü etrafında oluşturarak, Yeni Cumhuriyetçi Devrimi başlattı. Aşırı partizan kutuplaşma demokratik normları yıpratmaya başladı. Aşırı kutuplaşma, uygulanacak siyasetlerden ırk ve kültür alanlarında varoluşsal çatışmalara kaydı. Cumhuriyetçiler artık, temkinli, dikkatli liderler istemiyorlardı. İstedikleri dik duran, ve dikleşebilen bir lider oldu.

Nihayetinde liderin öncelikli amacı, çoğunluk oluşturmaktır. Gingrich, Cumhuriyetçi Partiye mücadeleci, savaşçı bir soluk getirdi. Artık, taviz ve pazarlığa dayalı iki taraflı siyaset yapma dönemi bitmişti. Kampanyalarda, rakipleri Demokratları tanımlamak için olumsuz sıfat ve kelimelerin kullanılmasını gündeme getirdi. Açtığı yol sayesinde 1994 seçimlerinde Cumhuriyetçiler 40 yıl sonra ilk defa parlamento çoğunluğunu sağladılar.

Bahsettiğimiz iki ana norm, denge ve fren sisteminin sorunsuz işleminde hayati bir öneme sahiptir. Eksikliklerinde dengeyi sağlamak ya da sürdürmek zor olmaktadır. Örneğin parlamento ve başkanlık

ayrı partilerde olduğu durumlarda çok can alıcı olmaktadır. Denge ve fren sisteminin işlediği alan yasama, yargı ve yürütme güçlerine bakıldığımızda, her bir güç sistemi donduracak yetkilerle donatılmıştır. Yürütme, başkanlık karaminesi, başkanlık affı (başkanlar kendilerini afedebilirler), yüksek mahkemelerin paketlenmesi (üye sayısı ile oyna-ma) ile donatılmışken, kongrenin elinde, danışma ve rıza gücü, filibuster (yasa oylamasını engellemek için sınırsız konuşma hakkı) ve başkanın itham etme gücü gibi silahlar bulunmaktadır. Bir de günümüzde kaldırılması yönünde çok tartışılan, Gerrymandering (seçim bölgesinin oy çokluğu yaratabilecek şekilde oynanarak değiştirilmesi) var. Bütün bu yetki ve güçler, niyete bağlı olarak olumlu ya da olumsuz olarak kullanılabilir.

Marx'ın Hegel'e nazire olarak söylediği "Tarih tekrerrür eder ama ilkinde trajedi, ikincisinde maskaralık olarak" sözü küresel eğilimleri betimler bir halde. 70 yıl sonra rejimler halkın iradesi söylemi ile önce popülizme sonra otoriterliğe kayıyor. Liberal demokrasi ve köklü eski demokrasiler otoriterliğin hayaleti altında. Otoriter liderler ikinci ya da üçüncü bir zaferi kazanana kadar diktatörlüğe gidişi başlatmadılar. Dünyanın en büyük gücü olan ABD'de otoriter bir liderin ikinci kez seçilmemesi bir nebze de olsa rahatlık getirdi. •

barbarosenecbd@gmail.com

**Rusya'nın
7 Milyon Dolara
ABD'ye Sattığı**

Alaska

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Alaska, yüzölçümü bakımından Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük eyaletidir. Alaska'nın bir başka özelliği ise en düşük nüfus yoğunluğuna sahip eyalet olmasıdır. Yarısına yakın bir bölümü Kuzey Kutup dairesinde bulunan Alaskada 6 ay gece, 6 ay gündüz yaşanır. Eyaletin bir başka özelliği ise doğal kaynaklar bakımından zenginliğidir. Söz konusu zenginliklerin başında petrol, doğal gaz yatakları ile altın madenleri gelmektedir. Somut bir örnek vermek gerekirse Amerika Birleşik Devletleri'nin petrollerinin yüzde 25'i Alaskadan çıkarılmaktadır. Yerli halk Eskimolar, Kızılderililer ve Aleutlar oluştursa da Rus, İngiliz kökenlilerin de günümüzde Amerikan vatandaşı olarak 1959 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin 49 eyaleti ilan edilen Alaskada yaşamaktadır.

Alaska ABD'nin en düşük nüfus yoğunluğuna sahip eyaletidir.

Yüzölçümü 1 milyon 780 bin kilometrekare olan Alaska'nın nüfusu yaklaşık 730 bindir.

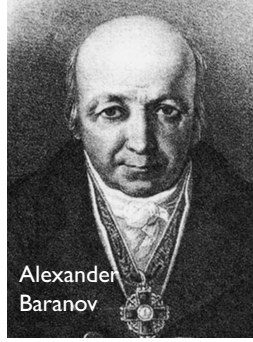
Yazının asıl konusu ise kısaca tanıtmaya çalıştığım Alaskanın çok ilginç tarihidir. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'ne ait olan Alaska, 1867 yılına kadar Rusya'nın toprağıdır. Yerli halk Aleutların dilinde 'Büyük Ülke' anlamındaki Alaska, Rusya için dönemin önde gelen ticaret merkezlerinden biriydi. Rusların kontrolündeki tüccarlar, Asya'dan getirdikleri başta Çin kumaşları, »

çay ve Hint baharatları olmak üzere birçok malı Alaska üzerinden Amerika'nın güneyine kadar tüm kıtaya ulaştırıyordu.

Bölgede kurulan tersanelerde gemiler inşa ediliyor, çok zengin kömür kaynaklarından çıkarılan kömürün de Amerika kıtasında büyük pazarı vardı. O dönemde Alaska'da yaşayanların arasında dolaşan bir efsane ise bölgede çok ama çok altın olduğu yönündeydi. Ancak Rusların kontrolündeki dönemde, Alaska'da altın araması olmadı. O yıllarda altın kadar değerli sayılan deniz aslanı dişi ve deniz samuru başta olmak üzere birçok vahşi hayvanın kürkü büyük bir ticaret hacmi oluşturuyordu.

Alaska resmen Rusya'nın toprağı olsa da bölgedeki tüm ticari

faaliyetler 'RAC' adlı bir şirket tarafından yönetiliyordu. Alaska'daki madenler de bu şirketin elindeydi.

Alexander Baranov adlı bir Rus tarafından yönetilen şirket, Alaska'da iş yapmak isteyen ülkelerle anlaşma imzalayacak, kendi bayrağını ve parasını basacak kadar da güçlenmişti. Hemen hatırlatalım, şirketin bu gücü Rus Çarının sağladığı ayrıcalık ve yetkilerden kaynaklanıyordu. Baranov ise sadece bu dev şirketin değil Alaska'da yerleşmiş Rusların da yöneticisiydi. Rusya'da, Ekim 1917'de Bolşeviklerin yönetime gelmesiyle açılan arşivlerde, Alaska'yı yöneten şirketle ilgili ayrıntılar da ortaya çıkmıştır. Buna göre, Çarlık Rusya'sı, şirketten çok büyük miktarlarda vergi almaktadır. Bu doğaldır, ancak işin içindeki bir

başka gerçek çok daha önemlidir. O da şirket ortakları arasında Çarın da bulunmasıdır. Şirketin en büyük hisselerinin sahipleri, Çar ve ailesinin tüm üyeleridir.

Tekrar Alexander Baranov'a dönecek olursak, onun Alaska'da okulları ve fabrikaları açtığını, yerli halka, aralarında patatesin de bulunduğu az sayıda ürünü ye-

O yıllarda deniz aslanı dişi ve deniz samuru başta olmak üzere birçok vahşi hayvanın kürkü büyük bir ticaret hacmi oluşturuyordu.

tiştirmeyi öğrettiğini de belirtmek gerekir. Ama tüm bunların dışında Baranov, 'Sahil Halkı' anlamına gelen Aleut'ların şefi Amchitka'nın kızı Unimak ile evlendi. Bu evlilik ona, yerli halkın sonsuz güven ve desteğini sağladı. Bölgede giderek etkili olan Amerikalılar, İngiliz ve Fransızlar da Baranov ile çok iyi ilişkiler kurmanın peşindeydi. Bu 3 ülkenin hesaplarını iyi bilen Rus yönetici ise onları hem birbirlerine düşürüyor hem de büyük kazançlar sağladığı ticari ilişkiler yürütüyordu. Baranov'un yaşlanıp da emeklilik kararı aldığında şirket, devasa kâr oranları nedeniyle çok büyük miktarları kontrol eder durumdaydı.

Alexander Baranov, yerini İvan Kozmanov adlı çok başarılı bir tüccara bırakmak istiyordu. Ancak Moskova'dan destek alan bazı subaylar şirketin yönetimine getirildi. Bu da Alaska'da işlerin tersine gitmeye başladığı sürecin önünü açtı. Önce şirketin tüzüğü değiştirildi, ardından da sayıları 100 civarında olan subaylara hisse verildi. Bununla da kalinmadı ve her bir hissedara Rusya'daki en üst düzey bürokratin aldığından fazla maaş bağlandı. Yıllık kârdan da pay ayrıldı. Şirketteki kötü gidişten haberdar edilen Çar II. Aleksandre, duruma müdahale etmek istediğinde iş iştin

geçmişti. Aslında daha öncesinde Çar I. Nikolay da kötü gidişi biliyor ve durumun nasıl düzeleceği konusunda danışmanlarıyla görüşüyordu.

Şirketin en önemli gelir ve kâr kaynağı başta deniz su samurlarının kürkü olmak üzere diğer vahşi hayvanların kürkleri idi. Azalan gelirleri artırmak için yerli halktan daha çok kürk getirmeleri istendi, bu da çılgın bir avlanmayı teşvik etti. Sonuçta deniz samurları ve diğer hay-

Giderek büyüyen ve yayılan isyanları durdurabilmek için Rus savaş gemileri yerli halkın kıyılarda kurulmuş köylerini bombaladı.

vanlar yok olma tehlikesi altına girdi. Yerliler ise ekonomik kötü gidişin en büyük kurbanları olunca Alaska'da ilk kez isyanlar ortaya çıktı. Giderek büyüyen ve yayılan isyanları durdurabilmek için Rus savaş gemileri yerli halkın kıyılarda kurulmuş köylerini bombaladı.

Rus arşivlerindeki belgelerde, öldürülen yerlilere ilişkin farklı sayılar vardır. Söz konusu rakamlar 2 bin ila 3 bin 500 arasında değişmektedir. Ancak öldürülenler arasında Rusya'dan ve Amerika'dan gelen yerleşimcilerin de olduğuna işaret edilir.

Döneminin dünyadaki en büyük şirketlerinden biri olan RAC, giderek önemli zararlar kaydetmeye başlayınca, Rus hükümeti yılda 200 bin ruble tutarında maddi destek sağlama kararı aldı.

Konuya Mayıs ayındaki sayıda devam edeceğiz. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

Çağdaş Düşünce
Dr. Öğüt Yazman

Pandemide Yaralı Demokrasi

Bir önceki yazımızda 2021 yılının zor bir yıl olacağı belirtilerek Covid-19'un uluslararası seyahat eden pasaportlu yolcularla birlikte kılık değiştirerek gizlenip pasaportsuz sınır tanımadan bütün dünyaya yayıldığı belirtilmişti. Bunun için 2021 yılının zor bir yıl olacağı, giderek artan üzücü can kayıplarıyla sosyal, siyasal, ekonomik, psikolojik gittikçe ağırlaşan olumsuz etkilerinden birisi ele alınarak 2021 ve sonrasında Dünyanın ekonomik durumu incelenmişti. *(Bütün Dünya, 1 Mart 2021)*

MUTASYON ve VARYANT

Covid-19 ile Aralık 2019'da başlayan salgının aşısı bulunması ile 2021'de biteceği sanılırken virüs, mutasyona uğrayarak can almaya devam ediyor. Virüslerin çoğalma esnasında kendi genetik bilgilerini kopyalarken yaşanan rastgele değişime, mutasyon adı veriliyor. Bu, doğal bir olay kabul ediliyor.

Dünya Sağlık Örgütü ise (WHO), varyantı "bir veya birkaç yeni mutasyona sahip bir virüs" olarak tanımlıyor. Bir veya birden fazla varyant olunca ve değişik ülkelerden gelen yolcularla yayıldığı için bunlara yeni isimler vermek gereği duyuldu ve ilk çıktığı ülkelere göre adlandırılmaya başlandı:

İngiltere varyantı, Güney Afrika varyantı, Brezilya varyantı gibi...

Fransa'da ise Sars-Cov-2 mutasyonunun PCR testlerde tespit edilemediği açıklandı.

İngiltere, hızla çoğalan bir Covid-19 mutasyonu ile yeni iki varyanttan alarmı veren ilk ülke oldu.

ABD, Alaska, Florida, Maryland, Minnesota ve Oklahoma'da rastlanan mutasyonlu hastalarla uğraşırken, İngiltere'de de yeni iki varyanttan söz ediliyor. Kaliforniya'da, Aralık 2020'de İngiltere mutasyonunun bulunması üzerine başlayan tespit çalışmalarında, bölgede ortaya çıktığı düşünülen birçok varyantla karşılaşıldı. Bu varyantın bilinenlerden farklı olduğu anlaşılınca buna

da "Kalifornia varyantı" denildi.

Uzmanlar, virüsün ne kadar çok insana bulaşursa o kadar çok mutasyona uğrama fırsatı yakaladığı ve genç, yaşlı ayırmadan tehlike saçıp bulaştığını belirtti.

GENEL GÖRÜNÜM

Covid-19 aşılılarla durağanlaştı diye artık sakin bir denize benzetilip bitecek gibi görünürken mutasyon ve varyantlarla dalga dalga yükselen şiddetli yeni bir fırtına gibi büyük zararlar veriyor. Her gün artan sayılarla üzücü can kayıplarına neden oluyor.^(*)

Yeni varyantlar, Covid-19'dan iyileşmiş birçok kişiye de yeniden bulaşıyor.

Angela Merkel: "Salgın yüzünden uykularım kaçıyor."

Covid-19 salgınına karşı erken önlem aldığı ve başarılı olduğu bilinen Almanya'da mutasyonla karşılaşıldıktan sonra Başbakan Merkel şöyle diyordu: "Salgın yüzünden uykularım kaçıyor."

PANDEMİ VE DEMOKRASİ KRİZİ

Yukarıdaki açıklamalarımızdan dünya devletlerinin, covid-19 pandemisi ve mutasyonlarla ilgili önlemler alması gerektiği sonucu çıkmaktadır. Dünya 2021 yılında da aynı felaketle uğraşmak zorunda.

Devletlerin, kamu kararlarıyla olaylara müdahale ve mücadele etmesi gerekmektedir. Örneğin: işsiz kalanların geçimini sağlayacak destekler vermek ve buna paralel sosyal politikalar uygulamak gibi.

Pandemi ile geçilen 2020 yılında totaliter eğilimli bazı iktidar sahipleri, bir çok ülkede durumu fırsat bilerek demokrasiden giderek uzaklaşmak için kullanmaya başladılar.

DEMOKRASİ NEDİR?

Demokrasiyi uzun bitmeyecek bir devrim olarak anlamak gerektiğini düşünüyorum.

Tarihin çok eski devirlerine kadar eskilere götürebildiğimiz, sonra İngiltere’de 1215 Magna Carta ile sekiz yüz yılı aşan demokrasi macerası sürmektedir.

Bu uzun tarihi süreç içinde ça-

Pandemi ile geçilen 2020 yılında totaliter eğilimli bazı iktidar sahipleri, bir çok ülkede durumu fırsat bilerek demokrasiden giderek uzaklaşmak için kullanmaya başladılar.

buk ve kolay ulaşılabilen bir hedef olmadığı da açıklık kazanıyor.

Demokrasi anlayışı yüzyıllar ötesinden günümüze gelinceye kadar tarihsel gelişimi içinde bu konuda öncülük eden ülkelerin kendilerine özel koşullarına göre farklı bir yol izlemiştir. Buna göre “olmazsa olmaz” bazı ilkeler ortaya çıkmış ve bunlar üzerinde ortak bir görüş birliği oluşmuştur. Bunlar “seçim ve temsil ilkesi”, “genel ve eşit oy ilkesi”, “çoğunluğun yönetim hakkı ilkesi, azınlığın korunması ve çoğunluğun yetkilerinin sınırlandırılması ilkesi”, “bireysel temel hakların devlete karşı korunması”, “yasalar önünde eşitlik ilkesi” olarak özetlenebilir. Bu ilke-

lere, “klasik demokrasi” anlayışının temel nitelikleri denilebilir

Ekonomik ve sosyal gelişmelerle ortaya çıkan yeni durumlar “klasik” ilkelere yenilerinin eklenmesini gerektirmiştir.

Kamu yararı ile mülkiyet hak-kına getirilen sınırlamalar demokrasinin de gerekli ilkelerinden biri olarak mülkiyetin yaygınlaştırılması ve demokratize edilmesi için gerekli görülmeye başlamıştır.

Ekonomik ve toplumsal gelişmeler devletin müdahalesini gerektirince “sosyal devlet” anlayışı da demokrasinin

işlemesi ve güçlenmesi için bir hedef ve ilke olmuştur. Kişinin mutluluğunu amaçlayan demokrasinin hem özgürlük, hem refah hem de sosyal güvenliği bir arada sağlaması temel amaçtır. Sosyal devlet, yurttaşlarına çalışma olanakları hazırlamak, işsizliği

önlemek, adaletli ücret, sosyal güvenlik, dinlenme hakkı sağlamakla da görevli sayılmaya başlamıştır. Adaletli ücreti sağlayacak araçlar olarak çalışanlara sendika ve toplu sözleşme hakları tanınmıştır. Gelir dağılımındaki adaletsizlikleri gidermek için devletin gelir ve harcama politikalarında buna göre düzenlemeler yapması gerektiği kabul edilmiştir.

İnsan hakları, temel haklar ve kişinin hakları şeklinde başlayan demokrasi süreci, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme, dernek kurma, seyahat, toplantı, basın, düşünce, inanç ve vicdan özgürlüğü gibi dokunulmaz haklara sahip olduğu, demokrasinin temel ilkeleri olarak herkesin kabul ettiği temel koşullar arasında yer almıştır.

Küreselleşme ile kadın hakları, çevrenin korunması da modern devletin ve demokrasinin benimsemesi gereken ilkeleri arasında sayılmaya başlamıştır. (*Yazman, (2011), “Dünyaya Demokrasi Tarihi” , Alp Kitap, İstanbul*)

Sosyal devlet, yurttaşlarına çalışma olanakları hazırlamak, işsizliği önlemek, adaletli ücret, sosyal güvenlik, dinlenme hakkı sağlamakla da görevli sayılmaya başlamıştır.

PANDEMİDE YARALI DEMOKRASİ

Ölümcül bir salgın, dünyayı kasıp kavururken demokrasi açısından karşılaşılan manzara şudur:

Despotluk sevicisi görevdeki bazı liderler rakiplerini ezme ve

demokrasinin savunucularına karşı mücadelelerinde giderek daha fazla güç kullanmaya başladılar. Demokrasiyi savunan aktivistler birçok ortamda ağır hapis cezaları, işkence veya cinayetle karşı karşıya kaldılar. Ağır yeni kayıplar yaşadılar. 21. Yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına doğru nasılsa yönetimi ele geçirmiş o liderler, ellerindeki yetkiyi kötüye kullanan, zalim, acımasız, zorba, or-

DEMOKRASİ

taçağdaki hükümdarlara dönüştüler.

ABD'deki Özgürlük Evi (*Freedom House*) son yıllarda görülen ve pandemi döneminde artan, demokrasilerden uzaklaşan ülkeleri açıkladı. Buna göre dünya nüfusunun büyük çoğunluğu geçen yıl demokrasisi kötüleşen ülkelerde yaşıyor. (*Freedom House, 2020*)

Bu yazı için yaptığım hesaplara göre dünyanın en çok nüfuslu 10 ülkesinde dünya nüfusunun yüzde 57'si olan 4 milyar 483 milyon insan yaşıyor. Bu on ülke şunlardır: Çin, Hindistan, ABD, Endonezya, Pakistan, Brezilya, Nijerya, Bangladeş, Rusya, Meksika. ABD Özgürlük Evi'nin raporunda 2020'de demokrasileri çok kötüleşen, demokrasileri yaralı ülkeler arasında ilk sırada Çin, Rusya, Hindistan ve Trump dönemiyle ABD'yi belirtiyor.

İngiltere'de 2006 yılından beri Dünya Demokrasi İndex'i yayımlayan The Economist grubuna bağlı EIU (*The Economist Intelligence Unit*) 2020 raporunda devletlerin pandemi döneminde demokrasilerinin nasıl ağır yaralar alıp perişan olduğunu gösteriyor.

Özetle otoriter rejimlerin kontrolsüz vahşeti ve demokratik güçlerin etik çürümesi içinde bu-

nalmış bir dünya ve suistimaller için hesap verebilirlikten kaçan rejimler var.

Demokrasi bir kez daha ağır yaralar alıyor, "bütün kara parçalarında." Türkiye dahil...

(*) WHO Coronavirus (COVID-19) 17 Mart 2021

Doğrulanmış vaka sayısı : 120.915.219
Ölüm : 2.674.078
(*Dünya Sağlık Örgütüne devletlerin bildirdiği resmi sayılardır.*)

23 NİSAN 1920

23 Nisan 2021 TBMM'nin açılışının 101. yıldönümüdür. Bu olay, Türkiye'de Cumhuriyet'e giden bir yolun başlangıcı ve ümmet olmaktan çıkarak millet olarak uluslararası toplumun saygın bir üyesi olmasının temel taşıdır. Bu olay, dünya demokrasi tarihinde, toprakları işgal edilmiş bir ülkenin kurtuluş ve bağımsızlık savaşı içindeyken, millet egemenliğine dayanan yeni bir devlet kurmasının benzeri olmayan ileri bir adımıdır. Bu olay, aynı zamanda "bütün mazlum milletlerin" sömürge ve yarı sömürge ülkelerin kaderini değiştirecek, "bütün doğu milletlerinin uyanışının" başlangıcı olmuştur.

23 Nisan 2021, Mustafa Kemal Atatürk'ün milletimize emanet ve korumayı vasiyet ettiği çağdaş uygarlığa yönelik Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı 101. yıldönümünü kutluyoruz.

Kutlu olsun. •

ogutyazmanbd@gmail.com

ABD
haber alma
topluluğunun
en büyük sırlarını
ifşa eden bilgisayar
uzmanı

Edward

*“İsmim Ed
Snowden,
29 yaşımdayım,
Booz Allen
Hamilton isimli
firmada NSA
(ABD ulusal
güvenlik teşkilatı)
adına altyapı
analisti olarak
çalışıyorum.”*

Satır Arasında
Ömer Dedeoğlu

Snowden

Dünya, Edward Snowden ismini, 9 Haziran 2013 tarihinde haber bültenlerine yansıyan bu sözleriyle tanıdı. Hawaii’de görev yaptığı NSA merkezinden kaçırdığı ve ABD haber alma topluluğunun en büyük sırlarını içeren 1,5 milyona yakın “çok gizli” dijital belgeyi, bir hafta önce Hong Kong’da bir otel odasında buluştuğu gazeteci Glenn Greenwald ve belgesel yapımcısı Laura Poitras ile paylaşmıştı. The Guardian, Der Spiegel ve The Washington Post gibi dünyanın saygın medya kuruluşlarında bu “ifşa” ile ilgili yazılar çıkmaya başlamıştı ve sızıntının nereden kaynaklandığı tartışılırken, Snowden aynı otel odasında hazırlanan bir video ile kimliğini tüm dünyaya açıklamıştı.

Snowden, ABD istihbarat teşkilatlarının sırlarını ilk ifşa eden devlet görevlisi değildi. İkinci Dünya

Savaşı’ndan sonra onlarca ihbarcı, hepsi de kendilerine özgü sebeplerle FBI, CIA ve NSA sırlarını basın aracılığıyla kamuya sızdırmıştı. Fakat bu seferki sızıntı belge ve boyut açısından o kadar büyüktü ki Başkan Obama dahil hiçbir ABD yetkilisi konuyu inkâr edememiş ve genç istihbaratçıyı casuslukla suçlamışlardı.

Glenn Greenwald

Laura Poitras

Amerikan iç savaşından beri fertleri devlet hizmetinde olan kendisi de 11 Eylül saldırılarından etkilenip, ülkesi adına savaşmak için önce deniz piyadelerine katılan ve

eğitimde yaralanarak terhis edilen sonra da CIA için çalışmaya başlayan, vatanperver bir ailenin çocuğu neden bazı çevreler tarafından ihanet sayılabilecek bu tehlikeli yola girmişti?

29 yaşındayım diyen ama 16 gibi duran, temiz yüzlü, bilişim dehası bu genç adam tam olarak neden rahatsız olmuştu ve neleri ifşa etmişti?

Gazetecilere teslim ettiği gizli belgelerden birisi, 53 milyar dolarlık kısmı istihbarat kurumlarına ayrılan, “Kara Bütçe” idi.

Bu bütçe 2013 yılında istihbarat alanında taşeron firmalara yapılan ödemelerin bir bölümünü kapsıyordu. Bu rakam devletin resmi istihbarat memurlarına ödediği rakamla neredeyse eşitti. Yani ABD kongresi her sene ülke istihbaratına ayrılan devlet bütçesi kadar ayrı bir tutarı ayrıca özel sektöre de ödeme-yi onaylıyordu. Burada sorun, bu bütçeyi kongreye getiren ve onaylayan komite üyelerinin, emekli olduktan sonra ihaleleri alan taşeron firmaların yönetim kurullarında yüksek maaşlar ile işe girmeleri ve sonuç olarak büyük bir çıkar çatışmasının ortaya çıkmasıydı. ABD’de kamu kaynaklarının özel sektöre aktarılmasının en kolay yolu savunma taşeronları üzerinden yapılan yolsuzluktu. Belli ki bu bizim temiz

yüzlü, vatanperver (vatanperverlik: vatandaşa, insana sadakat) arkadaşın vicdanını kemiren sebeplerden birisiydi.

Esas rahatsızlık duyduğu konu ise, ABD istihbarat teşkilatlarının kanun dışı olarak ABD halkını ve tüm dünyayı gözetlemesiydi. Bu gözetleme o kadar büyük bir boyuttaydı ki insan yapımı yasalar, hukuk ve bunların yorumlanması teknolojinin hızına yetişemiyordu. Snowden

Snowden’in esas rahatsızlık duyduğu konu, ABD istihbarat teşkilatlarının kanun dışı olarak ABD halkını ve tüm dünyayı gözetlemesiydi.

sayesinde NSA teşkilatının bu durumu “Prism” ve “Upstream” isimli iki gözetleme programı ile sonuna kadar sömürdüğüünü öğrendik.

Casus programlar aracılığıyla dünyayı gözetleyen ABD

NSA izinsiz olarak “Prism” programı aracılığıyla ve Microsoft, Yahoo!, Google, Facebook, Youtube, Skype, AOL, Apple gibi teknoloji devlerinin de işbirliğiyle, e-postalardan, fotoğraflardan, video ve sesli görüşmelerden, web dolaşım bilgilerinden, arama motorlarından, bulut sistemlerinden rutin olarak veri toplayıp, analiz ediyordu. “Upstream” ise daha da müdahaleci bir şekilde uydular ve fiber

optik kablolar üzerinden internet trafiğini yönlendiren özel sektör altyapısından sürekli veri topluyordu. Bu iki program ile NSA ve işbirlikçileri (yani şu bizim “dünyayı daha iyi ve demokratik bir yer haline getirmek isteyen” teknoloji devleri) dünyadaki tüm servis sağlayıcıları ve bilişim altyapısını gözetleyerek hepimiz hakkında yasadışı yollardan

internette yaptığı her şeyi arayıp bulabilen en geniş kapsamlı araç” olan bu program sayesinde bir ara yüze kişinin telefon numarası, adresi veya IP adresi girilerek o kişinin tüm internet ve çevrimiçi geçmişçi içerikleriyle beraber gözetlenebiliyor. İstenirse kullanılan aygıtın içine girilip kamerasından ortam gözetlemesi veya mikrofonundan

XKEYSCORE ile bir kişinin tüm internet ve çevrimiçi geçmişçi içerikleriyle beraber gözetlenebiliyor; kullanılan aygıtın içine girilip kamerasından ortam gözetlemesi veya mikrofonundan ortam dinlemesi yapılabilir.

ortam dinlemesi yapılabilir. George Orwell görse bu kadar kısa süre içinde haklı çıktığı için kesin çok üzülürdü...

Uzun lafın kisası sevgili okurlar, bu genç istihbarat görevlisi, ABD'nin, Nobel barış ödüllü ve insan hakları savunucusu başkanı Obama'nın önderliğinde özel hayatı, kişi hak ve özgürlüklerini hiçe sayarak tüm gezegeni yasadışı yollardan dinleyip

edinilmiş verilere sahip oluyordu. Hem saklanan verilerin hem de iletim halinde olan verilerin tümünden bahsediyoruz.

Bir diğer gözetleme aracı olan “XKEYSCORE” ise bilim-kurgu filmlerinden fırlamışa benzeyen ama kurgu olmayan bir program. NSA'nın tanımıyla “bir kullanıcının

gözetlediğini dünya kamuoyuna duyurmuştu.

G elelim sorumuza ve cevabına...

Edward Snowden bunu niye yaptı? Kendisi bir casus muydu? Kanımca casus olamaz çünkü casus olsa gider başka bir ülkeye bu sırları

Edward Snowden: “Ben göreve başlarken devleti, halkı veya hükümeti değil, Anayasayı korumak için yemin ettim.

para karşılığı satar, canı pahasına ve karşılıksız elindeki tüm belgeleri gazetecilere devretmezdi. Şu anda Rusya’da sürgün hayatı yaşıyor, ABD’ye dönerse vatana ihanetten yargılanıp yüksek ihtimal idam cezasına çarptırılacak. O zaman neden yaptı?

Bu soruya cevap verebilmek için önce ABD Anayasasının dördüncü maddesine göz atmamız gerekli. Bu maddeye göre “Devlet ve kolluk güçleri, bir gerekçe ve mahkeme izni olmadan insanları, evleri, araçları ve iletişim şekillerini arayamaz, dinleyemez ve

gözetleyemez.”

Kendisine neden yaptığı sorulduğunda şu cevabı verir: **“Ben göreve başlarken devleti, halkı veya hükümeti değil, Anayasayı korumak için yemin ettim. ABD’de başkalarına ait mektupları açmak bile federal suç sayılırken bütün ülkeyi yasadışı olarak dinlemek ve gözetlemek Anayasaya karşı işlenmiş suçtur.”**

Anayasa kutsaldır, devletleri ayakta tutan toplumsal sözleşmedir. Tüm kamu görevlilerinin bu bilinçte olduğu toplumlarda ne yolsuzluk ne de karmaşık çıkar ilişkileri olur. Kanımca vatanperverliğin ana tanımı da budur. Anayasaya aykırı davranmak ulusa karşı işlenebilecek en büyük suçtur. **“Anayasayı bir kere delmekle”** çok şey olur. Tüm dünyaya Edward Snowden tında kamu görevlileri dilerim.

Sağlıkla kalın... •

omerdedeoglubd@gmail.com

“Eğer milleti temsil eden kurum üzerine sınırlamalar getirilmezse, halkın temsilcileri özgürlüğün savunucuları değil tiranlığın adayları olurlar.”

Benjamin Constant

Promete
Necdet Pamir

Küresel Isınma ve Uluslararası Petrol Şirketleri: Umurlarında mı?

Dünya enerji tüketimi, bilindiği gibi, ağırlıklı olarak fosil yakıtlarla karşılanıyor. Fosil yakıtların enerji üretimi amacıyla kullanımı sırasında atmosfere yayılan sera gazları nedeniyle; atmosfer ısınıyor, iklim olumsuz yönde değişiyor. »

Okyanus, deniz ve akarsular ısınıyor; buzullar eriyor. Kutup ayılarının üçte ikisinin, bu yüzyılın ortasına kadar yok olabileceği, son 25 yılda Antarktika'da penguen nüfusunun %33 azaldığı rapor ediliyor. Denizel yaşam kuzeye kayıyor; kasırgaların sayısı ve şiddeti yükseliyor. Kuraklık, yangınlar ve artan sıcaklıklar nedeniyle, ölümler artıyor.¹ Küresel ısınma nedeniyle, bu

örgütleri savaşım veriyor. BM çatısı altında da uzun süredir, enerji tüketim karışımının, fosil yakıt ağırlıklı mevcut yapısından, yenilenebilirler ağırlıklı bir karışıma dönmesi ve sürdürülebilir bir gelecek sağlayabilmek için yoğun çaba gösteriliyor. Bu çerçevede, 2015'in Aralık ayında Paris'te kabul edilen yeni iklim anlaşması ile küresel sıcaklıklardaki artışı 1,5 °C'nin altında tutmanın

Bu sürecin önlenebilmesi ya da ısınma hızının kontrol altına alınabilmesi için, çeşitli sivil toplum örgütleri savaşım veriyor.

ısınmaya adapte olamayan birçok canlı türü yok oluyor. Denizlerin asit içeriği fazlaşıyor; birçok deniz canlısına korunak olan mercan kayalıkları yok oluyor, vb.

Bu sürecin önlenebilmesi ya da ısınma hızının kontrol altına alınabilmesi için, çeşitli sivil toplum

önemi üzerinde anlaşılması, her bir ülkenin bu hedefe ulaşmak için sunduğu katkılar kayıt altına alınmıştı. Paris Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi için küresel sera gazı salımlarının en az yüzde 55'inden sorumlu 55 veya daha fazla ülkenin aynı zamanda anlaşmaya taraf olması ve bu ülkelerin hükümetlerinin metni onaylaması gerekiyordu.

22 Nisan'da New York'ta düzenlenen imza töreni ile süreç başladı ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 175 ülke anlaşmayı imzaladı. Ancak Türkiye'nin de içinde olduğu 6 ülke, anlaşmayı henüz Parlamentolarının onayından geçirmedi.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın Ekim 2020'de yayınladığı World Energy Outlook 2020 raporunun merkez senaryosunda,² 2019 yılında dünya birincil enerji tüketiminde %10 olan yenilenebilir kaynakların payının, 2030'da %15'e yükseleceği varsayılıyor. Yenilenebilir kaynakla-

rın payı, Covid-19 koşullarında bile artıyor ve kullanımları yaygınlaşıyor. Paris Anlaşması sonrasındaki katılımlarla birlikte; dünyadaki 197 devletin 191'i anlaşmayı Parlamento'nun onayından geçirmiş oldu.³ Anlaşmayı imzalamayn 6 ülkeden biri de Türkiye...

Petrol Şirketlerinin Sorunları ve Yeni Duruma “Uyum” Stratejileri

Günümüzde, dünya enerji tüketiminin %33,1'i petrole, % 24'ü doğal gazla karşılanıyor. En çok salım yapan kömürün payı ise %27. Covid-19 salgını koşullarında bile milyarlarca dolar kar sağlayan dev petrol ve doğal gaz şirketleri ise, bir yandan dünyadaki genel eğilime bakarak; stratejilerini ayarlamaya, bir yandan da bu eğilimlerden de kar sağlayıp sağlayamayacaklarına yönelik çalışmalar yapıyorlar. Kuşkusuz, devletlerin politikaları kadar, varlıklarını petrol ve doğal gaz faaliyetlerine borçlu bu şirketlerin,

fosil yakıtlar konusundaki beklentileri, ülkelerinin politikalarını etkileyecek boyutlardadır. Salgın koşullarında hızla düşen talep karşısında oluşan arz fazlası ve bunun neden olduğu dramatik (petrol ve gaz) fiyat düşüşleri, petrol ve doğal gaz ihracatçısı özel ve devlet şirketlerinin kararlarını eritirken, yatırım güçlerini de sınırladı. Bu şirketlerin bir kısmı, yenilenebilir kaynaklara, enerji verimliliğini arttırmaya ve diğer temiz teknolojilere yönelik olarak, zaten daha önceden başlattıkları faaliyetlerinde, yatırımları yoğunlaştırmayı amaçlayan stratejilere yöneldiler.⁴ Bunlara ek olarakta, kendi salım azaltma hedeflerini, daha da iddialı olarak belirlemeye yöneldiler. (Bu çabaların somut yansımalarını gözlemleyene kadar, bahsi geçen yeni hedeflerin gerçekçi olup olmadığı, ya da sadece bir kamuoyu etkileme stratejisi düzeyinde mi planlandığı da kuşkusuz merak konusu olmaya devam edecektir.)

Uluslararası Yenilenebilir Enerji

Şirketlerin Değer Kayıpları

ŞİRKET	FAALİYET ALANI	NOMİNAL DEĞER KAYBI
BP plc	Bütünleşik (Entegre)	Şirket, Haziran 2020'de, 17,5 milyar dolarlık nominal değer kaybı açıkladı.
Chevron Corporation	Bütünleşik (Entegre)	Projeleri, petrol fiyatlarına % 20 daha duyarlı olan Chevron'un, yatırımları değer kaybetti.
Eni S.p.A	Bütünleşik (Entegre)	Projeleri, petrol fiyatlarına % 10 daha duyarlı olan Eni'nin, yatırımları değer kaybetti.
Equinor ASA	Bütünleşik (Entegre)	Projeleri, petrol fiyatlarına % 20 daha duyarlı olan Equinor'un, yatırımları değer kaybetti.
ExxonMobil Corporation	Bütünleşik (Entegre)	Projeleri, petrol fiyatlarına % 40 daha duyarlı olan ExxonMobil, en fazla değer kaybı yaşayan şirket. Şirket, Ağustos 2020'de petrol gaz varlıklarında 22 milyar dolarlık olası nominal değer kaybı olabileceğini açıkladı.
Royal Dutch Shell plc	Bütünleşik (Entegre)	Şirket, Haziran 2020'de, yaklaşık 22 milyar dolar nominal değer kaybı açıkladı.
Total SE	Bütünleşik (Entegre)	Projeleri, petrol fiyatlarına % 10 daha duyarlı olan Total'in yatırımları değer kaybetti.

Kaynak: INTERNATIONAL OIL COMPANIES AND THE ENERGY TRANSITION, IRENA, Ocak 2021

Ajansı (IRENA), Ocak 2021’de “Uluslararası Petrol Şirketleri ve Enerji Dönüşümü” başlıklı bir rapor yayınladı. Bu rapor, petrol şirketlerinin “temiz enerji stratejilerini, yatırımlarını ve iklim hedeflerini değerlendiriyor. En genel değerlendirme; petrol şirketlerinin, yenilenebilir enerjiye yönelme ve salım azaltma hedeflerine yönelik son dönem açıklamalarına karşın, yenilenebilir kaynaklara yapılan yatırımın, fosil yakıtlara oranla düşük olduğu yönünde...

Bu şirketler, olgunlaşmış konumdaki yenilenebilir enerji sektörüyle rekabette zorlanıyorlar ve sınırlı, küçük oyuncular konumunda kalıyorlar. Bir yandan da azalan petrol talebi, düşen (ya da sürekli dalgalanan) petrol fiyatları yatırım riskleri artırıyor. Ayrıca ekosistemi kirleten aktörler olarak, artan toplumsal baskılarla karşı karşıyalar... Tüm bu etkenler, petrol şirketlerini, yeni arayışlara yönlendiriyor.

Gerek Uluslararası Enerji Ajansı’nın (UEA) ve gerekse Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı’nın (UYEA) raporları, küresel enerji sisteminin dönüşümü için, fosil yakıtlar ağırlıklı mevcut sistemin, sadece elektrik sektöründe değil, ulaştırma ve sanayi sektörlerinde de yenilenebilirler ağırlıklı bir dönüşümle mümkün olabileceğini ortaya koyuyor. Sermaye yoğun bir sektör olan petrol sektörünün, yatırımlarının önemli bir bölümünü yenilenebilir kaynaklar sektörüne

yatırmasının, bu dönüşümdeki yetersizliği gidermeye yardımcı olacağı değerlendiriliyor.

Enerji sisteminin karbonsuzlaştırılmasını sağlayabilmek için, petrol şirketlerinin rekabetçi, hatta öncü olabileceği bazı seçenekler ise şöyle sıralanıyor:

Hidrojen: Petrol şirketlerinin, doğal gaz taşıma ve pazarlama konusundaki deneyimleri nedeniyle; taşıma, ağır sanayi, elektrik üretimi ve ısınma amaçlı kullanılacak bu kaynağa yatırım için avantajlı konumda olacakları yorumu yapılmaktadır.

“Offshore” (Açık deniz) teknolojileri: Açık deniz petrol ve doğal gaz sanayisinin 50 yılı aşkın deneyim ve bilgi birikiminin, açık deniz rüzgâr altyapısının geliştirilmesinde kullanılabilmesi, UYEA raporlarında yer almaktadır.

Elektrifikasyon: Enerji dönüşümünün en önemli bileşenlerinden biri ve geleceğin başat enerji taşıyıcısı olarak, yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi öne çıkmaktadır. Avrupa’nın bazı petrol şirketleri, şimdiden elektrik sektörüne girmiş durumdadırlar ve elektrik şirketlerine dönüşerek, yenilenebilir elektrik üretim ve arzında uluslararası rol oynama arzusundadırlar. Bu amaçla, elektrik arz zincirinde, özellikle güneş fotovoltaik, kara ve açık deniz rüzgâr ile elektrikli araç şarj istasyonları gibi alanlara ciddi yatırım yapmış durumdadırlar.

Sıvı biyoyakıtlar: Birçok petrol şirketi, on yıllardan beri, sıvı biyo-

Enerji dönüşümünün en önemli bileşenlerinden biri yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi öne çıkmaktadır.

yakıtlara, AR-GE ve risk sermayesi harcamaları ile yatırım yapıyorlar. Birçok hükümetin, içten patlamalı motor kullanımından uzaklaşmayı planladığı mevcut ortamda, düşük petrol fiyatı ortamında bile, sıvı biyoyakıtlara yatırım, stratejik bir seçenek olarak öne çıkıyor.⁵

Karbon Tutma ve Depolama (KTD): Petrol/Gaz şirketlerinin (kömür şirketleri de dahil) uzun yıllardır içinde buldukları bir diğer teknoloji alanı da KTD teknolojileridir. Termik santrallarda ya da bu kaynakların girdi olarak kullanıldığı sanayilerde, elektrik/enerji üretimi sırasında açığa çıkarak atmosfere salınan CO₂'nin, salınmadan testeste tutularak depolanması, yıllardır kullanılan bir işlemdir. Böylece salımlarla birlikte, şirketlerin ve ülkelerin karbon ayak izleri de azalmaktadır. Bu alanda zaten birikimli olan petrol şirketlerinin, düşük petrol/gaz fiyatları ve artan çevreci baskılar karşısında, önlerine çıkan önemli

seçeneklerden biri de bu alandır. KTD'nin ekonomik yükü dikkate alınarak; tutulan karbonun depolanmasının yanı sıra, CO₂'den, girdi olarak kullanıldığı sanayi dallarında yararlanılmasıyla, önemli bir maliyet kalemi, ortadan kalkmaktadır. Önceki sayılarımızda

değerlendirdiğimiz Karbon Tutma, Kullanma Ve Depolama teknolojisi, giderek yaygınlaşmaktadır. Bu teknoloji ve KTD sayesinde, mavi ve yeşil hidrojen üretimi de mümkün olmaktadır. Tüm bu alanlar, petrol şirketleri için, yeni koşullara uyum sağlamada, nefes alınabilecek alanlar olarak önerilmektedir.

Hissedarlardan ve yatırımcılardan giderek artan oranda gelen, daha temiz ve sürdürülebilir seçeneklere yönelme yönündeki isteklere (karbon salımlarını azaltma, yenilenebilirlerle ağırlık verme, vb.), şirketleri bu seçenekleri daha ciddi ve elle tutulur biçimde ele almaya zorlamaktadır.

Şirketlerin, son yıllardaki hisselerinde varlık değerlerinde yaşadıkları önemli kayıplar, onları ciddi biçimde yeni iş alanları aramaya yönlendirdiği için, belki yenilenebilir ağırlıklı bir enerji karışımı için daha fazla umutlanabiliriz.

Toparlarsak (Şirketlerden Umut Var mı?)

Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'nın "Dönüşüm Enerji Senaryosu", tıpkı UEA'nın senaryolarında da ısrarla vurgulandığı gibi, küresel ısınmayı (Sanayi Devrimi öncesi seviyesine oranla) 1.5°C ile sınırlayabilmek için, mevcut fosil yakıt ağırlıklı enerji karışımının yenilenebilir enerji ağırlıklı bir sisteme dönüştürülmesiyle mümkün olabileceğinin altını çiziyor. Bu senaryoya göre, küresel petrol üretimi, günümüze oranla yaklaşık %80 azalarak; 2050 yılında günlük 20 milyon varilin az üzerinde olacak. Yenilenebilir kaynaklar ise sadece enerji karışımında değil, tüm nihai tüketim sektörlerinde ve elektrik

ve şimdiden karbonsuzlaştırma yönündeki olumlu adımlar, bu senaryoların gerçekleşebileceği yönündeki umutlarımızı güçlendiriyor. Çin'in 2060 için "net-sıfır salım" taahhüdü, AB'nin Yeşil Yeni Muhabakatı,⁶ Joe Biden'ın temiz enerji için 2 trilyon dolarlık planı, dünyanın 3 en büyük ekonomilerinin, bu yönde ilerleme niyetlerini ortaya koyuyor. Bu ekonomileri; Japonya, İngiltere ve Kore gibi ülkeler de izliyor. Giderek daha çok sayıda hükümet, yeni içten patlamalı motor satışlarını sonlandırmak ve sadece elektrikli araç satışlarına (özellikle yolcu araçları için) izin vermek için takvimlerini açıklıyorlar. Norveç için bu tarih 2025, Hollanda için 2030 yılı açıklanmış durumda...

Şirketlerin Hisse Değerlerinin NewYork Borsasında; 2 Ocak – 31 Mart ve 31 Aralık 2020 Değerlerinin Karşılaştırması

ŞİRKET	2 Ocak 2020 Hisse Değeri (\$)	31 Mart 2020 Hisse Değeri (\$)	31 Aralık 2020 Hisse Değeri (\$)
BP plc	35.33	22.99	20.52
Chevron Corporation	114.92	72.46	84.45
Eni S.p.A	29.39	18.50	20.60
Equinor ASA	19.10	11.80	16.42
ExxonMobil Corporation	65.66	35.67	41.22
Royal Dutch Shell plc	56.89	34.89	33.61
Total SE	51.84	37.24	41.91

Kaynak: Yahoo Finance

tüketimindeki en ağırlıklı kaynak konumunu elde edecek.

Yenilenebilir kaynakların yatırım maliyetlerindeki büyük düşüş,

COVID-19, petrol endüstrisi için ilave sorunlar yarattı. 2020'de seyahat kısıtlamaları ve benzer nedenlerle, petrol talebi ve buna paralel

olarak ta petrol fiyatları hızla düştü. Petrol fiyatlarındaki düşüş daha önce başlamışsa da salgının etkisiyle, bu düşüş çok daha sert yaşandı. 2018’de varil 71,34 dolar olan Brent, 2019’da 64,21 dolara, 2020 ortalamasında 41,96 dolara geriledi. Bu fiyat düşüşü ve sürekli dalgalanma olasılığı, yatırımcılar açısından da ciddi risk olarak algılandı. Önceki yıllarda sağlıklı bir büyüme yaşayan yenilenebilir kaynaklar sektörü de doğal olarak salgından etkileniyse de bu etki, petroldeki kadar sarsıcı olmadı. Özellikle Avrupa’da, yenilenebilir enerji teknolojileri, toparlanma planlarının merkezine oturtuluyor. Ancak Avrupa’lı şirketlerde de enerji dönüşümü stratejileri ve tercihleri bakımından, bazı farklı gruplaşmalar gözlemleniyor. Eni, Shell ve Total, operasyonel yapılanmalarını, elektrik üretimine ağırlık verecek biçimde yeniliyorlar ve arz zincirinde bu amaca yönelik şirket satın almaları gerçekleştiriyorlar.⁷ Geleceğe yönelik yayınladıkları senaryolarda, (tıpkı UEA senaryolarındaki gibi) elektrifikasyonun giderek artması beklenen önemine yapılan vurgu dikkat çekiyor.

BP ve Equinor ise yenilenebilir kaynaklara yatırım yaparak, portföylerinde çeşitlendirmeye odaklanıyorlar. Bu gruplanmalar, salım hedefleri dikkate alındığında değişiyor. BP, Eni ve Equinor, salım temelinde somut hedefler ortaya koyarlarken, Shell ve Total, enerji

yoğunluğunu azaltma temelinde hedefler açıklıyorlar. Ancak, uzun erimde bu hedefleri açıklayan şirketlerin hiçbiri, kısa erim için petrol üretimlerini azaltma yönünde (ki en etkili salım azaltma yöntemi) bir niyet beyanında bulunmuyorlar. Yenilenebilir kaynaklara yönelik yatırım portföyleri, petrol ve doğal gaz sektörü yatırımları ile kıyaslanamayacak, sınırlı ölçeklerde kalıyor.

Petrol ve doğal gaz şirketlerinden; “Offshore” (Açık deniz) teknolojileri, hidrojen, karbon tutma-kullanma ve depolama teknolojileri, elektrifikasyon, sıvı biyoyakıtlar alanlarına yatırım yapmalarını ummanın dışında yapabileceğimiz tek şey; kamuoyularımızı, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin, oluşturduğu büyük tehdit konusunda aydınlatmaya çalışmak olarak görünüyor. Petrol şirketlerinin, dünyanın geleceğinin daha aydınlık olması için kendi çıkarlarından vazgeçmelerini beklemek, sanırım fazla iyimserlik oluyor. Francis Bacon’ın dediği gibi; “Umut iyi bir kahvaltı, tatsız bir akşam yemeğidir.”

necdetpamirbd@gmail.com

Kaynakça:

- 1- <http://www.nrdc.org/globalWarming/fcons/fcons2.asp>
- 2- Açıklanmış Politikalar Senaryosu (Stated Policies Scenario); Paris Anlaşması taahhüt ve hedeflerinin yerine getirileceği varsayımını esas alan senaryo
- 3- Trump’ın terk ettiği anlaşmayı, Biden göreve geldiği ilk gün imzaladı.
- 4- International Oil Companies and The Energy Transition, Irena; Staff Technical Paper 1/ 2021 By Elisa Asmelash and Ricardo Gorini
- 5- International Oil Companies and The Energy Transition, Irena; Staff Technical Paper 1/ 2021 By Elisa Asmelash And Ricardo Gorini
- 6- Green New Deal
- 7- International Oil Companies and The Energy Transition, Irena; Staff Technical Paper 1/ 2021 By Elisa Asmelash And Ricardo

Sporun Dünyası

Metin Gören

Amigolar İşsiz(!) Kaldılar

Karıncaezmez Şevki
(Galatasaray)

Amigo Orhan
(Eskişehirspor)

Paşalı Birol
(Fenerbahçe)

Amigo Orhan
(Beşiktaş)

Futbola dair güzel anları ve anılarımızı anımsadığımızda, yüreğimizin dilimizin ucuna uzanan ve “Neydi o günler!” ifadesiyle bezeli tümceler dökülür dudaklarımızdan.

Sahi neydi o günler! “O günlerin” futbol seyircisini cezbeden en önemli yönlerinden birisi, tribünleri dolduran binlerce futbolseverin,

hünerli bir liderin direktifleri doğrultusunda keyif dolu dakikalara ortak olabilmesiydi. Bir taraftar olmayı özümsemek, yürekte hissetmek ve tüm benliğiyle duyumsamaktı böylelikle...

Bir süredir tribünler boş, destek sloganları yankılanmıyor statlar-

olan sözcüğün, bizim ülkemizde “sahadaki” biçimi, “Bir kişinin stad-yumlarda toplanan binlerce kişiyi maharetle yönetmesiydi.”

Yolunuz futbol beldesi Eskişehir’e düşmüşse eğer, Atatürk Stadi’ndan gelen sese mutlaka kulak verirdiniz: “Es es es, ki ki ki, eski

eski es...” Kullaklarda hoş bir seda idi.

Ülkenin gelmiş geçmiş en önemli amigosu Orhan, dünyanın en büyük orkestralarının biri olan Berlin Filarmoni Orkestrası’nın maestrosu ciddiyetinde tribünleri ve takımını coştur-

durdu. Evet, neydi o günler!

Tarihin derinliklerine inerdingiz anında. Karıncaezmez Şevki gelirdi

Eskişehirspor’un Amigo Orhan’ı stadyumlarda toplanan binlerce kişiyi maharetle yönetmesiyle ünlüydü.

da... Futbol, taraftarlık ve tribün kültürü bu denli acıklı bir durumda şimdilerde.

Futbolumuzun “Neydi o günler” dediğimiz günlerinde, amigolarımız vardı tabii iş başında. İspanya kökenli ve anlamı arkadaş

Ayakkabısından çorabına, gömleğine kadar her şeyi sarı kırmızı renklerde bir amigo, 1960’lı ve 1970’li yıllarda Galatasaray tribününde herkes tarafından bilinir hale gelmişti.

aklınıza, Paşalı Birol'u anımsardınız sonra... Beşiktaş'ın sembolü Orhan vardı; Altınordu'nun tak tak Saki'sini unutmak mümkün olabilir miydi?

Bir süre sonra tişörtüne Ankar Kalesi'nin fotoğrafını bastıran, "Ben Amigo Sefa, başkentini yeni amigosuyum" diyen acemi amigonun dersleri alıncaya dek neler çektiğini bilenlerdenim. Arkasından gelen Hüsnü'nün Ankaragücü'ne katkıları unutulabilir mi?

Sonraları her kentin bir amigosu oldu. Dağ taş demeden kış yaz demeden düştüler takımlarının peşine... Tribünleri dolduran taraftarları çoştura çoştura ömür tükettiler statlarda.

Şimdi ise amigolar bu kahrolası virüsün beraberinde getirdiği salgın ve ölümcül tehlikeyle birlikte işsiz(!) kaldılar. Bomboş, boynu bükük kalan tribünler, onların yüzlerine kapanan birer iş yeri oldu, kahroldular.

Ve kuşkusuz tüm ülke takımlarının "Bizimde bir amigomuz olsun" isteği, Rizespor'un amigo öyküsüyle tatlı bir anı olarak kaldı. Karadeniz takımı yöneticilerinin sonunda

bu işe hevesli birini bularak, "Hadi git, başka kentlerdeki amigolarla birlikte işi öğren ve Rize'ye dön" dedikleri yeni amigo, ilk kez tribündeki yerini aldı ve taraftarlarla prova yapmaya başladı: "Bakın arkadaşlar, ben eğer çömelip yukarıya doğru hızla kalkarsam, sizler "Hey Allah!" diye bağıracaksınız. Eğer yerden kalkmıyorsam ve iki elimi altına üstüne gezdiriyorsam, o zaman çıt yok sessizlik..."

Yeni tribün öğreticilerinin anlattıklarıyla maça konsantre olan taraftarlar, bir aralık amigonun Rizespor'un savunmada olduğu ve iki elini altlı üst gezdirdiği bir sırada, stat birden sessizliğini bozmuş binlerce kişi bağırıyordu. Tam o sırada amigo da taraftarlara unuttukları hareketin asıl anlamını hatırlatmaya çalışıyordu:

"Çıt yok sessizlik! Çıt yok sessizlik!"

Şimdilerde ise ne amigolar kaldı ve ne de futbol heyecanımız. "Neydi o günler!" diye iç geçirmemiz bundan... •

metingorenbd@gmail.com

Ünlü Futbolcuların Ünlü Sözleri

"İnsanlar beni yakışıklı, zengin ve yetenekli olduğum için yuh alıyor."

Cristiano Ronaldo

"Hakem formamı çıkarttığım için değil, vücudumu kışkırdığı için bana sarı kart gösterdi"

Mario Balotelli

"Mourinho ile devamlı görüşüyoruz. Tek problem; Çin'le saat farkı olduğunu hala anlamıyor ve ben uyurken bana mesaj atıyor"

Drogba

Muhabir: İspanya'da başarılı olabilecek misin?

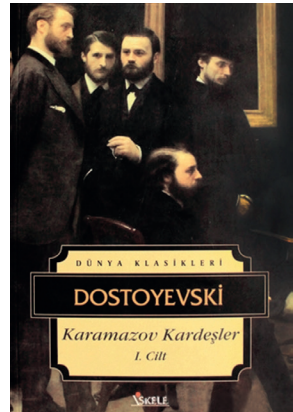
Maradona: Top orada da yuvarlak değil mi?

Karamazov Kardeşler, Temiz Kalbin Akıllı İnsana Üstün Gelmesinin Romanıdır

Dostoyevski roman yazarlığının yanında 1873 yılında günlük yayımlamaya başlamıştı. Tek kişilik, aylık bir dergi olan Bir Yazarın Günlüğü'nde; yaşadığı zamanın insanları ve olaylarıyla ilgi yorumlar yapmış ve çoğu zaman tartışmalara sebep olmuştur. Abonelerine aylık olarak yollanan günlüğe, çeşitli aralıklarla ölümüne kadar devam etmiştir.

Şubat 1876 sayısında, Dostoyevski cinayet olayları ve mahkemelerle ilgilenmiş, kendini hukukçu olarak gösteren bir sahte kartla mahkemeleri izlemiştir. Bu yazılarının, daha sonra Karamazov Kardeşler'de Dimitri'nin

yargılanacağı mahkeme sahnelerinin ön hazırlığı olduğunu söyleyebiliriz.

Ekim 1877'de, Rusya'da edebiyat dünyasının zirvesinde olduğu günlerde, okuyucularına, günlüğe ara vereceğini duyurur. Rahatsızlığını öne sürmüştür ama esas neden uzun zamandır düşündüğü romana odaklanabilmektir. 7 Kasım'da Dostoyevski Karamazov Kardeşler'in son kısmını Lyubimov'a gönderirken bir not yazar: "Evet böylece roman bitti, tam üç yıl bunun üzerinde çalıştım, yayımlanması iki yıl sürdü – bu benim için önemli bir an; izin ver sana veda etmeyeyim, ne de olsa yirmi yıl daha yaşayıp yazmaya

Nietzsche ise usta yazar için şöyle der: "Dostoyevski, ruhbilim konusunda bana bir şeyler öğretmiş olan tek kişi; onu bulmak, benim için, Stendhal'i keşfetmekten daha önemli oldu."

niyetim var," dedi ve ilave etti: "Sibirya'da dört yıl kürek cezası çektim ama orada yaptığım iş, yaşadığım hayat şimdikinden (Karamazov'u yazdığı günlerden) daha dayanılır bir şeydi."

Sigmund Freud dünya edebiyatının en büyük üç eserini şöyle sıralar: Sophokles: Oedipus Rex

(MÖ 429), Shakespeare: Hamlet (1609) ve Dostoyevski: Karamazov Kardeşler (1880). Bu üç eser de aynı konuyu, baba katilliğini ele alır. Üçünde de sözkonusu davranışın kaynağı, bir kadın yüzünden doğan cinsel düşmanlıktır. Nietzsche ise usta yazar için şöyle der: "Dostoyevski, ruhbilim konusunda bana bir şeyler öğretmiş olan tek kişi; onu bulmak, benim için, Stendhal'i keşfetmekten daha önemli oldu."

Karamazov Kardeşler yayımlanmaya başladığında çok büyük sansasyon olur, ortalığı karıştırır. Okuyucuların büyük bölümü romanı eyleme bir çağrı olarak değerlendirir.

Roman bir esin kaynağı etkisi yaratmakta; bireysel, toplumsal ve siyasi yenileme arzusunu duyumsatmaktadır. Dostoyevski St Petersburg Üniversitesi'nin öğrencilerinin yararına düzenlenen bir etkinlikte Büyük Engizisyoncu'yu okuduğunda, o kadar ateşli bir etki yaratır ki hükümet o bölümün okunmasını yasaklar. Kilise, bölümün tekzip edilmesini ister. (Dostoyevski yayınevine, bu bölümden hemen sonra gelen Rus Rahibi bölümünün ve aslında

bütün roman tasarısının Büyük Engizisyoncu'ya bir yanıt olduğunu, beklemelerini ve tekzibe gerek olmadığını bildirir.) Daha sonraları, bu bölümle ilgili olarak Dostoyevski, "tanrıtanımağların akıllarıyla yapamayacaklarını ben kalemimle yaptım" diyecektir.

Romanı okuyanlardan birisi,

yazara şöyle yazmıştır: “Karamazovlardan sonra (ve onu okurken) birkaç defa dehşetle etrafıma baktım ve her şeyin eskisi gibi devam ettiğine, dünyanın eksinden çıkmadığına hayret ettim. Bu o derece kahince, ateşli, yıkıcı ki dün olduğumuz yerde kalmamız, aynı duyguları hissetmemiz, korkunç kıyamet gününden başka bir şey düşünmemiz imkânsız geliyordu. Dostoyevski gerçekten toplumsal vicdanımızdı.”

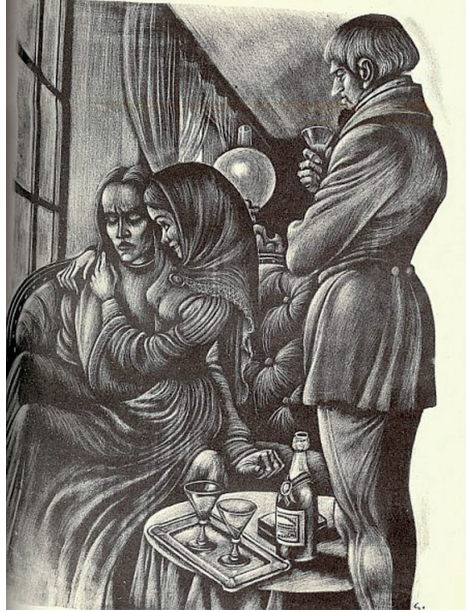
Başka bir okur: “Aldığım haz ve ruhuma kattığı fayda için duyduğum minnettarlığı ifade edecek söz bulamıyorum, minnettarlık sözlerimi bizzat tekrarlamayı çok isterdim” derken bir diğeri şöyle yazar: “Karamazov Kardeşler sayesinde kendimizi yeniden yaratmak ve daha iyi biri olmak mümkündür...”

Ve ne ilginçtir ki Sibirya’ya sürgüne yollanmış bir insan Karamazov Kardeşler’den sonra Kış Sarayı’na davet ediliyor, kraliyet ailesi üyelerinin huzurunda Zosima’nın hayatından kesitler okuyor ve prensesin gözleri yaşarıyordu...

Karamazov Kardeşler’in okura söyleyeceği hayati ve özel şeyler vardır. Derinden derine duyulan felsefesiyle işlenmiş bu yapıtta, Dostoyevski tüm birikimini, araştırmalarını, inandığı görüşleri ve daha da önemlisi hassas ruhunun tüm inceliklerini, çatışmalarını ve çıkmazlarını kaleme almıştır. Roman

sizi bir taraftan öteki tarafa savurur, satırlar arasında kaybolursunuz ve çok güzel bir edebi eseri okuyabilmenin tüm coşkusunu, heyecanını sonuna kadar hissedersiniz.

Açın bakın en çok sevdiğim bölümlerden birisi olan, Temiz Havada

bölümünü okuyun. Yüzbaşı ve ailesi yoksulluğun dibinde yaşamaktadır. Yüzbaşının oğlu henüz dokuz yaşındadır ve oğlanın babası Dimitri tarafından sokak ortasında, meyhane önünde sakalından yerlerde sürüklenerek feci bir şekilde dövülmüştür. Sakala kıtık adını veren sınıf arkadaşları onunla, çocuklara has, zalimce alay etmektedir. Yüzbaşı, Alyoşa’ya dert yanar: “... O olaydan sonra okuldaki çocukların hepsi onunla Kıtık diye alay etmeye baş-

lamış, iş bundan çıkıyor zaten. Okul çocukları da acımak nedir bilmezler ha!... Teker teker her biri Tanrı meleğidir ama bir araya geldiler mi, hele okulda nasıl acımasızlardır.”

Olay sonrası gezintide, İlyuşa babasına sorar:

“Baba, en güçlü insanlar zenginlerdir, değil mi?”

“Evet, İlyuşa, onlardan güçlüsü yok.

“Baba, ben hem zengin, hem subay olacağım, hepsini kasıp kavuracağım. Çar da bana ödüllere verecek. O zaman kimse bir şey yapamaz bize.”

“Ne kötü şehir bu baba!”

“Evet İlyuşa, pek iyi bir şehir sayılmaz!”

“Başka, iyi, bizi kimsenin bilmediği bir şehre taşınalım baba!”

“Hay hay, gidelim İlyuşa, ... Gidelim. Yalnız para biriktireyim de...”

“Anamızla ablalarını arabaya bindirir örteriz, biz de arabanın yanında yürürüz... Arada bir ata seni de bindirim, ben yine yayan giderim çünkü hayvanımızı da korumak gerek, hepimiz binemeyiz. Böylece gideriz işte.”

Dostoyevski bu satırlarda içinizi titretmeye başlarken, yüzbaşı Alyoşa’ya şöyle der:

“Bizim çocuklar; sizinkiler değil, bizim, hor görülen, ama gene de soylu dilencilerin evlatları henüz

dokuz yaşına bastıkları zaman bu dünyanın gerçeğine ererler, Zenginler bunu mezara kadar başaramaz.”

Bu cümlelerde artık satırlarının arasındaki kasırga içinize işler.

Ve Alyoşa yüzbaşına sıkıntıları gidermek ve ağabeyi Dimitri’nin tutumundan dolayı özür dileyebilmek için Katerina’nın kendisine vermiş olduğu parayı yüzbaşının kabul etmesini rica eder. Teklif karşısında bu parayla yüzbaşının ailesi için neler yapabileceğini hayal ettiği satırlarda artık size gözyaşları eşlik edecektir. Ancak bütün o güzel

Roman boyunca yazar bizi iki uzlaşmaz ruh haliyle, imanla-şüphe arasında baş başa bırakıyor.

hayallere (eşinin iyileşebilmesi için alınacak ilaçlar, Petersburg’a dönmek için büyük kızın biriktirmiş olduğu paranın iade edilebilmesi, eve et alınabilmesi, yine yemek yemeğe başlayabilmeleri) karşın “ben oğlu-

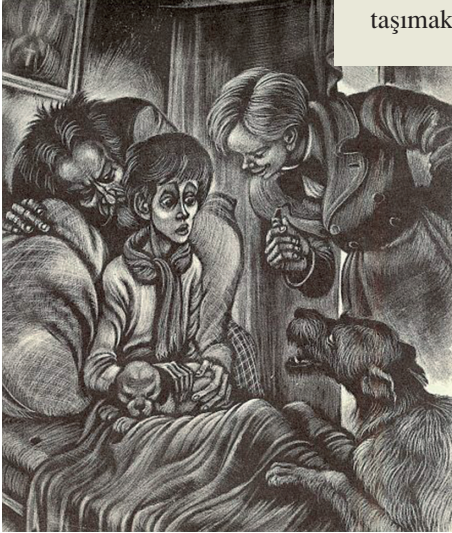
mun yüzüne nasıl bakabilirim” diye teklifi geri çevrilecektir. “Kıtık’ın şerefini satmadığını söyleyin,” der.

Usta yazarın ne kadar iyi bir kalbe, ne kadar hassas ve ince bir ruha sahip olması gerekir ki yukardaki gibi bir bölümü yazdıktan sonra iddia ettiği üzere zıtların birlikteliği dediği insanı bizlere sergileyebilmek için, sonraki bölümlerde en vahşi, en kötü, en zalim sahneleri bize bütün çirkinliğiyle okutabilsin.

Roman boyunca yazar bizi iki

uzlaşmaz ruh haliyle, imanla-şüphe arasında baş başa bırakıyor. Malcolm Jones, Dostoyevski'nin hayatındaki bu mücadele için "her iki uçta onda hayatının sonuna kadar vardı" demişti. Prof. Susan MacReynolds da bize soruyor: "Karamazov Kardeşler'de hangi karakterin kaderi bizi esir alıyor? En çok kimin görüntüsü aklımızda kalıyor: Küçük çocuğun parçalanmış cesedinin mi, yoksa batan güneşi kutsayan ermiş ihtiyarın mı? Hafızamızda hangi sesler yankılanıyor: Alyoşa'nın etrafını saran öğrencilerin sevinçli bağırışları mı yoksa soğuk ve karanlık helada

Roman karakterleri Dostoyevski'nin kendi yaşamından izler taşımaktadır.

tutsak edilmiş ıstırap çeken küçük kızın iniltileri mi?"

Roman karakterleri Dostoyevski'nin kendi yaşamından izler

taşımaktadır. Dostoyevski ve karısı Anna Grigoryevna çocuk kaybetmenin acısını çok iyi biliyorlardı. İkinci oğulları Aleksey, Mayıs 1878'de, Dostoyevski, Karamazov Kardeşler'i yazmaya başladığı dönemde ölmüştü. Anna, yazarın perişan haline çözüm olarak onu Optina Manastırı'na gitmeye ikna eder. Dostoyevski orada ünlü keşiş Peder Ambrose ile görüşür. Bu görüşme ve peder, romandaki Peder Zosima olacaktır.

Romanın "İmanlı Kadınlar" bölümündeki köylü anne kaybettiği oğlunu unutamamakta ve yas tutmaktadır.

Peder Zosima sorar:

"Peki niye ağlıyorsun?"

"Oğluma yüreğim yanıyor babacığım, üç yaşına giriyordu, üçünü doldurmasına iki ay kalmıştı..." (Dostoyevski'nin ölen oğlu da üç yaşındaydı.)

"Ağla... Tesellisiz ağla. Yalnız her ağlayışında daima, oğlunun Tanrı'nın meleklerinden biri olduğunu; oradan sana bakarak, gözyaşlarını görerek uygulandığını, ulu Tanrı'ya bunları gösterdiğini unutma. Analık gözyaşlarını daha uzun zaman dökeceksin ama

sonunda bunlarla tatlı bir huzura kavuşacaksın. Acı gözyaşların kalbini temizleyecek, seni günahlarından kurtaracak. Evladının ruhu için dua

edeceğim; adı neydi?”

“Aleksy, babacığım...”

Peder Zosima'nın yukarıdaki sözlerin aynısını, Peder Ambrose Dostoyevski'ye söylemiştir.

Dostoyevski, St. Petersburg Üniversitesi'nde Büyük Engizisyoncu bölümünü okumaya başlamadan evvel öğrencilere şu açıklamada bulunmuştu: “Temel düşünce şudur: İsa'yı bu dünyanın amaçlarıyla özdeşleştirerek çarpıtırsanız Hıristiyanlığın anlamı kalmaz; aklınız hiç kuşkusuz inançsızlığa kurban gitmek zorundadır; İsa'nın gerçek ülküsü yerine, yeni bir Babil Kulesi inşa etmiş olursunuz.”

Romanda Büyük Engizisyoncu İvan'ın yazmış olduğu bir söyleşi kendi deyimiyle bir şiirdir. Bölümün iki kahramanı vardır, İvan ve Alyoşa... İvan söyleşisini paylaşmakta, Alyoşa dinlemektedir. 16'ncı asırda İspanya'nın Sevilla kentinde, engizisyonun en kızılgımsı olduğu dönemde geçer. Tanrı adına ateşler yakılarak, hain kafirler yakılmaktadır. İsa kente gelir. Bu geliş bir kıyamet değıldir ancak ahali onu hemen tanır. Halkın arasında kör bir adamın gözlerini açması, ölü bir kız çocuğunu diriltmesi gibi mucizeleri gerçekleştirirken büyük engizisyoncu kardinal gelir ve onu tutuklatır. Kardinal, gece hapiste onu ziyaret eder. Bundan sonrası tamamen monologdur, Kardinal konuşur, İsa dinler. Kardinal, sen görevini tamamlamıştın, söyleyecek başka şeyin kalmamışken neden bizi

rahatsız etmeye geldin, diye İsa'yı suçlar. Kardinal insanları, mutsuzluklarının kaynağı olan özgür irade yükünden kurtararak İsa'nın eserini düzelttiğini iddia etmektedir. Bundan sonrası Dostoyevski'nin olağanüstü dehasıyla Yeni Ahit, Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinden baplar ve Pavlus'un Korintoslulara mektuplarından satırlarla takip edilebilecek bir arka planda Katolik Kilisesi'nin nasıl konumlanacağını, İsa'nın adına arzularını nasıl gerçekleştirdiklerini (aslında İsa'dan ne kadar uzaklaştıklarını) anlatmaktadır.

Romanda peş peşe sunulan bu iki ayrı bölümde Dostoyevski belki de sanat yaşamında erişebileceği en yüce noktadadır.

Hemen sonraki Rus Rahibi bölümünde ise Peder Zosima'nın yaşamı büyü havasında, mest edici bir şiirsellikle anlatılmaktadır. Ağabeyi Markel'in hikayesi ve bilge ihtiyarın batan güneşin önünde dua etmesinin imgesi bizi çarpar, bu bölüm romanın dinginlik duygusu yaratan en sanatsal bölümüdür. Bir zamanlar idam sehпасına çıkmak üzere olan Dostoyevski kendi yaşamında nasıl bir şeyin sırrına varmışsa Peder Zosima'da aynı duygunun cismani ha-

lidir. Romanda peş peşe sunulan bu iki ayrı bölümde Dostoyevski belki de sanat yaşamında erişebileceği en yüce noktadadır. Bu bölümlerin, bir yol gösterici eşliğinde detaylı incelenmesinde ve katmanlı okunmasında her zaman fayda görmüşümdür.

Dostoyevski, on yaşında ailesiyle beraber, Schiller'in Haydutlar adlı oyununu seyretmiş, ve yaşamı boyunca çok etkisi altında kalmıştır. Alman şairin ikinci vatani Rusya'dır ve Rus halkı Schiller'i çok içselleştirmiştir. Karamazov Kardeşler'de edebiyat dünyasından birçok kişinin adı geçmekte ancak Schiller ayrı konumlandırılmaktadır. Dostoyevski şairin o kadar etkisinde ve bilinirliliğinden o denli emindir ki karakterlerini Schiller'den alıntılarla konuşturmakta, babaya oğullarını Haydutlar'daki kahramanların adıyla takdim etme imkânını vermekte, dahası bu sunumla fazla açıklamaya gerek kalmaksızın okuyucunun karakterin özelliklerini hemen kavrayacağından emin olabilmektedir. Bizde, idealist bir öğretmeni betimlemek gerektiğinde o, Çalığışu'nun Feride'siydi demek gibi...

Romanın sonunda, okuyucu olarak Dostoyevski sizi de mahkeme salonunda, jüri üyelerinden birisi konumuna getirmekte ve eldeki verilere göre verilen "doğru" karara ortak etmekte, Dimitri'yi Sibiryaya mahkum etmektedir. Ancak bilirsiniz ki gerçek katil Dimitri değildir. Arkada Dostoyevski size savunmakta olduğunuz yeni adalet sisteminin de hata yapabileceğini, esas mahkemenin kişinin vicdanında olduğunu söylemektedir.

Rus edebiyatı ve Dostoyevski konusunda otorite kabul edilen Prof. Victor Terras, Karamazov Kardeşler için "temiz kalbin, akıllı insana üstün gelmesinin romanıdır," diyor. Gerçekten de edebiyat dünyasında modernizmin analitik aklına ilk karşı gelen yazardır Dostoyevski. Ona göre insan akıldan ibaret olmadığı gibi rasyonel de değildir. Dostoyevski sadece büyük bir yazar olarak değil, aynı zamanda bilge bir felsefeci olarak, katmanlı okunmalıdır.

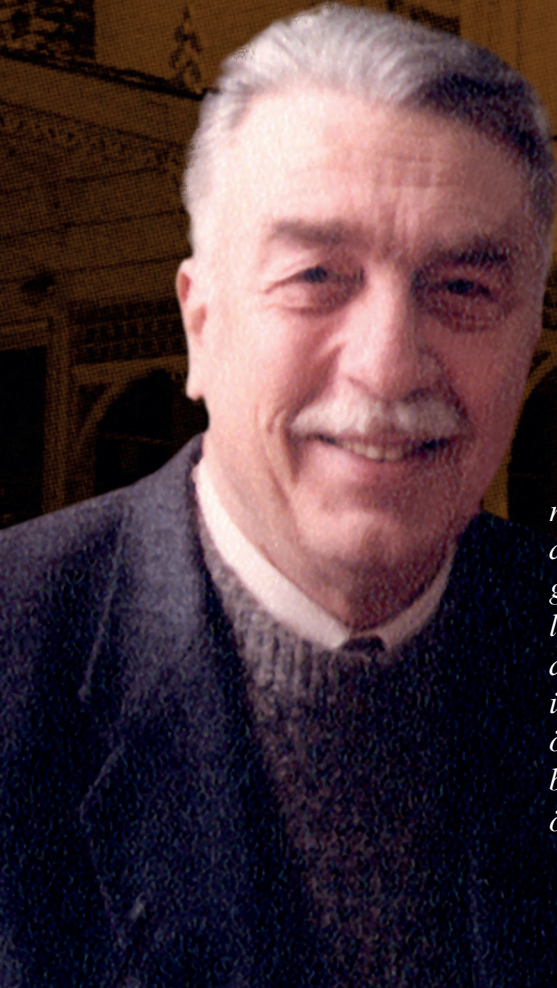
Karamazov Kardeşler, tekrar okunacak, dönüp dönüp başvurulacak bir başyapıttır. •

demiraytacbd@gmail.com

Unutulmaz Dostoyevski Sözleri

- Sırf kalp kırmamak, kendime yakışanı yapmak için cevap veremediğim herkes kendini haklı zannetti...
- Düşmanların mı var? Ne hoş. Bu hayatta bazı konularda karakterli bir duruş sergilemişsin demektir.
- İnsanlara saygın sonsuz fakat sabrın sınırlı olsun.
- İçten, güzel olan her şey, daima bağışlatır kendini.

Gölgeden Aydınlığa

“Eski günleri düşünür; birtakım ayrıntıları anımsarken, çocukluğumu, gençliğimi dolduran insanların güzellikleri, anamalcı düzenin bütün ağırlığıyla üstümüze çökmesinden önceki yaşamın incelikleri belirlemeye başladı gözlerimin önünde...”

-Memet Fuat

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Memet Fuat, anılarının yer aldığı “Gölgede Kalan Yıllar”ı yazmaya, annesi Piraye’nin ölümünü izleyen gün başladığını belirtiyor. Yapıtın yazılması iki yıl sürmüştü. Çalışması sırasında solunum sorunu yüzünden hastaneye kaldırılmış, derken yoğun bakıma alınmış. O durumdayken tek kaygısının kitabını bitirmek olduğunu açıklıyor.

Anlattıklarını 1950’lerin başında noktalamayı tasarlamış. Dedesi Mehmet Ali Paşa’nın ölümü, üvey babası Nâzım Hikmet’in yurt dışına gitmesiyle sona erecekmiş kitabı. Ancak düşüncesinde oluşan çağrışımlar sonucunda daha sonraki dönemden izler de yansımış yapıta.

Anı dağarcığından “çocukluğunun, ilk gençliğinin insanlarındaki güzelliği” çıkarıp göstermek olmuş amacı:

“Ben bu paraya tapan, her yanından yalan fıskıran, gülümseyişiyle tüylerimi diken diken eden dünyada,

MEMET FUAT

Gölgede Kalan Yıllar

ANI

Memet Fuat... içine düştüğüm bunalımdan elli yıl öncesinin o güzel insanlarını anlatarak kurtulabilir miyim düşüncesiyle yazdım 'Gölgede Kalan Yıllar'ı,” diyor.

içine düştüğüm bunalımdan elli yıl öncesinin o güzel insanların anlatacak kurtulabilir miyim düşüncesiyle yazdım ‘Gölgede Kalan Yıllar’,” diyor. Anıları ve onların yeşerdiği çevreyi, “o güzel insanların unutulmaz anıları, yarattıkları karşılık beklemeyen sevgi ortamı” diye niteliyor.

Kitabı okuyan bir yazar arkadaşısı, “Böyle insanlar mutlaka gene bir yerlerde var, ama bizler onları göremiyoruz, yoksa bu dünya çoktan batardı,” demiş.

Ancak, yayımlandığı 1997’de “yılın en iyi kitabı” seçilen yapıtıdan söz ederken, yazar, “O kitabın bir anı kitabı olmanın ötesine geçtiğini göremediler,” diye yakınıyor.

Yapıtını,
“Biçem bakımından süssüz, oyunsuz, içeriğini çırılçıplak verme amacında bir kitap...” diye nitelerken gerçeği dile getirdiği görülüyor.

Kitabın adı, Piraye Hanım’ın

çok sevdiği bir romandan alınmış:

Avusturyalı yazar Kontes Hermynia Zür Muhlan’in “Gölgede Kalan Bir Yıl”ını Piraye Hanım pek sever, herkese okuturmuş. Nâzım Hikmet’e de okutmuş. Bu yapıt yalnızca duygusal bir aşk romanı değilmiş. Hitler’e, Naziliğe, Yahudi düşmanlığına karşı bir düşünsel te-

mele oturuyormuş. Nazilerin yaktığı kitaplardanmış...

Anıların odağında Memet Fuat’la annesi Piraye Altınoğlu yer alıyor. Piraye Hanım on altı yaşındayken gönül verdiği müzisyen, sinema sanatçısı, yazar Vedat Örfi Bengü’yle evlenmiş. Kızı Suzan’la Memet Fuat’ın babaları, Vedat Örfi. Ancak Piraye Hanım, oğluna hamileyken Fransa’ya giden eşi uzun yıllar geri dönmemiş. Memet Fuat yedi yaşındayken Piraye Hanım ondan ayrılarak 1932’de Nâzım Hikmet’le evlenmiş. Bu evliliğin öyküsü, o zaman genç Memet Fuat üzerindeki etkileri geniş ayrıntılarıyla “Piraye’ye

Vedat Örfi Bengü. Bir film setinde (sol başta)

Mektuplar”, “Oğlum, Canım Evlâdım, Memed’im”, “Nâzım Hikmet - Yaşamı, ruhsal yapısı, davaları, tartışmaları, dünya görüşü, şiirinin gelişmeleri” kitaplarındadır. Öncü eleştirmen ve yayıncı kimliği taşıyan yazarın ilgili olduğu bambaşka bir alan ise voleybol ve futboldu. Onun voleybolda başarılı Altınordu

ve Milli Takım antrenörlükleri spor dünyamızda derin izler bırakmıştır. Futbolla ilişkisinin yansımaları ise “Tri-bünden Palavra Anılar” kitabındadır.

Bu alanlardaki ilişkilerinin de yer yer kendini gösterdiği “Gölgede Kalan Yıllar” kitabının geniş çerçevesi içinde Erenköy’deki Mithat

Paşa ve Mehmet Ali Paşa ve köşklerinde yaşayan insanların masalsı-gerçek dünyaları dikkati çeker.

Nâzım’la Piraye evlenmeye karar verince bahçeli büyük bir köşk tutup Piraye’nin kalabalık ailesi ve yakınlarıyla hep birlikte yaşamayı düşünmüşler. Ortak bir yaşam sürdürülecek, herkes kazancına göre eve para verecek, işe gitmeyenler de evdeki işleri paylaşacakmış.

Buldukları yer, geniş bir bahçe içinde çamlar, meyve ağaçlarıyla sebze yetiştirme alanlarıyla çevrilmiş 12 odalı, bakımsız Mithat Paşa köşküymüş. 1930’larda kentte yaşayan aileler yazlığa gelirmiş buralara. Piraye Hanım’ın ilk evliliğinde Erenköy’de yedi yıl yaşadığı Mehmet Ali Paşa köşkünün de karşısındaymiş Mithat

Paşa köşkü. Nâzım

Nazım Hikmet ve Piraye Hanım

Mithat Paşa Köşkü

Hikmet’in o dönemde çalıştığı İpek Film Stüdyosu’nun ünlü “Bir Millet Uyanıyor” filmi orada çekilmiş...

Mehmet Ali Paşa köşke çocuk yaşta gelen eski gelinini kendi kızı gibi sevdiği için Nâzım’ı kendi oğlu gibi görürmüş. Memet Fuat, dedesiyle üvey babasının ilişkilerini açıklarken şunları anlatacaktır:

“Nâzım’a da damadıymış gibi davranırdı. Onu bahçeden geçerken yakaladı mı, karşısına oturtup öğüt

verir, komünizmin çok yüce bir ülkü olduğunu, ama insanın doğasına aykırılığı yüzünden gerçekleştirilemeyeceğini anlatır, ‘Gel bu işten vazgeç, Nâzım Bey!’ derdi.”

Paşa dedenin Nâzım’ı sevmesinin gerçek nedeni, düşüncelerini kimseden çekinmeden söylemesiymiş. Nâzım cezaevine girince Piraye çocuklarını Mehmet Ali Paşa köşküne, dedelerinin yanına göndermiş. Mehmet Ali Paşa ile onun çevresinde yaşayanlar anıların renkli kişileri arasında.

Memet Fuat pek az görüştüğü kendi babası Vedat Örfi’nin yerine koymuş paşa dedesini. Onu pek se-

Memet Fuat, pek az görüştüğü kendi babası Vedat Örfi’nin yerine koymuş paşa dedesini. Onu pek sever, ondan etkilendiğini anlatır.

ver, ondan etkilendiğini anlatır:

“Halkı, yoksulları, çalışan insanları seven bir soyluydu, arabacılar, bakkallar, gündelikçilerle uzun uzun söyleşir, kendini üstün görenlere hiç yüz vermezdi... Ben de hoşlanmam seçkinlerin arasına girmekten... Onun etkisi olabilir... Ayrıca karşılıksız sevginin anıtı gibiydi.”

Osmanlı devletinde padişah yaveri genç bir subay olduğu sırada sadrazamın kızıyla evlendiği için

paşalık verilmiş genç Mehmet Ali Bey’e. II. Meşrutiyet’te ise rütbesi geri alınmış. Kurtuluş Savaşı’nda Kâzım Karabekir’in komutasında doğudaki aşiret alaylarında albay rütbesiyle görev yaparak zafere katkıda bulunmuş. Cumhuriyet döneminde ikinci kez -bu defa hakkıyla- generalliğe yükselmiş.

Savaş sırasında işgal İstanbul’undan Anadolu’ya silah kaçıran örgüte ilişkisi olmuş. Oğlu Vedat Örfi’yi de bu örgütte görevlendirmiş.

Anıların baba Vedat Örfi’yi anlatan sayfalarında ise şu eleştirel değerlendirmeler var:

“Belirli bir işi olamayan, baba ocağında yaşayan bir ‘paşazade’. İyi piyano çalıyor, iyi Fransızca konuşuyor. Boş oturan bir insan değil, sanat alanında birtakım çalışmalar yapmakta: Tiyatrocu, oyunlar yazıyor, yakışıklı delikanlı rollerine çıkıyor, ayrıca gazetelerde,

yerli ya da çeviri, süreli romanları yayımlanıyor.”

“İyi eğitilmiş, yetenekli bir insandı... Paris’te, sinema dünyasına girerek film yönetmenliğinin inceliklerini öğrenmiş, bu bilgilerini önce Mısır’a, sonra Türkiye’ye taşımıştı. Ama hiç bir alanda tam anlamıyla derinleştiği, sanatçı tizliğine ulaştığı kanısında değildim.”

Paşanın oğulları Suat’la Vedat Örfi, dedelerinden kalan malı

mülkü satıp savdığı için, Mehmet Ali Paşa'nın büyük oğlu olan Fuat Amca, Memet Fuat'la kız kardeşine elde kalan topraktan bir dönümlük bir arsa parselleyip vermiş. Arsanın yarısı satılarak bu parayla öbür yarıya yapılan evde Memet Fuat, annesiyle birlikte yaşamış. "Gölgede Kalan Yıllar" da orada yazılmış.

Evin yapımında mimar yardımcısı olarak çalışan da Memet Fuat'ın kendisiymiş. Edindiği deneyimle başka evler de yapmış. Yazarlığa, yayıncılığa sürekli bir meslek olarak geçmesi bu sürecin ardından geliyor.

Geçip gitmiş güzel yılların anılarıyla dolu "Gölgede Kalan Yıllar", Memet Fuat'ın yaşam öyküsünden çarpıcı görüntüler yansıtıyor:

"İngiliz Filolojisini bitirdiğimiz zaman, bir arkadaşım, Nihat'la birlikte yardımcı öğretmenlik için İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurmuştuk. Beni İstanbul Erkek Lisesi'ne vermişlerdi. Nihat'ın sırası hemen benden sonraydı, ilk boşalacak yere de onu vereceklerdi.

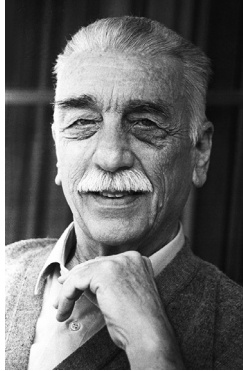
Ben ayrıca Boğaziçi Lisesi'nin ilkokulundaki çocuklara da haftada bir ya da iki kez İngilizce dersine gidiyordum.

Gene o günlerde ABD'de bir yıl araştırma yapmak üzere verilen Fulbright Bursu'na aday olmuştum.

Seçtiğim konu çok güzeldi: Çağdaş Amerikan Romanında Teknik Yenilikler...

Son konuşmaya iki aday kalmıştık. Yarıştığım kişi üniversitede asistandı ama ben de bir yazar adayıydım, iki kitabım yayımlanmıştı, dergilerde yazılarım çıkıyordu.

Konuşmaya katılan Amerikalı profesörlerin beni seçme eğilimi göstermeleri üzerine, devletimiz adına düşünce bildirme durumunda olan bir üye,

**Memet Fuat:
"Hep izlenen,
önü kesilen,
bir yerlere
ulaşması
engellenen bir
insan olarak
yaşadım."**

'Onun gitmesine izin veremeyiz,' diye kestirip atmış. Gerekçe olarak da Nâzım'a yakınlığımı göstermiş."

Hemen sonra da öğretmenlik mesleğini sürdürmesine son verilmiş.

"Hep izlenen, önü kesilen, bir yerlere ulaşması engellenen bir insan olarak yaşadım. Tuna ile birlikte çıkardığımız Aşk ve Sümüklüböcek adlı kitabın Sıkıyönetim Komutanlığı'nca 'müstehcen' diye toplanmasını hiç unutmam. Açık saçık tek satır

yoktu içinde.”

Üniversitedeki yıllarına, edebiyat dünyasındaki serüvenine anılarında hiç yer vermemiş Memet Fuat. Ama bir meslektaşıyla, şair A. Kadir’le ilgili notları eleştirmenin kendi sanat anlayışını açıkladığı için önemli:

“Benim yayıncılık anlayışımın temelini oluşturan, ‘Yeryüzündeki bütün güzellikleri geleceğe toplumsalıcılar taşıyacaktır!’ görüşüme yakınlık duymuyordu. Çoğu solcular gibi, o da örnekse Ezra Pound’la niçin ilgilendiğimi anlayamıyordu.

(...) Aramızın iyi olmadığı açıktı... Beni halktan kopmuş, halkı küçümser bir havaya girmiş görmek istiyordu.”

Anılarının arasına yanlışların da sızdığını da yine Memet Fuat’ın kendisi açıklayacaktır:

“Birtakım yanlışlar yaptığımı seziyorum. Araştırsam doğrularını bulabileceğim bazı şeyleri ise ak-

lımda kaldığı gibi aktarmakta sakınca görmedim. Çünkü bunlar benim anıları. Doğrusu, yanlışıyla...”

“Anılara güvenmek kolay değil.”

“Anlattıklarım dış dünyanın gerçeklerine uymayabilir. (...) Bunların bende kalan tortularını size aktarıyorum. Hepsini benim kafamın içindeki gerçekler.”

Duru bir su gibi akıp giden anıları noktalayan sözler de şöyle:

“Mehmet Ali Paşa” köşkünün bahçesinde tanıdığım insanlar da, anılarım da anlatmakla bitecek gibi değil. Oysa bu kitabın artık toparlanması gerekiyor. Biliyorsunuz, yakında yolculuk var...”

“Erenköylüler, Çamlıcalılar... O güzel insanları gönlümce anlatabildiğimi sanıyorum.

Yapabileceğim bu kadar.” •

konurertopbd@gmail.com

ÖLÜNCEYE KADAR YAZDI!

Usta eleştirmen Memet Fuat (16.2.1926-19.12.2002), bin sayfaya yaklaşan Ölünceye Kadar başlıklı güncesine, rahatsızlık döneminde ikinci kez yoğun bakımdan çıktıktan sonra başlamıştı. Artık sağaltıcı araçlara bağımlı olarak yaşadığı evinden hiç ayrılamıyor, her sabah bir gün öncesinin olaylarıyla ilgili gözlemlerini, düşüncelerini kaleme alıyordu. (...) Çalışma arkadaşları gelip gidiyor, yakınları onu yalnız bırakmıyordu.

Bununla birlikte uzayıp giden telefon konuşmalarından, saatler süren ziyaretlerden pek de hoşlanmıyordu. Çalışma saatlerini kısıtlayan bu tür yakınlıklardan söz ederken, “Çok az zamanım kaldığını, onu da kendime ayırmaya kararlı olduğumu anlatana kadar akla karar seçtim,” diyecekti. (...)

Ancak zamanla kitap çalışmalarının günceye verdiği önemi gölgelediği de görülür: “Çok baştan savma yapıyorum bu işi. Özellikle son aylarda. Çünkü bilgisayar bekliyor içerde. Nâzım’ın yaşam öyküsü bekliyor. Bir an önce bitirip içeri gitme isteğine karşı koyamıyorum.”

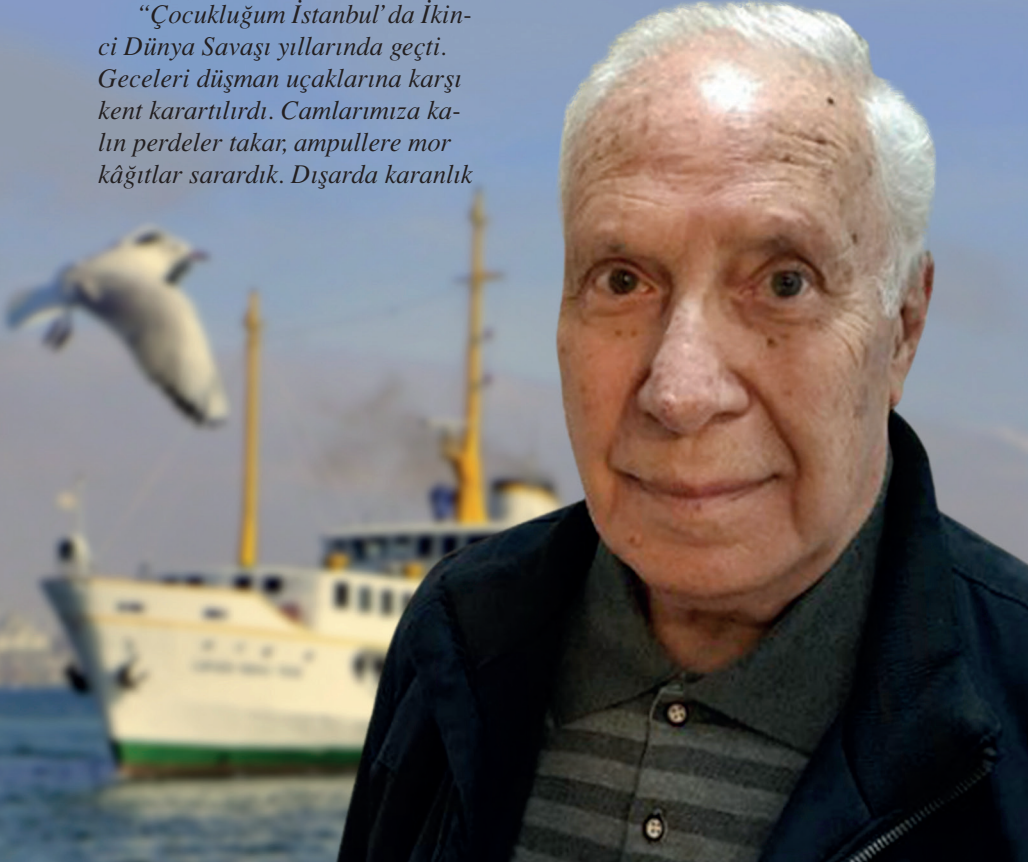
Kitaplarla
zenginleşerek
yürüyen bir
hayat

Nice Yıllara Konur Ertop

Konur Ertop, 2 Nisan 1936'da İstanbul'da doğdu. İsmet İnönü'nün "Ben sizi aç bıraktım ama babasız bırakmadım" dediği savaş günlerinde büyüdü:

"Çocukluğum İstanbul'da İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçti. Geceleri düşman uçaklarına karşı kent karartılırdı. Camlarımıza kalın perdeler takar, ampullere mor kâğıtlar sarardık. Dışarda karanlık

gökyüzünü topçu bataryalarının ışıldakları tarardı. Ekmek karneyle veriliyordu. Büyüklerin payı günde yarım ekmek, çocukların dörtte bir ekmektir. »

Babam, karnelerimizin o günkü tarihini taşıyan bölümlerini makasla kesip vererek beni fırına yollardı. Karneleri yolda düşürüp kaybettiğim bir günün üzüntüsünü ve utancını unutamam. Elimdeki para karneler olmadığı için o gün hiç de işe yaramamıştı.”

Dil ve edebiyat aşkına çocukluğunda tutuldu Konur Ertop. “Okunacak o kadar güzel şiirler vardı ki, yazmaya hiç vaktim olmadı” diyerek şiiri şairlere bırakan Konur Ertop, Can Yücel’in “Ben hayatta en çok babamı sevdim!” dizesine katılanlardandı:

“Babam hayatımda en büyük bağlılığı duyduğum ve en çok etkisini aldığım insan olmuştur. Eşitlik

duygusu, vatanseverlik, Atatürkçülük, doğru sözlülük ve hoşgörülük babamın bize mal etmekte titizlik gösterdiği değerlerin başında gelmiştir...”

“Babam hayatımda en büyük bağlılığı duyduğum ve en çok etkisini aldığım insan olmuştur. Eşitlik duygusu, vatanseverlik, Atatürkçülük, doğru sözlülük ve hoşgörülük babamın bize mal etmekte titizlik gösterdiği değerlerin başında gelmiştir. Eleştirici düşünceyi ve akıl-

cılığı da bize çok küçük yaşlardan itibaren babam aşılamıştır.”

Konur Ertop’u bilimin, sanatın, kültürün büyüklü dünyasına uçuran diğer kanat ise annesiydi:

“Annem evlenmeden önce ilkokul öğretmeniymiş. Resimle, müzikle yakından ilgisi vardı.”

Paraya, mala, mülke, üne değil kul hakkı yememeye özeni, Türkiye’nin gölgede bırakılan değerli biliminsanlarından olan kardeşi Kıvanç’la çocukluğunda öğrendi, Konur Ertop:

“Bir gün yolda para bulduk.

Tozlu ve tenha sokakta kimsecikler

yoktu, paranın sahibi

belli değildi. Eve

geldiğimiz zaman

babamdan şiddetli

bir azar işittik.

‘Sokakta para bulunmaz. Ben niçin

bulmuyorum? Doğru

söyleyin, bu parayı

nereden aldınız’ di-

yordu. Biz ağlarken

parayı pencereden

sokağa fırlattı. ‘Bir

daha sizin olmayan

hiçbir şeye el sür-

meyeceksiniz. Yolda

bile görerseniz alma-

yacaksınız!’ dedi. İlkokuldaki arka-

daşlarımız çok yoksul çevrelerden geliyorlardı. Öğleyin yemekhanede herkesin birbirine göstermemek için hafifçe araladığı yemek paketinde birkaç zeytinle bir parça peynirden başka bir şey olmazdı. ‘Herkesten farklı olmanız hoş değildir’ diyen

babam, bizim çantalarımıza da aynı yiyecekleri koydururdu. Okulda yeni elbise giyen çocuklar fiyakacı diye alaya alınırlardı. Bu yüzden bugün bile yeni bir şey giyince rahatsız olurum.”

Yaşar Kemal'in "O iyi insanlar, o güzel atlara binip çekip gittiler. Demirin tuncuna, insanın piçine kaldık" diye tanımladığı günlere gebe yıllarda o iyi insanlardan eğitim aldı. Atatürk'ü dünyada benzersiz kılan devrimi olan dilin ve onun bahçesinde kendine gelen ve gürleşen edebiyat ormanının yılmaz savunucusu oldu Konur Ertop. Lise günleri aydınlığa olan yolculuğunu pekiştirdi:

“İstanbul Erkek Lisesi'nde ilk yıllar Hakkı Süha Gezgin'den, Salim Rıza Kırkpınar'dan edebiyat okudum. O sıralarda Yakup Kadri'nin Okun Ucundan'ı elimden düşmezdi. Sonra (dilbilgici) Tahir Nejat Gençan'ın öğrencisi oldum. Varlık ve Türk Dili dergilerini okumaya başlamış, dilde katıksız devrimci kesilmiştim. Sait Faik'i, Orhan Kemal'i, Yaşar Kemal'i okuyordum. Doğan Hızlan'la çocukluk arkadaşaydık. Davutpaşada kardeşimle aynı sınıfta okumuştuk. Edebiyat merakımız birlikte yürüyordu. Doğan Hızlan ut çalar, pazar günleri beni klasik müzik konserlerine götürürdü. Cumartesi akşamları onun evinde müzik toplantıları yapardık. Bunları edebiyat toplantıları izlemeye başladı. O sıralar sık sık edebiyat matinelere düzenlenirdi. Herkes maça, sinemaya giderken biz bu toplan-

maları izlerdik. Oktay Akbal'ı, Behçet Necatigil'i, Sait Faik'i, Atilla İlhan'ı, Salah Birselsel'i, Haldun Taner'i vb. bu matinelere tanıyor, kitaplarını elimizden düşürmüyorduk. Lisede Kemal Özer'i, Adnan Özyalçiner'i, Oktay Tuncer'i tanıdım. Hep birlikte Edebiyat Fakültesi'nin Türkoloji bölümüne yazıldık. Fakültedeysen Kemal Özer, Adnan Özyalçiner, Doğan Hızlan, Erdal Öz, Demir Özlü, Onat Kutlar gibi arkadaşlarla "a" dergisini çıkarmaya başladık. Varlık, Türk Dili gibi dergilere çoğunlukla dil devrimi üzerine yazılar yazıyordum. Ataç'ın edebiyat dünyamıza egemen olduğu, tartışmalarıyla edebiyat hayatımıza canlılık verdiği yıllardı. Ataç'tan aldığım birçok etki vardır. Dile özen duygusu, düşünceye saygı..."

İlk yazısı "Atatürk ve Dil" 1955'te Türk Dili dergisinde "Bu yazı bir öğrencindir. Dil devrimi konusunda daha okul çağında bulunan bir gencin görüşünü de bu sayıda okurlarımıza sunmayı uygun bulduk" notuyla yayımlandı. Sevdası onu Dil ve Edebiyat Fakültesine sürükledi:

“Dil işine iyice kaptırılmıştım kendimi. Karşılaştırmalı dil bilgisini Prof. Rahmeti Arat'tan öğrendim. Hocamız taassupları olan bir insandı. Devrim konusunda her zaman karşı karşıya idik. Bilgisinden en çok yararlandığım ve gene devrim düşüncesinde anlaşılmadığım hocalarımdan biri de Prof. Mehmet Kaplandı.

Üniversitedeyken, dil konusuyla

yakın ilgim Prof. Kaplan'ın derslerinde üslup çözümlenmeleriyle birleşince, bana yeni sorunlar tanıtmıştı. Üslupçu bir yazar olan Ahmet Hamdi Tanpınar da hocalarımız arasındaydı. Bu sayede, edebiyat incelemelerinde, üsluptan temaya ve kişiliğe doğru gelişen çözüm yöntemlerini öğrenmiş oldum. Bunun yanı sıra, bizde nazım ve nesir dilinin gelişmesinde üslup ayrılıkları, kişilere ve çağlara bağlı üslup

Soldan: Ruhan Ertop, Konur Ertop, Asim Bezirci, Bayan Fiş, Radi Fiş törendeler (19.12.1991 Kastamonu)

gelişmeleri de dikkatimi çekiyordu. Günümüz edebiyatına bu dikkatlerle bakarken korkunç bir üslupsuzluk fark ediyorum. Üslupsuzluk derken elbette üslup oyunlarını karmaşık sözdizimini, söz sanatlarını belirtmek istemiyorum. Benim üzerinde durduğum nokta dile, Türkçenin yapısına, dilin kullanımına bağlı, kuşaktan kuşağa zenginleştirilen anlatım özellikleridir.”

“Üniversitede ara sınavlarını ve Türk edebiyatı sertifikası sınavını

başarıyla verdikten sonra, gerici bir doçentle bir polemige giriştim. Cumhuriyet gazetesi, Yunus Nadi Armağanı için dil devrimiyle ilgili bir yarışma açmıştı. Tanıdıklarımın hepsi benim de katılmamı öğütüyordu. Seçiciler kurulunun eğiliminin öz Türkçeciliğin karşısında olabileceğini düşündüğüm için yarışmaya girmeyi uygun bulmamıştım. Armağanın verileceği günlerde, o zamanlar Cumhuriyet'te çalışan

Yaşar Kemal'in bir mektubunu aldım. Bana seçiciler kurulunda bir üyelik teklif ediyordu. Bu görevi kabul ettim. Benim de oylarımla, dil devrimini savunan yazılar derece kazandı.”

Konur Ertop ve Konun kanatsız melek eşi Ruhan Ertop'un değerbilirliğini, Mete Akyol açıkladı:

“Yaşamının özel-

likle son sekiz yılını Fazıl Hüsnü Dağlarca, yaşamındaki tek düşmanı ile savaşıyor ve geçirdi. Bedeniydi o düşmanı... Sırtının altından böbrekleri, böğrüne bir hainin hançeri örneği saplanıyor; gözleri, yüzyıla yaklaşan ferlerini giderek kısıyor; cefakâr bacakları, kendilerinden beklenmedik bir tembellikle kımıldamaya bile üşeniyorlardı. İşte o anlarında kucığına aldı onu, kanatsız meleği... O melek, Dağlarca cephesinde bir yandan düşmanın

saldırılarına karşı koyuyor, bir yandan da o düşmanın asla ulaşamadığı Dağlarca yüreğinde ve Dağlarca beyninde yeni yeni olgunlaşan meyveleri topluyordu. Bu kanatsız meleşin kim olduğunu da söyleyelim: Ünlü edebiyat uzmanı ve yazarımız Sayın Konur Ertop'un saygıdeğer eşi, Sayın Ruhan Ertop."

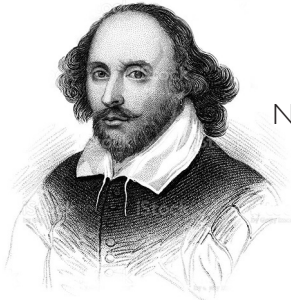
"Kitaplarla zenginleşerek yürüyen bir hayat benimki. Yaşantı bakımından ilgi çekecek yanı yok belki de. Birçokları yalnız kitaplarla çerçevelenmiş bir hayatı renksiz bulacaklar. Ama ben mürekkebi daha kurumamış yepyeni ciltlerin ilk okuyucularından olmanın ya da geçmiş zaman yazarlarına ait eski harfli eserlerin artık tükenen meraklıları arasına katılmanın zevklerini başka pek az şeye değiştirebilirim." dese de Konur Ertop... O, çağdaş uygarlığın benimsenmesi, geçmişin değerlendirilmesi, yurt gerçeklerinin yakından kavranılması, tarih sürecinde ve dünya koşullarının ortasında Türkiye'nin karşılaştığı sorunlara çözüm üretilmesi, evrensel ve yerli kültür, halk sanatının ve halk kültürünün yeni yaratışlara temel alınması, halka yönelen sanatın dil ve anlatım

bakımından sadeleşmesi, sanatın gerçeklikle ve ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmesi, çağdaş düşünce ve sanat akımlarından yararlanma, çeviri hareketi gibi sorunlarla ilgili olarak makale, inceleme, düşünce yazısı gibi türlerde zengin ürünler ortaya koyan Türk dili ve edebiyatının ansiklopedisi, aynası ve kutup yıldızıdır.

Onun ülküsü ... "Atatürkçülüğün aydınlanmacı yorumu, çağdaş uygarlığın akılcı, laik köklerine ulaşma çabasıdır."

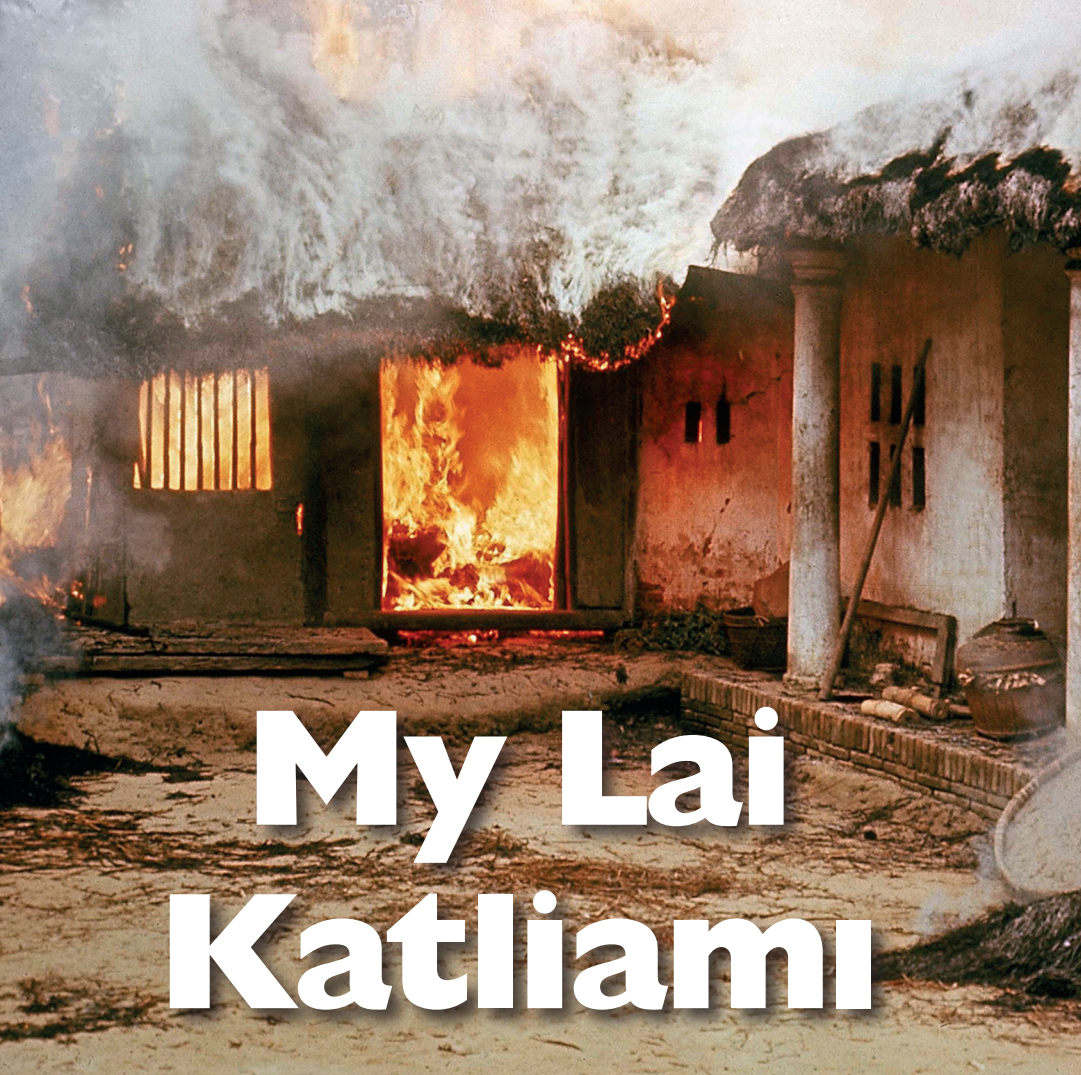
Onun ülküsü "Uygarlığın gelişme aşamalarını yaşamaksızın, bu aşamaların insanlığa katkılarından yararlanmaksızın çağdaş uygarlığı bir çüppe gibi giymenin elbette olanacağı yoktur" bilinciyle "Atatürkçülüğün aydınlanmacı yorumu, çağdaş uygarlığın akılcı, laik köklerine ulaşma çabasıdır."

Nice yıllara Konur Ertop... •

Kendimi her zaman mutlu hissederim.
Neden biliyor musunuz? Çünkü kimseden
bir şey ummam. Beklentiler daima yararlar.

William Shakespeare

My Lai Katliamı

My Lai Katliamı, Vietnam Savaşı esnasında silahsız sivillere karşı gerçekleştirilen en korkunç kıyımlardan biri olarak kayıtlara geçti.

Bölgede görev yapan ABD ordusuna ait bir bölük, 6 Mart 1968 tarihinde My Lai adlı köyde çocuk, kadın ve yaşlı erkeklerden oluşan 500'den fazla insanı vahşice katletti. Üstelik öldürmeden önce kurban-

lardan bazılarını tecavüz edildi, bazılarının da çeşitli organları kesilerek vücut bütünlükleri bozuldu. ABD ordusu yaklaşık bir yıl süre ile katliamın üzerini örtmeye çalışsa da olay basında haber oldu ve ardından

Tarihten Sayfalar

Erhan Kanyılmaz

C Bölüğü

Amerikan askerleri, Quang Ngai bölgesinde küçük bir köy olan My Lai'nin Vietnam Savaşı sırasında faaliyet yürüten ve kısa adı Viet Cong olan komünist görüşlü Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin kalesi olduğuna inanıyorlardı. Bu nedenle bölge, ABD ve Güney Vietnam birliklerinin sıklıkla bombaladıkları bir hedefti. Burada ayrıca kimyasal adı "Trikloro Fenoksi Asetik Asit",

My Lai'nin Vietnam'daki coğrafi konumu

uluslararası kamuoyunda ABD'ye karşı büyük bir öfke patlaması meydana geldi. Katliamda sergilenen vahşet ile ABD makamlarının bunun üzerine örtmeye çalışması, dünya genelinde Amerikan karşıtlığını ateşledi ve ABD'de Vietnam Savaşı konusunda ortaya çıkan bölünmüşlüğü daha da derinleştirdi.

"Ajan Portakal" atan bir ABD helikopteri

kod adı ise ‘‘Ajan Portakal’’ olan bir gaz yoğun olarak kullanılıyordu. Bahse konu gaz, insanlar üzerinde kas ve kemik bozuklukları ile doğumsal anomaliler gibi etkiler gösteriyordu.

1968 yılının Mart ayında bölgede operasyon yürüten Amerikan 11. Piyade Tugayı, My Lai’ye komşu bir köy olan Son My’da Viet Cong teşkilatına mensup bir grubun kontrolü ele geçirdiğine dair gelen bir haber zerine ‘‘C’’ Blğn 16 Mart günü arama ve imha görevi için bölgeye gönderdi. Bahse konu dönemde Vietnam’da görev yapan Amerikan askerlerinin moral ve motivasyonu, özellikle Ocak ayında Kuzey Vietnamlılar tarafından icra edilen taarruzlarda verilen kayıplar nedeniyle çok düşük seviyede bulunuyordu. ‘‘C’’ Bölüğü de bu kapsamda l ve yaralı olmak üzere toplam 28 kayıp vermiş ve mevcudu 100’e düşmüştü.

Teğmen William Calley

Birlik komutanları, ‘‘C’’ Blğnde görevli personele bölgede göreceklere herkesin Viet Cong ya da Viet Cong sempatizanı olduğunu söyleyerek bu ky imha etmeleri için emir verdiler. Teğmen William Calley’nin emir-komutasında şafak vaktinden biraz sonra köye ulaşan askerler

Teğmen
William Calley

hiçbir Viet Cong bulamadılar. Buna karşılık sessizliğin hakim olduğu köyde ağırlığı pirinçten oluşan sabah kahvaltılarını hazırlamakta olan kadın, ocuk ve yaşlı erkeklerden oluşan bazı insanlarla karşılaştılar. Kulbeleri aranırken dışarı çıkarılan köy sakinleri iki gruba ayrıldı. Sadece birkaç kulübeye az sayıda silah ve mühimmat ele geçirilmesine rağmen Teğmen Calley askerlere köylülerin üzerine ateş etmeye başlamaları için emir verdi. Bazı askerler verilen emri yerine getirmek için duraksayınca Teğmen Calley’nin bizzat ateş etmesi üzerine katliam başladı. Anneler çocuklarının üzerine yatıp onları kurşunlardan korumaya çalıştı. Olay yerinden koşarak kaçmaya çalışanların arkasından ateş edildi. Bütün kulübeler ateşe verildi ve bunların içinde kalmış olup da kaçmaya çalışanların üzerine de ateş açıldı. Katliamı yerinde bizzat gören ‘‘C’’ Bölüğü personeli avuş Michael Bernhardt, daha

sonraki yıllarda bir gazeteciye insanların üzerine 40 mm çapında mühimmatı olan M79 model bomba atar ile ateş edildiğini, ölümlerin büyük bölümünün ise makineli tüfek ateşleri sonucunda gerçekleştiğini söyleyecekti. Çavuş Bernhardt ayrıca köyün sıradan bir görünüm arz ettiğini, burada herhangi bir di- renişe karşılaşılmadı-

M79 bomba atar

ğını, kendilerinin herhangi bir kayıp vermediklerini, aramalar esnasında sadece üç adet silah bulduklarını, köyde askerlik çağında hiç kimsenin olmadığını ve bütün bunlara rağmen insanların üzerine hedef gözetmesizin ateş edildiğini de itiraf edecekti.

Askerler köyde bulunan silahsız kadın, çocuk ve yaşlı erkeklerin yanında çok sayıda hayvanı da katlettiler. Katliam sonucunda köy yerle bir oldu. Olayın araştırılması sırasında verilen bazı ifadelerde Teğmen William Calley'nin makineli tüfekle ateş açmadan önce, yaşlı erkek, kadın ya da çocuk ayırımı yapmadan bu insanları topluca bir çukura soktuğu belirtildi.

Hugh Thompson

Verilen ifadelerle göre, katliamı helikopteri ile bölgede keşif uçuşu yapan Sözleşmeli Subay Hugh Thompson durdurdu. Hugh Thompson helikopterini ateş eden asker-

hastanesine tahliye ederek tıbbi yardım almalarını sağladı.

Thompson 1994 yılında Tulane Üniversitesi'nde katliam hakkında verdiği bir konferansta

Sözleşmeli Subay
Hugh Thompson

“Bölgede keşif uçuşu yapıyorduk. Bir süre sonra yerde çok sayıda insan cesedi olduğunu fark ettik. Baktığımız her yerde ölü insanları görüyorduk. Bunlar 2-3, bilemediniz 4-5 yaşlarında çocuklar, kadınlar ve yaşlı erkeklerdi. İçlerinde askerlik çağında olan hiç kimse yoktu.” diyecekti. 1998 yılında

Thompson ve iki kişilik uçuş ekibine katliam sırasında sergiledikleri insani davranışlar münasebetiyle ABD Ordusunda düşmanla doğrudan temas etmeyen personele verilen en yüksek dereceli hizmet madalyası takdim edildi. Thompson, olaydan çok sonra katıldığı "60 Dakika" adlı bir haber programında Vietnam dönüşünde ölüm tehditleri aldığı da söyledi. Kendisi kat-

liamın 30. yılı münasebetiyle My Lai'de yapılan anma törenlerine bizzat katıldı.

Katliamın Üzerini Örtme Çabaları

Katliamda toplam 504 kişi öldürüldü. Ölenlerin 17'si hamile olmak üzere, 182'si kadın, 173'ü çocuk geri kalanı ise yaşlı erkeklerdi. Katliamın bir skandala neden olacağını çok iyi bilen 11. Piyade Tugayı komuta heyeti, bu kanlı olayı önemsiz gibi gösterip üzerini örtme gayretine girse de Tugay personelinin My

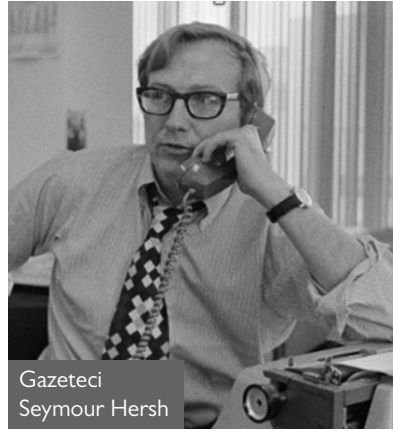

Er
Ron Ridenhour

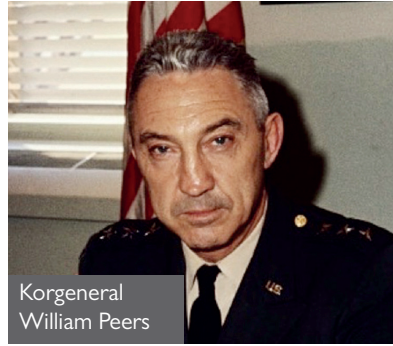
Lai'de bizzat bulunmayan ancak vahşeti duyan er Ron Ridenhour'un zamanın ABD Başkanı Richard M. Nixon, Pentagon, Genelkurmay Başkanı ve çok sayıda Kongre üyesine hiçbir zaman cevap alamadığı mektuplar yazmasıyla, katliam bu makamlardaki kişilerce duyulmuş oldu. Ron Ridenhour en sonunda 1969 yılının Kasım ayında araştırmacı gazeteci Seymour Hersh'e ulaşarak kendisi ile konuştu ve bunun üzerine katliam basında yer aldı.

Katliamın Sorumlusu Kimdi?

Seymour Hersh'in haberinin ardından uluslararası kamuoyunda

Gazeteci
Seymour Hersh

Korgeneral
William Peers

oluşan geniş çaplı tepkilerle birlikte Vietnam Savaşı'na yönelik yoğun protestolar devam ederken, ABD Ordusu My Lai Katliamı ile bunun üzerini örtme girişimlerine yönelik olarak özel bir soruşturma başlattı. Araştırma heyetine başkanlık eden Korgeneral William Peers, hazırlanan raporu 1970 yılının Mart ayında ilgili makamlara sundu. Raporda en az 28 subayın katliamda yer alma ve ardından olayın üzerini örtme girişimleri nedeniyle yargılanması önerildi.

My Lai Katliamı yargılamaları 17 Kasım 1970 tarihinde başladı.

Davada aralarında Teğmen Calley'nin de bulunduğu toplam 14 personel hakkında iddianame hazırlandı. Mahkemede kendini "Verilen emirleri uyguladım." şeklinde savunan Calley, taammüden çok sayıda insanı öldürmekten ömür boyu hapis cezasına çarptırılırken, diğer sanıkların tamamı beraat etti.

Bu karar, kamuoyunda Teğmen Calley'nin günah keçisi olarak seçildiği izlenimini yarattı. Verilen ceza önce 20, ardından da 10 yıla düşürüldü ve kendisi 1974 senesinde şartlı olarak tahliye edildi. Daha sonra yapılan araştırmalar, My Lai Katliamına benzer insanlık dışı eylemlerin burası ile sınırlı olmadığını, My Khe ve Mekong Delta'da da bunların yaşandığını, Mekong Delta'da vahşice öldürülen çok sayıda silahsız sivil nedeniyle bölge komutanı olan Tümgeneral Julian Ewell'e personeli tarafından "Delta Kasabı" lakabının verildiğini ortaya çıkardı.

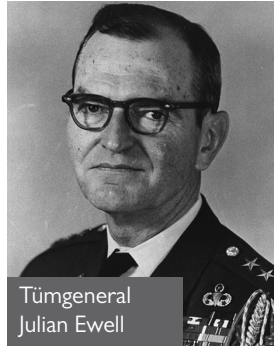
Katliamın Etkileri

Başkan Nixon'un Vietnam'daki Amerikan askerlerinin kısa sürede çekileceğini ve bölge sorumluluğunun Güney Vietnam unsurlarına

bırakılacağını açıklaması, ABD'nin savaşı devam ettirme azminin 1970'li yılların başlarında bitme noktasına geldiğini ortaya çıkardı. O dönemde hâlâ Vietnam'da bulunan askerlerin moral ve motivasyon seviyesi çok düşüktü. Dönüş beklentisine giren askerler arasında sık sık öfke patlaması yaşanıyor-

Teğmen
William Calley

Tümgeneral
Julian Ewell

du. 1971 yılında hazırlanan resmi bir raporda, Vietnam'daki Amerikan askerleri arasında uyuşturucu kullanımının hızla arttığı belirtilerek, personelin 1/3'ünün madde bağımlısı olduğu tahmin ediliyordu. My Lai Katliamının ortaya çıkması, benzer vahşetlerin üst düzey komutanlar tarafından gizlenmekte olduğu söylentilerinin askerler arasında yayılmasına sebep oldu ve bunlar komuta kademesine duyulan güveni derinden sarstı. Amerikan kamuoyunda büyük bir öfke yaratan My Lai Katliamı, Vietnam Savaşı'na karşı olanların elini güçlendirerek Ame-

rikan askerlerinin Vietnam'dan çekilmesi yönündeki baskıları artırdı. Son Amerikan birlikleri 30 Nisan 1975 tarihinde ülkeyi terk ettiler. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Bahar Geldi, Hoş Geldi!

Sair Pablo Neruda “Tüm çiçekleri kopartabilirler ama yine de baharın gelmesini asla engelleyemezler.” demiş. Hangi güç engel olabilir ki baharın gelmesine.

Bahar, meydan okumayı sever soğuk kış günlerine. Bitmek bilmeyen fırtınaların, yağmurların, soğukların ardından sıcacık sarıp sarmalar üşüyen yüreğimizi. Ne yasak dinler, ne salgın. Ne maske dinler, ne aşı. Tüm sınırlar kapanır, uçaklar durur, hiç kimse hiçbir yere gidemezken bile bahar sınır tanımaz, süzülür usulca içeri.

Ne enflasyon dinler bahar, ne işsizlik. Rengarenk çiçeklerle çalar kapımızı, elimizden tutup doğaya davet eder bir solukluk kaçış için.

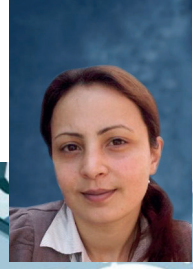
Yasaklar, maskeler, kısıtlamalarla yaşamının hepimizi bunalttığı, yordduğu, kendi içimizde yalnızlaştığımız, sevdiklerimizle aramızda mesafelerin olduğu bu günlerde bahar yine tüm

çekiciliğiyle kapımızı çalıyor.

Kaldıralım kafamızı içimizi karartan haberlerden. Olanığımız varsa ormana, dağa, tarlaya, göle, dere başına gidelim. Yürüyelim, başımızı kaldırıp gökyüzüne bakalım. Yere uzanıp bulutları izleyelim. Gökyüzünde kuşları, suda balıkları izleyelim. Dağa, ormana gidemiyorsak, bahçeye inelim. Birkaç çiçek, o da yoksa evde beklemekten yeşermiş kuru soğanlarımızı dikelim.

Bahçe yok mu? Balkona birkaç saksı rengarenk çiçek koyalım. Balkon da mı yok? Açalım pencereleri gökyüzüne bakalım. İllaki toprağa, suya dokunalım. Yüzümüzü karanlığa değil, güneşe dönelim. Tüm dünyanın dengelerinin değiştiği bugünlerde, tutalım ellerini sıkıca baharın, umudun filizini soldurmayalım yüreklerimizde. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

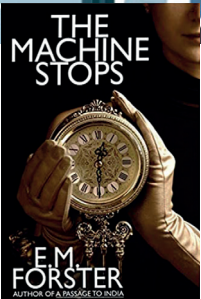

Toplumun Dijitalleşmesi

Karantina sürecinde bazılarınız, olağanüstü ölçüde geleceği öngören kurgusu dolayısıyla haberlere konu olan E. M. Forster'ın "Makine Durur (*The Machine Stops*)" isimli kısa öyküsüne rastlamış olabilirsiniz. Dehşet verici Birinci Dünya Savaşı'ndan beş yıl önce, 1909'da yazılan bu öyküde yazar, insanların kendilerini izole ettikleri, birbirleriyle ekranlar aracılığıyla iletişim kurdukları ve gerçekçi duyguları algılamak için bir düğmeye basarak

kendi hücrelerinin ortamını ses, koku, renk gibi özelliklerle kontrol edebildikleri bir gelecek dünyayı anlatıyor.

Tüm bunlar yalnızca hepimizin yaşamakta olduğu karantina deneyimini anlatmanın yanında, "sosyal yaşamın

E. M. Forster'in "Makine Durur (*The Machine Stops*)" isimli kısa öykü kitabı

birçok alanının dijital iletişim ve medya altyapılarıyla yeniden şekillendirilmesi” anlamına gelen ve Covid-19 salgınıyla hiç kuşku yok ki daha da hızlanan daha genel bir olguya, yani “dijitalleşmeye” de işaret ediyor.

...Etkinlikler, aile buluşmaları, üniversite eğitimi ve hatta akşam yemeği partileri, bir rutin biçiminde Zoom ya da benzeri çevrimiçi platformlarda gerçekleştiriliyor.

Salgın başladığından bu yana hemen hemen herkesin dünyası daha dijital hale geldi: Halka açık etkinlikler, aile buluşmaları, üniversite eğitimi ve hatta akşam yemeği partileri, bir rutin biçiminde Zoom ya da benzeri çevrimiçi platformlarda gerçekleştiriliyor. Forster'ın öyküsünde olduğu gibi, başkalarıyla iletişimimiz var ancak bu tam olarak değil:

“Burada senin gibi bir şey görü-

yorum ama seni görmüyorum. Telefonda senin gibi bir şey duyuyorum ama seni duymuyorum.”

Bu olgu, salgın öncesinde de özellikle hayatlarının büyük bölümünü sosyal medya sayfalarında ya da bilgisayar oyunları oynayarak

geçiren ve yüz yüze iletişim becerilerini gittikçe yitiren gençler arasında hızla yükseliyordu. Hatta biraz daha geriye gitmek gerekirse, internetten önce de televizyon, ailelerin hep birlikte yemek yeme geleneğini aşındırmaya başlamıştı. Teknoloji daha da ilerledikçe her çocuğun kendi odasında bir televizyonu ve şimdi de internet bağlantısı olan bir bilgisayarı olması yaygınlaştı.

Son yıllarda dijitalleşme özellikle yapay zekânın geliştirilmesiyle daha karmaşık ve çok yönlü hale geldi. Uygulamalar hayatın her alanında: Arkadaş edinme, seyahat planlaması, bankacılık, sağlığınıza ve hareketliliğinizi ölçme... Pek çoğu hayatı daha kolay hale getiriyor. Her şeyi anında ve kolay ulaşılabilir kılıyorlar. Ve iş konusunda da yararlılık ve verimlilik vaat ediyorlar. Örneğin, çoğu durumda eksper gerekmezsiniz araç hasarlarını analiz eden sigorta uygulamaları

var. Doktorların ve hemşirelerin hasta ziyaret yüklerini azaltmak için hastane uygulamaları geliştiriliyor.

Elbette bunların tümü akla yatkın. Fakat burada iki tehlike var. Birincisi insandışılama. Ve diğeri de veri güvenliği ile “kontrol edilebilirlik” kaybı nedeniyle kişisel mahremiyet. Burada sözünü ettiğimiz ikinci

tehdike, 2020 yapımı Sosyal İkilem belgeselinde yer alan eski Google çalışanı Tristan Harris gibi dijital sektörde mücadele verenler tarafından aşırı nitelendiriliyor.

ölçüde endişe verici olarak nitelendiriliyor. Bu belgesel, satışları en üst düzeye çıkarmak ve pazarları büyütmek için kullanılan algoritmaların aslında nasıl da insanların düşünme biçimlerini değiştirerek kontrol etmede kullanılabileceklerini ortaya koyuyor. Çok fazla çevrimiçi zaman geçiren kişilerin yalnızca sevecekleri ve hemfikir oldukları bilgileri aldıkları “yankı odalarına” ve “izole bir bilişsel balona” kolayca çekilebilirler. Böylece bunun tek doğru olduğuna inanmaya başlarlar. Bu durum, kutuplaşmayı ve farklı düşünmeye cesaret edenlere karşı şiddet potansiyelini beraberinde getirebilir.

Diğer tehlike ise hükümetlerin bu teknolojiyi ellerinde tutarak

vatandaşlarını kontrol etmek için kullanmasıdır. Ki bu (vatandaşların sosyal yaşamın pek çok alanında davranışlarına göre puanlandırıldığı) “sosyal kredi” sistemiyle Çin’de uygulanmaya başlandı bile. Eğer boyun eğmezseniz sosyal kredi puanınız düşer; iş bulmakta zorlanabilir ya da sosyal olarak dışlanabilirsiniz.

Kişisel mahremiyet, Sosyal İkilem (*the Social Dilemma*) belgeselinde yer alan eski Google çalışanı Tristan Harris gibi dijital sektörde mücadele verenler tarafından aşırı ölçüde endişe verici olarak nitelendiriliyor.

(Bu arada, Forster’in öyküsünde anlattığı ve bugünü öngördüğü noktalardan biri de budur.)

Sorun teknoloji değil, insanların onu nasıl kullandığıyla ilgilidir. Ve bugünkü dünyamızda, tıpkı para görüşmelerinde olduğu gibi, bu konularda da bir erdem eksikliği var. Kullandığımız uygulamalarla zaman kazanmaya ve keyif almaya devam edelim fakat insani yönü de unutmayalım. Çünkü dünyadaki yaşamı cennet ya da cehennem yapan tek şey, biz insanların yaptığı seçimlerdir. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı yazı: “The Digitalization of Society”, Julian Scott, 3 Ocak 2021, library.acropolis.org

Kurtuluş Savaşından

Zeki Sarhan

Subaylar Parasız Kalınca

Kurtuluş Savaşı yıllarında İstanbul Hükümeti gibi Ankara Hükümeti de diğer memurlar gibi subayların maaşını düzenli ödeyemiyordu. Hükümetin eline para geçtikçe avans olarak ödeme yapıyor, veya birkaç ay gecikmeyle de olsa maaşın yarısını ödüyor, diğer yarısının ödenmesi gelecek aylara kalıyordu.

1922 yılı ilkbaharında Trab-

zon'daki denizci subaylara maaş ödenmesi de gecikmişti.

Karada görev yapan subaylardan evli olmayanlar, Akilef adındaki bir Rum aşçının lokantasına abone idiler. Akilef, onları sıkıştırmaz, maaşlarını aldıklarında borçlarını toptan tahsil ederdi.

Maaşların geciktiği günlerdeydi. İki hafta önce Rus altını olarak bir miktar avans dağıtılmıştı.

Ama bu para çabucak bitmişti.

Bir akşam, iki bekâr subay Ali Çavuş'un kahvesinde oturmuş kara kara düşünüyorlardı.

Yemek yemeye paraları yoktu. Borç veya avans istemeye de yüzleri kalmamıştı.

Aşçı Akilef de veresiye vermeyi kesmiş bulunuyordu! O da haklıydı, bu gidişle iflas etmesi işten bile değildi.

İki deniz subayı arkadaş o akşam çay ve simitle idare ettiler.

Bir yerden mutlaka borç para bulmaları gerekiyordu. Subaylardan biri, kumandanı iyi tanıyordu. Çünkü babası kumandanın öğretmeni idi. Kendilerini her halde boş çevirmezdi.

Bundan cesaret ararak kumandanın kapısına vardılar.

Kumandan bu tatil gününde konuklarıyla meşguldü.

Aç subaylardan üsteğmen olanı kapıyı çaldı. Çıkan emir erine kumandanı görmek istediğini söyledi.

Emir eri içeri gidip geldi ve kumandanın ziyaretçi kabul edemeyeceği haberini getirdi.

Bu, üzücü bir durumdu! Fakat üsteğmen ısrar etti. Adını vererek kumandanla mutlaka görüşmek istediklerini söyledi.

İçeri yeniden girip çıkan emir eri, bu kez iki subayı eve, fakat başka bir odaya aldı.

Bir süre sonra Trabzon Nakliyat-ı Bahriye (Deniz Ulaştırma) Komutanı Fahri Bey, bu kez iki davetsiz misafirin yanına canı sıkılmış olarak girdi. Yemekten kalkmış ve biraz da çakırkefif olduğu anlaşılıyordu. Genç subaylar, uygunsuz bir zamanda gelecek komutanı rahatsız ettiklerini fark ettiler ve kalkmak istediler.

Bu sefer de komutan kalkmalarına izin vermedi. Önemli bir

mazeretleri olmalıydı ki ısrarla onu görmek istemişlerdi.

Üsteğmen: "Paramız kalmadı, bu akşam yemek yiyemedik!" dedi.

Komutan sarsıldı.

"Oturun ço-

cuklar!" dedi.

Cebinden çıkardığı bozuk paraları iki genç subay arasında paylaştırdı.

"Bu akşamlık idare edin de yarın beni dairede görün," dedi.

Subaylar kalkıp gidecekken onlara:

"Oturun," diye emretti.

Sonra gözleri yaşararak bir anısını anlattı:

"1940 yılında Yemen'in iskelesi Hudeyde'de bulunuyordum. (Üsteğmene hitaben) Senin baban

Yemek yemeye paraları yoktu. Borç veya avans istemeye de yüzleri kalmamıştı.

kumandanımızdı. Bir Ramazan günüydü. Yüzbaşı bir akrabam ziyaretime gelmişti. O zamanlar üç ayda bir maaş alır, çok para sıkıntısı çekerdik. İftar vaktini bekliyorduk. Cebimdeki para ikimizin iftar etmesine yetmeyecek adar azdı.

Misafirimi lokantaya götürüp yemek ısmarlayacak, kendim ise rahatsız olduğumu söyleyerek bir şey yemeyecektim.

Kumandanlık binasındaki bir kahvede oturuyorduk.

O sırada kumandan yaveriyle birlikte yanımızdan geçti. Ayağa kalkarak onu selamladı. Sonra da lokantaya doğru yürüdük.

Birkaç dakika sonra sol koluma birinin dokunduğunu hissettim. Koluma giren komutandı.

Kulağıma eğilerek şunu fısıldadı:

‘Cebine bir çankurtaran simidi koydum. Misafirine iyi ikramda bulun!’ dedi.

O ayrılınca elimi cebime attım ve bir altın liranın sıcaklığını hissettim.

“Üzüntüm bundan. Onun yaptığını ben yapamıyorum. Eskilerle farkımız bu. Onlar istemeden verirlerdi. Siz istiyorsunuz da veremiyorum...”

Deniz komutanı sözlerini şöyle sürdürür:

‘Üzüntüm bundan. Onun yaptığını ben yapamıyorum. Eskilerle farkımız bu. Onlar istemeden verirlerdi. Siz istiyorsunuz da veremiyorum...’ ”

İki genç subay, komutanlarının yanından manen doymuş olarak ayrılırlar... •

zekisarihan@gmail.com

Kaynak: Emrullah Nutku, “İstiklal Savaşı’nda Denizciler”, Yakın Tarihimiz, C. 4, s. 252)

Hayat; talihsizlik, yalnızlık, terkedilmişlik, yoksulluk; çok kere de, meşhur kahramanlardan daha çok, meçhul kahramanları olan bir savaş meydanıdır. **-Victor Hugo**

Deprem ile Kuzey Anadolu Kırığı

Yazan: Prof. Dr. ÖVGÜN AHMET ERCAN
Jeofizik Yüksek Mühendisi

Üzerinde yaşadığımız yeryuvarı, 4 milyar 650 milyon yıl önce, Güneş'ten savrularak ayrıldığından beri, o gün yaklaşık 15 milyon derece sıcaklığında akkor bir ateş parçasıyken soğuyup evrilerek bugünkü 5 ile 50 km kalınlığında katı kabuğuna kavuşmuştur. Bizler de, o katılaştan akkorun toprağa dönüşmesiyle, ondan tıpkı yerden

biten bitkiler gibi, yaklaşık 12-15 milyon yıl önce, toprak-su-yelinde (havada) gelişen kişi yaşamına uygun; özüksel (fiziksel),

kamıksal (kimyasal), dirimsel (biyolojik) koşullara uyum içinde topraktan yaşama gelmişiz.

Yeryuvarı, sanki tüm bileşenleriyle, bödekleriyle (organlarıyla) çalışsan, diri bir beden gibidir. >>

Her olay ile oluşum yeryuvarının diriliğinin bir göstergesidir. Kişioğlu daha 15 milyon yıl önce evrilmeden, nasıl Güneş'in doğuşunu, bizi ışıklandırarak gece ile gündüzü yaratmasını, ışınlarıyla bizi beslemesini yadırgamıyorsak, evrimde görev üstlenen depremleri de yadsımamız gerekir. Onun sarsıntılarına uyumsuz, yaşam sürdürmenin yaratacağı sıkıntılardan depremi sorumlu tutamayız. O, 2 milyar yıldır hep vardı, hep olacak. Bir gün depremler olmadığında yeryuvarı diriliğini yitirmiş, yaşam son bulmuş demektir.

O, 2 milyar yıldır hep vardı, hep olacak. Bir gün depremler olmadığında yeryuvarı diriliğini yitirmiş, yaşam son bulmuş demektir.

Depremler de diri varlıklar gibi; doğar, yaşar, ölür. Bir kırığı yapan depremdir. Depremleri yapan ise gerginlik birikimidir. Gerginliğin kaynağı ise, yer kabuğundaki avkulanmalar; sıkışma, çekme, kayma, yürüme, binme olaylarıdır. Bu devinimleri yaratan olaylar ise katı kabuğun üzerinde yüzdüğü yüzer-yuvar (astenosfer) içinde, basınç ile sıcaklık ayrılığından doğan çevrim akımlarıdır. Bir kırık boyunca son bir milyon yıldır deprem olmuşsa ona diri, yoksa ölü kırık denirdi.

Depremlerin de görevi; biriktirdiği gücü, gerilimi kullanarak, yer kabuğunu kıvrıp, kırıp, kaktırıp, kaydırıp yeri biçimlemesi, avkulamaktır. Böylece, beslenmemizde kullanmamız için; verimli, sulak tarım alanlarını, dağları, düzleri, ırmaqları, çağlayanları, pınar sularını, kızığı (jeotermal), güre kaynaklarını, töz (maden) yataklarını, içimlik suları, orman alanlarını, gölleri, denizleri, ulakara ile denizde/karada ulaşım yollarını bizim yararımıza oluşturmaktır. Depremler olmasaydı, yerin 6372 km derinliğindeki göbeğine, oradaki katmanların sayısı, kalınlıkları, katı, sıvı oluşları, basınçları, sıcaklıkları, yoğunlukları, kapar(manyetik) ile çekim(gravitasyon) alanlarının kökeni üzerine nasıl bilgi edinecektik? Bunun için ondan yakınmak değil, tam tersine onu kutsamamız gerekir.⁽¹⁾ Bunları yapabilmesi için gereken güç ise Hiroşima'ya atılan en az 1 ile 300

bomba kadar bir güçtür. İşte bu gücü boşaltırken, hem yeraltı sularını ısıtmakta, kaynatmakta, hem ışık vermekte, hem de sarsmaktadır. Sarsıntısız bu işi yapma olasılığı yoktur. Biz doğmadan da, bizim yaşama ortamımızı oluşturmak için depremler tıpkı günümüzdeki gibi çalışmış, bundan ne mamutlar, ne dinazorlar, ne de başka yaratıklar yakınmışlardır.

Depremler, oluşum, yaratılışın her bileşeni, akıl almaz, eksizliğini görkemini gösterir. Ne mutlu bize ki,

böyle depremlerin bol olduğu bir uygarlıklar ülkesinde yaşıyoruz. İşte bu nedenle, yeryüzünün en gelişmiş uygarlıkları Anadolu'da kurulmuş, gelişmiş, bilim ile uygulamayı üreterek

kişioğlunun ileri bir yaşam oluşturmalarına yardımcı olmuştur. Luwi, Hatti, Hitit, Frig, Bitinyalılar, Traklar, Misyalılar, Lidya, Likyalılar, İyonlar, Urartular, Mitanniler, Galatlar da yerleşimlerini, kırık (fay) kuşaklarına yakın yerlerde kurmuşlar, tepelerde yerleşmiş, kırıkların geçtiği yerlerde tarım yapmışlardır. Diyesim, doğanın işleyişiyle, uyumlu bir yaşam biçimi oluşturmuşlardır.

Yaklaşık 5 ile 50 km derindeki sıcaklığı 1800-2200 derece olan yüzeryuvar (astonosphere) üzerinde yüzen, üzerinde yaşadığımız yerkabuğu da, yaşlanarak, onun içine dalıp, bulamaca katılıp, yeniden karılırken, genç kabuğu oluşturacak balkı (lava), üstündeki kabuğu itip, yanlara doğru kabuğu yararak açıp yeni kabuk oluşturmaktadır. Anadolu'ya en yakın kabuk oluşum yeri Kızıldeniz boyunca gerçekleşmektedir. Yeni kabuk, Afrika'yı kuzey-batıya iterken, Arabistan'ı kuzeydoğuya itmektedir.

Bunun sonucunda, kuzeydeki, Anadolu, Ege, Yunanistan'a doğru yılda 3 ile 4 santim hızla yüzen

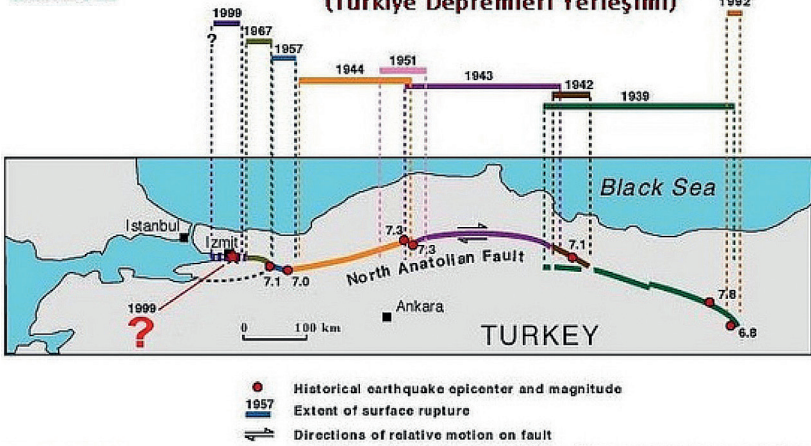

Afrika, Güney Ege Yayı (hellenic arc) boyunca dalarak, Anadolu'yu toslayıp, Toros Dağları'nı oluşturup, bölgeyi yukarıya kaldırmasıyla, kırılan yer kabuğunun düşmesiyle, Ege, Batı Anadolu göçüntü depremleri oluşmaktadır.

Öte yandan, Arabistan Anadolu'yu kuzeye iterken, İran'da batıya doğru iterken, gerilen Anadolu, üzerinde biriken gerilimi atmak üzere tek başına 15 milyon yıl boyunca, kırıla kırıla Adana'dan Kars'a kadar uzanan Doğu Anadolu Kırığı -DAK oluşturmuştur. DAK- üzerine gelen bu baskıları tek başına karşılayamadığı için 3,5 milyon yıl önce, bu kez doğu-batı doğrultusunda 35 bin kez kırılarak Kuzey Anadolu Kırığı -KAK oluşturmuştur. KAK'ı oluşturan depremler, kıta-kıta sınırını oluşturan, sağ yan atımlı, dönüştürmeli Kuzey Anadolu Kırığı boyunca, doğudan batıya doğru, mehter adımıyla, iki ileri bir geri yürüyerek, boydan boya kırıp geçmiş, Anadolu üzerindeki gerginliği, yaklaşık 100-150 yılda bir atmıştır (2, 3, 4).

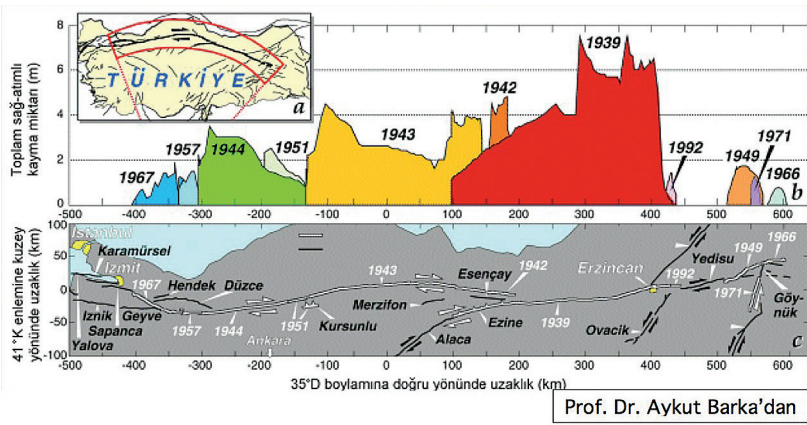
Kuzey Anadolu Dönüştürmeli

Location of Turkish Earthquakes (Türkiye Depremleri Yerleşimi)

Yürüme sağ-atımlı (KAK)(Transform fault): Van'dan - Erzincan - İstanbul - Gemlik - Bandırma - Bursa - Saroz-Haldiki-Selanik'e doğru uzanmaktadır. Kırık kuşağının genişliği 1 ile 15 km arasında değişir. 3,5 milyon yıldır kırık boyunca 25 ile 120 km sağ atım kazanılmıştır. Yaklaşık yıllık kayma hızı 2 ile 2,5 santim dolayındadır. En çok

yer değiştirme doğuda olup, batıya gittikçe azalmaktadır. Kuzey Anadolu Kırığı(fayı) 20. yüzyılın ilk yarısında Türkiye'nin önder yer bilimcilerinden Prof. Dr. Hamit Nafiz Pamir'ce 1940'lı yıllarda bulunmuş, onun üzerine Prof. Dr. İhsan Ketin ile Prof. Dr. Aykut Barka, Prof. Dr. Yücel Yılmaz ayrıntılı çalışmalar yapmışlar, yeni yeni bulgulara eriş-

mişlerdir.⁽⁵⁾

Yine, Türkiye ile ABD'nin MIT'li önder yerözük bilimcisi (jeofizikçisi) Prof. Dr. Mehmet Nafi Toksöz, 80'li yıllardaki araştırmalarıyla, 1944 Çankırı, 1957 Abant, 1967 Adapazarı depremlerini inceleyerek, Kuzey Anadolu Kırığı boyunca depremlerin doğudan batıya doğru, adım adım, sıradüzen, göç ettiğini bulmuştu. Bu çok yalın ancak deprem kestirmeleri için büyük bir buluştu. Çankırı, Bolu, Adapazarı depremlerinden sonra deprem sırasını bekleyen yer, batıda yer alan, Kocaeli olmalıydı. Kaldı ki 1999'da M7,5 olarak 45 saniye kükredi, 17 bin 800 kişi yıkılan evleri altında öldüler.⁽⁶⁾ Kuzey Anadolu Kırığı üzerinde son yüzyılda olan büyük depremler;⁽⁷⁾ Mürefte-Tekirdağ (1912) M7,3, Hakkari (1930) M7, 2, Erzincan (1939) M7, 9, Niksar-Erbaa (1942) M7, 0, Tosya-Ladik (1943) M7, 2, Gerede-Bolu (1944) M7, 2, Karlıova-Bingöl (1949) M7, 0, Kurşunlu (1951) M6, 9, Yenice-Gönen (1953) M7, 4, Abant-Bolu(1957) M7, 1, Varto-Muş (1966) M6,9, Adapazarı-(1967) M7, 2, Erzincan (1992) M6, 8Bingöl (1971) M6,7, Erzincan (1992) M6, 8, Gölcük-Kocaeli (1999) M7, 5, Düzce (1999) M7, 2, Van(2011) M7, 2

Bu yıllar içinde sırası ile sağ yanal atımlı, Kuzey Anadolu Kırığı boyunca deprem odakları, doğudan batıya göç etmekte, Bingöl'den Suroz'a 1600 km'lik kuşak, her 100 yılda bir boydan boya, parça, parça ardışık kırılmalarla, bütünüyle kırıl-

maktadır. Doğduğu 3,5 milyon yıldır, bu kırık yaklaşık 30-35 bin kez Kuzey Anadolu'yu boydan boya kırmıştır. Kuzey Anadolu Kırığı (KAK) boyunca oluşan yıkıcı depremler çoğunlukla M5,5 ile M8,0 arasında, ortalama 7 ile 15 km odak derinliğinde olan sığ depremlerdir. Kuzey Anadolu Kırığı (KAK) boyunca yerin en çok kırılmaya karşı dayanma direnci 1020 ile 1024 erg güre (enerji) eşdeğeri boyutunda olup, bu değer yer kırılmasında 10 ile 50 bar'lık basınç gerilim düşümüne karşılık gelir.

Anadolu'nun 3,5 milyon yıllık yaşıyla en genç kırığı olan Kuzey Anadolu Kırığı'nın Marmara'dan, Kuzey Ege Denizi'ne kavuşan Gaziköy(Ganos) kolu, en son Başkan Savaşları başlamaya aylar kala Ganohora'da 1912'de kükremişti. O ne kükremeydi o ne kükreme! Deprem büyüklüğü M7, 3'dü. Dolucatepe önünde, tam da Gaçalların oturduğu Tepeköy'ün 7 km altında odaklanan depremlerle birlikte, yarığın içinden "höff" diye kavurucu bir sıcaklık çıktı. Kırık kuşağında olanlar, bağıra çağıra, dangır dungur kırığın derinliklerine düşmüş, kısa bir süre sonra sesleri kesilmişti. Ortalığa bir toz kaplamış, ağaçlar kırılıyor, yarıyor, devriliyordu. Belki yarım dakikadan çok ortalık sarsıldı da, sarsıldı sonra duraladı. Ormandan gelen kuşların ötme bağırma sesleri kesilmişti. Kuzey Anadolu Kırığı'nın batı kolu Yayaköy, Tepeköy(Doluca), Kirazlı ormanlarından Melen (Güzelköy)

tepesi güneyini yalayarak, Gaziköy (Ganos) Ayvasıl-Uçmakdere'den Marmara Denizi'ne girmişti. Uçmakdere'de Ayvasıl'da tam kırığın geçtiği yerde bir pınar kaynamaya başlamıştı. Kırığın doğusundaki katmanlar yatayken, batıdakiler dike yakın eğilimdi. Ganos Kırığı denen bu batı kol, Çokal büvetinin olduğu yerden Saros Körfezine doğru uzanıyordu. Oradan kıra kıra ta Haldikidi, Selanik'e kadar uzayıp gidecek, çok canlar yakacaktı.⁽⁸⁾ Ganos Kırığı, midye kabuğunu kucaklar gibi dağların bayırlarından tüm Ganohora'yı kucaklarken, üzüm bağları, zeytin-

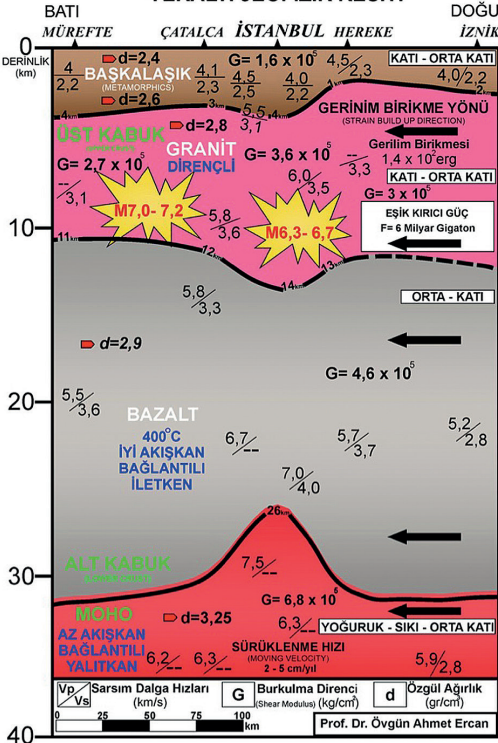
likleri kucaklarken, toprağı da bol ürün için belleiyermişti.

KAK'ın Bolu ile Saroz arasındaki en belirgin davranışı, depremlerin ardışık, kümeler biçiminde oluşmasıdır. KAK'ın bu parçasında bir başlangıç depreminden sonra, çoğunlukla 2-3 deprem daha 100-150 km'lik yarıçap içinde 1 ay ile 3 yıl arasında olmaktadır. Ne var ki, sarsıntılar, Gölcük doğusunda sık (7-30 yıllık yinelenme ile). Gölcük batısında (Marmara Denizi içinde) seyrek aralıklarla (130-150 yıllık yinelenmelerle) oluşmaktadır. Batı Karadeniz, Sakarya Çukurunda, deprem oluşturan toplam enerji birikimi ortalama $4,5 \times 10^{22}$ erg dolayındadır. Bu oranda bir erg en az 2 ile 3 depremle boşaltılabilmektedir.

Şimdi sıra Kuzey Marmara'ya gelmiştir. 2000 küsur yılında olacak ilk deprem Sivriada-Zeytinburnu-Küçükçekmece üçgeninde, 2045'ten M6,3 ile M6,7 arasında, diğeri M7,0-M7,2 arasında olması beklenmektedir.⁽¹⁾ •

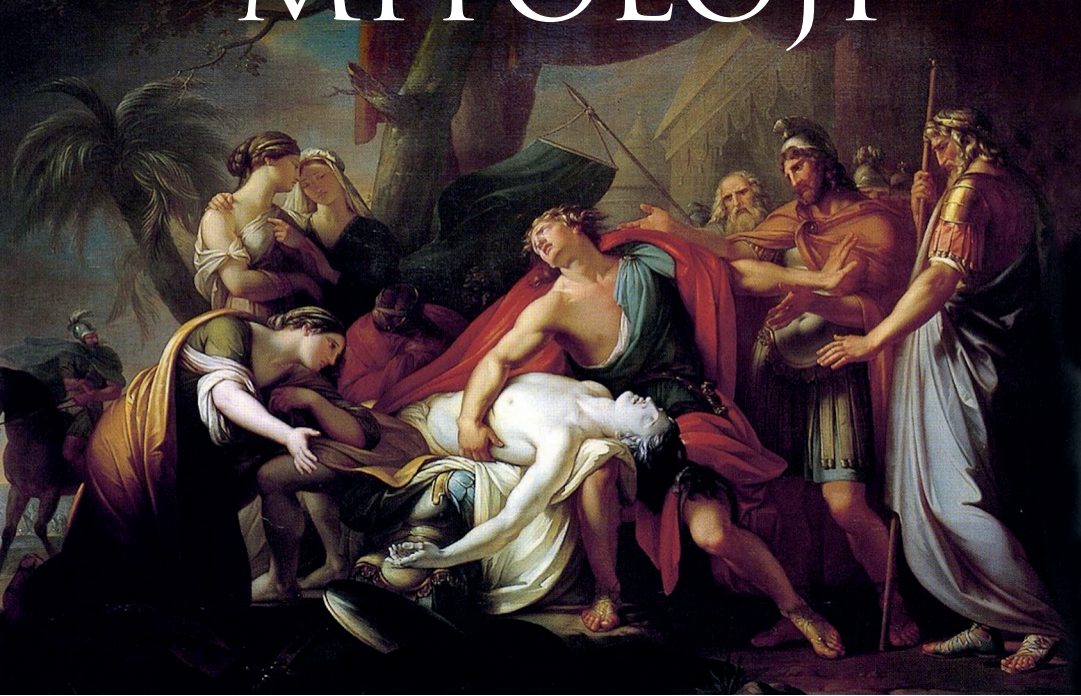
Kaynaklar: 1. Ercan, Ö.A. 2021. Depremden Korunma Kılavuzu; KORKMA. 152s, Sözcü Kitapevi. 15. Kitap. / 2. Özalp, S., Emre, Ö., Doğan, A., 2013. Kuzey Anadolu Fayı Güney Kolu'nun Segment Yapısı Ve Gemlik Fayının Paleosismik Davranışı. Maden Tetkik ve Arama Dergisi, <http://dergi.mta.gov.tr>, MTA Dergisi (2013) 147: 1-17 / 3. Ercan, Ö.A. 2020. Ne Olur İstanbul'da Deprem Olmasın. 464s, Doğu Kitapevi-Dizi 2. / 4. Ercan, Ö.A. 2001. Marmara'da Deprem. 238s. Kozan Ofset, Ankara. 5. Ketin, İ. 1983. Türkiye Jolojisine Genel Bakış. İTÜ Matbaası 591s. / 6. Ercan, Ö.A. 2014. Bir Yaşama İki Deprem Şişmaz. 544s, Parafiks Yayınevi. / 7. Ercan, Ö.A. 2001. Kırın(afet) Bölgelerinde, Yerarastırma Yöntemleri. 339s. TMMOB JFMO Yayınları. / 8. Ercan, Ö.A. 2021. Ganohora-Binbirçik. Doğu Kitapevi, Ocak ayı, 300 s.

KUZAY İLE DOĞU MARMARA YERALTI JEOFİZİK KESİTİ

MİTOLOJİ

“Mıtoloji bir din veya bir halkın kültüründe tanrılar, kahramanlar, evren ve insanın yaratılışına dair tüm sözlü ve yazılı efsane birikiminin ve bu efsanelerin doğuşlarını, anlamlarını yorumlayıp, inceleyen ve sınıflandıran bilim dalının adıdır.”

Bir başka tarife göre ise: “Mito-

loji, belirli bir uygarlığa ya da dinsel geleneğe özgü inançları, uygulamaları, kurumları ya da doğa olaylarını açıklamak amacıyla görünüşte gerçekten yaşanmış olayları aktaran, ama özellikle ayin ve törenlerle bağlantılı, çoğunlukla kökeni bilinmeyen ve en azından kısmen geleneğe dayanan söylenceler toplamına

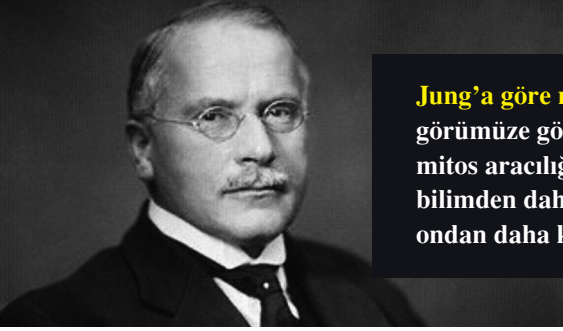
verilen genel isimdir. Söylenceler, olağan insan yaşamının dışında kalan, ama onun temelini oluşturan örnek olay ve durumlar ile tanrıların ya da insanüstü yaratıkların eylemlerini anlatır. Bu olağandışı olaylar, tarihsel zamanın bütünüyle dışında, genellikle yaratılışın başında ya da tarih öncesinin ilk dönemlerinde geçer. Söylenceler ayrıca insan davranışı, kurumları ve evrensel durumlar için geçerli modeller sunar.”

kesin biçimde ifade eder.”

E. A. Gardner’e göre, Mitoloji: “Tabiat varlıkları ile olaylarına, kişilik verme sureti ile anlatma şeklidir.”

“Mitler genel olarak çok tanrılı dönemleri, olağan üstü kahramanlıkları ve olayları konu alır. Mitolojiler genel olarak dinsel, ruhani ve evrenin ya da halkların oluşumu, yaratılış ve kuruluş mitleri gibi genel temalar içerir.”

Her toplumun kendine özgü mitoloji maceraları vardır ve

Jung’a göre mitoloji: “Kendi içsel görümüne göre ne olduğumuz ancak mitos aracılığıyla ifade edilebilir. Mitos bilimden daha bireyseldir ve yaşamı ondan daha kesin biçimde ifade eder.”

“Mit, sözlüksel olarak dinle ya da kahramanlıklarla ilgili olan toplumun gelenek ve göreneklerine göre ağızdan ağza ulaştırılan ve zaman içinde değişiklik gösteren söylenceler anlamındadır.”

“Mitoloji, Yunanca “mithos”(-söylenen ya da duyulan söz) ve “logos” (konuşma) kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Eski Yunan’da “geçmişte söylenenlerin tekrar edilmesi” gibi bir anlamı vardır.”

Carl Gustave Jung’a göre: “Kendi içsel görümüne göre ne olduğumuz ancak mitos aracılığıyla ifade edilebilir. Mitos bilimden daha bireyseldir ve yaşamı ondan daha

bunlar temsil ettiği topluluğun aynası gibidir. Bu mitlerin barındırdıkları sembolik anlamların gücü uzun süreler boyunca canlı kalabilmelerinin ana sebeplerindedir.

“Eski çağlarda yaşamış olan insanların doğa olaylarına, sosyal ilişkilerine, dini inançlarına bakış açılarının yorumlanmasıdır. Her ulusun, her ülkenin tarihi; çeşitli efsanelerini, destanlarını, kahramanlık öykülerini, inanç sistemini, tanrılarını, insanlarını, masallarını, söylencelerini barındırır.”

Mitlerin kültürel ihtiyaçları karşılamak amacıyla oluştuğuna veya oluşturulduğuna dair bir kanı da ortaya atılmıştır. Mitolojide Tanrılar âlemiyle insanlar âlemi arasında

paralel ve genel bir benzeşim de bulunmaktadır.

“Birçok mit evrende olanı biteni anlamaya yöneliktir. Kendilerine dışarıdan bakabilecek bir yetiye sahiptirler. Delphoi tapınağının girişinde şöyle yazar “Kendini Tanı”

Budha'nın da dediği gibi: “Kendin bir ışık ol, kendi dışında hiç bir şey arama.”

Bir tarife göre: “Mitoloji, doğa üzerine işlenmiş olan prototiplerin harici kısmının hayallerde canlandırılarak anlatılma şeklidir.”

“Sigmund Freud, simgesel iletişimin yalnızca kültürel tarihe değil, insan ruhunun işleyişine de bağlı olduğunu ileri sürdü. Freud böylece tarihselliği aşan, biyolojik bir insan kavramı ortaya attı ve söylenceleri bastırılmış düşüncelerin anlatımı olarak yorumladı. Carl Jung “kolektif bilinçdışı” ile ondan türeyen ve genellikle söylencelerle kodlanan arketipler kuramıyla tarihselliği aşan ruhbilimsel yaklaşımı geliştirdi. Alman ilahiyatçı Rudolf Otto ve din tarihçisi Mircea Eliade gibi bazı araştırmacılar, söylencelerin dindışı kategorilere indirgenemeyen, bütünüyle dinsel olgular olarak anlaşılması gerektiğini ileri sürdüler. Söylence ve ayin okulu olarak anılan çevreye bağlı araştırmacılar ise her söylencenin kendisine karşılık düşen bir ayinin “açıklaması” olarak işlev gördüğünü savundular.”

“Gerçeğin ve bilginin taşıyıcısı sayılan söylencelerin, evreni denetlemeye ya da insan eylemlerini

etkin kılmaya yardımcı oldukları düşünülür. Özellikle evrenin kökenini açıklamaya yönelik kozmogonik söylenceler birçok kültürde kralların tahta çıkışı ya da dünyanın esenliğiyle ilgili öteki olaylarla bağlantılıdır. Evrenin kökeniyle ilgili anlatılar, insanın ya da toplumsal kurumların kökenini açıklayan söylencelerle yakından ilişkilidir. Bazı söylenceler, yeryüzünü insanların yaşayabileceği bir yer durumuna getiren kültür kahramanları ya da dünyevi varoluştan kurtuluşu olanaklı kılan varlıklar çevresinde döner. Bazı söylenceler de kötülük ve ölümün nasıl ortaya çıktığını ya da temel bilginin nasıl “unutulduğunu” ve “anımsandığını” açıklar.”

Felsefe de kökenlerini mitolojiden almaktadır. Mitoloji sembolik bir yapım olduğu ölçüde, felsefe de onun soyut sapması olarak görülür.

Bazı mitoloji kaynakları Sümer, Babil, Mısır, Hitit, Pers ve İbrani kültürlerine ait çiviyazısı tabletler, papirüsler, kaya yazıtlarıdır. “Felsefe de kökenlerini mitolojiden almaktadır. Mitoloji sembolik bir

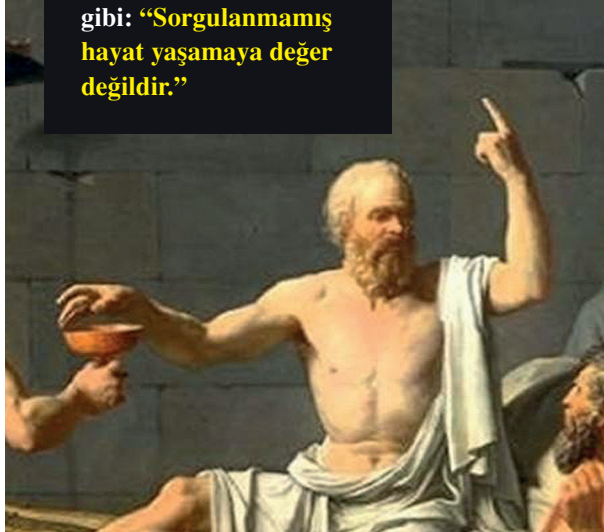
yapım olduğu ölçüde, felsefe de onun soyut sapması olarak görülür. Eski Yunan'da felsefenin etkisi, söylencelerin alegorik biçimde yorumlanmasına yol açmıştır.” Bir nevi insanlığın kendi kendisini sorgulaması, kendine ayna tutmasıdır. Sokrates’in da dediği gibi: “Sorgulanmamış hayat yaşamaya değer değildir.”

Mitoloji düşüncelere kelimelerle kesinlik vermeye kalkışmaz zira kalıplaşan düşünceler, içinde doğdukları çağlarla birlikte ölürlür. Tüm evren’de, değişmeyen tek şey değişimin kaçınılmaz oluşudur, o tabiatın ezeli kanunudur. Mitoloji, olguları yorumlamayı ve bilgi üretmeyi hedefler. Anlatılandan kişisel çıkarım, bireysel aydınlanma önemlidir. Mitoloji ve onun alegorik anlatımı bireye düşünme hürriyeti sağlar. Zıt ve karşıt görüşlere de yer veren mitoloji düşünmeye, sorgulamaya çok önem verir. “Kavramak için görmek, görmek için de dikkatle bakmak gerek.” diyor Pitigrilli. “Üzeri örtülü olan bilgiler,

“masal” sınıfına sokulan o görkemli mitolojik külliyatın içinde aranmalıdır.” “Eski Yunanistan’daki inişiyasyonlarda, zaman zaman halka açık olan inişiyatik törenler yapılır ve bu törenler sırasında ezoterik bilgiler, yer yer müzik eşliğinde, bir tiyatro eserini canlandırır tarzda sunulurdu. Mitolojilerdeki efsanelerin hatırı sayılır bir kısmı, inişiyatik serüvenleri anlatmaktadır.”

Mitoloji, özgür düşünceyi destekler. Özgür düşünce ve hür irade gelişim için önemlidir. “Bilimin doğup gelişmesi, insan düşüncesinin gittikçe özgürleşmesine bağlıdır.” Mitoloji açıklayıcı niteliğinin yanı sıra gizleyici niteliğe de sahiptir. Mitoloji de ezoterik toplulukların eğitim sistemi gibi avam-ı beşere “bu budur”

Mitoloji bir nevi insanlığın kendi kendisini sorgulaması, kendine ayna tutmasıdır. Sokrates’in da dediği gibi: “Sorgulanmamış hayat yaşamaya değer değildir.”

Mitolojideki insan kılığındaki tanrılar, hataları ile ders verip, erdemleri ile örnek olmaktadır.

şeklinde bir bilgi vermemektedir. “Onlara hakikatlerin gereken kadarı, onların anlayabileceği düzeye indirgenerek hikâyelerle anlatılır.” Sembolik hikâyeler ile anlatılmak istenen etkili bir biçimde aktarılır. Bir takım benzetmelerle bireyin aldığından ne çıkaracağına önem verir. Kişinin kendi yolunda, kendi farkındalığını yaşamasına ön ayak olur.

Mitolojideki insan kılığındaki tanrılar, hataları ile ders verip,

erdemleri ile örnek olmaktadır. Mitoloji, kitlelere şekli anlatımı ile yüzeysel mesajını verir; derin anlamları uğraşıp çıkarmak da düşünen gerçek insanlara düşmüştür. Mitler yıllarca çocuksu bulunarak uydurma olarak görülmüş ve onlara gerekli önem verilmemiştir.

Hermes “Yukarısı aşağısı gibidir” derken mitoloji de Tanrıların yaşantısını, insanlarınkine benzer olarak tasvir etmiştir: Aydınlıktan yana olmak, doğru, dürüst, bilgece bir yaşam. Özgür irade, kendi yolunu çizme, aklın önemi, çalışmanın, evrene, kendimize ve doğaya farklı bir gözle bakabilmenin önemi hep işlenir. Kadim sistemlerde inisiyasyon süreçleri de konu edilmiştir. Yaptıklarının sorumluluğunu almak, zamanın değerini bilmek, boşa yaşamamak, kendi farklılığından doğan kendi yaratımını paylaşmak ve taş üstüne taş koyabilmek bu anlatımlarda önemlidir. Bir görüşe göre farklı panteonlar da aslında bir olan yüce yaradanın farklı yönleri, isimleridir. Değişim ve dönüşüm yüzyıllar içerisinde mitleri belki farklılaştırmıştır ancak arayan için öz her daim oradadır.

Bu sürekli yenilenme ve dönüşümde “gerçek insanlar”ın zihinleri her daim açık olsun. Onlar, kendi yollarında elbirliği ile yaptıkları çalışmalar ile öncü olsunlar ve tüm insanlık sevgi ve bilgi ilkeleri doğrultusunda yüce makamına yeniden otursun...

berkyukselbd@gmail.com

Gezdike Grdke

Özlen Şen Toker

Essing'deki ejderha köprü

Tatzlwurm

Avrupa'nın en uzun ahşap köprülerinden biri olan Tatzlwurm Köprüsü, nehrin üzerinde uan bir yılan Őekline benzeyen ilgin görünümüyle Almanya'nın Essing kasabasındaki vadinin iki yakasını birbirine bağlıyor.

Essing Ahşap Köprüsü de denilen köprü, Tatzlwurm adını Alp Dağları bölgesindeki öykülerde anlatılan, gövdesi yılan biçimindeki ejderhadan alıyor. Ben de üzerinde yayaların yürüyebildiği bu eşsiz köprüyü görmek için önce kasabanın merkezine gidiyorum. Tanıtımında “Kaya ve nehir arasında bir yer” denilen Essing, sarp kayalıklar ile Tuna Nehri’nin bir kanalı arasındaki dar ve uzun arazide kurulmuş. İki tarafına birkaç katlı binaların özenle dizildiği, kanala paralel

ana caddeden yürüyerek tarihi ahşap köprüye geliyorum. Essing’in bulunduğu Altmühlthal bölgesinde yoğun olarak odun ve kerestecilik yapıldığı için kasabanın kuruluşundan bu yana kullanılan bu köprü de ahşaptan yapılmış. Tarihi bir anıt özelliği taşıyan 46 metre uzunluğundaki köprüden geçip, ardımda bıraktığım kasabaya dönüp bakınca, köprüünün Gotik özellikler taşıyan

kulesi, kanalın rengi, etrafındaki evler, ardındaki kayalıklar ve tepedeki Randeck Kalesi'nin kalıntılarından oluşan muhteşem bir manzara görüyorum.

Kanalın yanındaki alanda, modern sanat eserlerinin sergilendiği "Kaya ve Nehir Üzerinde Sanat" adlı sanat yolundan Tatzlwurm Köprü-

sü'ne doğru yürüyorum. Kasabanın içindeki, ördekler ve kuğuların yüzdüğü bu küçük kanal durgun bir gölü andırıyor. Willi Hengge ve Werner Engelmann'ın eserlerinin sergilendiği sanat yolunun sonuna geldiğimde sol tarafımdaki büyük Tuna Kanalı üzerinden karşı kıyıya uzanan Tatzlwurm Köprüsü'nü görüyorum. Köprüye doğru yürürken,

içinde bulunduğu bölgenin estetik dokusuna ne kadar uyumlu bir şekilde yapılmış olduğunu düşünüyorum. Tuna Kanalı inşaatı sırasında vadinin güney yakasına geçiş kesintiye uğrayınca bu sorunu çözmek için kanalın yapımından sorumlu olan Rhein-Main-Donau AG firması bir köprü yaptırmaya karar vermiş.

Altmühltal bölgesinin eşsiz manzarasına uyumlu bir köprü olabilmesi için çeşitli projeler arasından Münihli mimar Richard Johann Dietrich'in kıvrımlı çizgilere sahip, hafif, ahşap köprü tasarımı seçilmiş. Yedi

yıllık planlama ve geliştirme çalışmaları, mühendislik ve modern ahşap yapı teknolojisinin yardımıyla, eğimli iniş ve çıkışlara sahip bu sıradışı köprünün yapımı 1986 yılında tamamlanmış. Roma döneminde Weltenburg'da Tuna Nehri üzerinde halatlardan yapılmış bir asma köprünün asırlık prensibinden türetilmiş olsa da Tatzlwurm Köprüsü'nü tasarlarken çok ince hesaplar yapılmış. Sert ahşap yapısının kırılma yüklerine karşı esnek olması, özellikle yan rüzgarlardan kaynaklanan titreşimlerden korunması için model üzerinde rüzgar tüneli testleri yapılarak planlar geliştirilmiştir.

Dokuz katmandan oluşan bir büzme halatı, ahşap kirişler, sadece bağlantı noktalarında kullanılan özel döküm çelik parçalar ve kablo hattını takip eden gergi bandı ile köprü yüklerinin % 90'ının çekme kuvvetleri şeklinde taşınması sağlanmış. Toplam uzunluğu 193 metre, yürüyüş yolunun net genişliği

3,20 metre olan köprü, metrekafe başına 500 kg trafik yükü taşıyabilecek şekilde tasarlanmıştır.

Kelheim ve Riedenburg arasında gidip gelen gemilerin altından geçtiği köprüde yürürken bazen dev bir kaydırakta aşağı doğru gider gibi, bazen de bulutlara, tepelere doğru yukarıya çıkar gibi hissediyorum. Önümde yürüyen insanların görüntüsü zaman zaman köprünün kıvrımlı yerlerinde kayboluyor. Tatzlwurm Köprüsü, doğa ile uyum içinde, iki yakayı biraraya getirirken inişli çıkışlı görünümü ile biraz da yaşama benziyor. •

izlensentokerbd@gmail.com

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

ZENGİN KENTLERİN YOKSULLARI

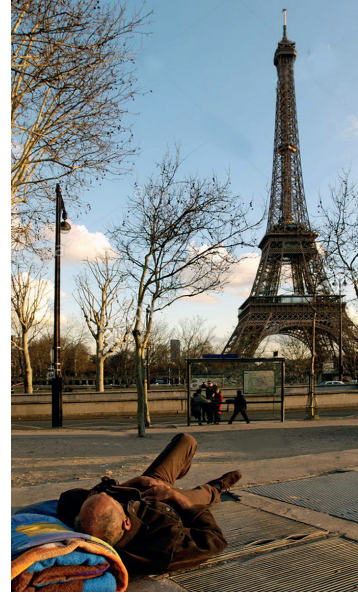

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana zenginlik ve yoksulluk hep iç içe olmuştur. Hatta göz kaşırtıcı bir lüks ve müsrifliğin yaşandığı yerlerin çok yakınında acınası bir yoksulluk ve çaresizliğin hüküm sürdüğü görülmüştür. Ne yazık ki bu durum uzay çağı olarak adlandırdığımız yirmi birinci yüzyılda da sürmekte. Paranın satın alabileceği en pahalı villalar, malikâneler ve gökdelen dairelerindeki

refah içindeki yaşamların hemen yan başında korkunç bir sefaletin yaşandığına şahit olabiliyoruz. Üstelik zenginlik ve ekonomik rahatlığın daha yaygın bir şekilde paylaşıldığı gelişmiş ülkelerde de durum pek iç açıcı değil. Geçmiş seyahatlerimde bu ülkelerin gözde kentlerinde yaşanan bu çelişkiyi çok iyi gözlemledim. Bugün o kentlerdeki çelişkili yaşama değinmek istiyorum.

PARİS: "Işıklar Ve Yoksullar Kenti"

Her yıl milyonlarca turistin ziyaret edip alışveriş, konaklama ve eğlence için bolca para harcadığı bu güzel kentte görkemli bir zenginlikle insanın içini acıtan bir sefaletin iç içe yaşandığı daha ilk bakışta belli olur. Sınırsız lüks tüketime harcayacak parası olanlarla evinde bir tencere makarna pişirecek ekonomik gücü olmayanların aynı semtlerde yaşamakta olması şaşırtıcı gelebilir fakat gerçektir. Geçmiş yüzyıllarda, dünyanın dört bucağındaki sömürgelelerinden büyük gelirler elde eden Fransa, o paraları

başta Paris'in mimarisi ve sosyal yaşamını geliştirmek için harca-yarak günümüzün en göz alıcı ve romantik kentlerinden birinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Rokoko, art deco, barok ve colonial tarzlarda inşa edilmiş saraylar, villalar, kent konakları ve yemyeşil bulvarların her iki kıyısında yer alan birbirinden güzel cepheli lüks apartmanlar bu zenginliğin ilk göze çarpan örnekleridir. Kentin bu görkemli görüntüsü hemen her ülkeden zengin insanları

buraya çekmiş ve Paris kısa zamanda dünyanın en pahalı kentlerinden biri haline gelmiştir. Seine Nehri'ne bakan ultra pahalı apartman daireleri, Rue Royal caddesinde bir deri çantanın akıl almaz fiyatlara satıldığı mağazalar, giyim sanayinin bayraktarı olan lüks markaların butikleri, dünya mutfaklarının en lezzetli yemeklerinin sunulduğu lokantalar gezegenimizin en zengin insanlarını bu kente çeker. Kafe-lerde, restoranlarda ve hemen tüm

mekânlarda zarif porselen sofa takımları, göz alıcı kristal avizeler, özel siparişe çok yüksek fiyatlara yapılan mobilyalar, kuyumcularda servet fiyatına satılan ziynet eşyaları insanları büyüler.

Buna karşın Paris'in gözde semt-lerinde, şatafat ve zenginliğin derin bir sefaletle yan yana yaşandığını belirtmek isterim. Kiralardaki aşırı pahalılık nedeniyle yirmi metrekaresel bir çatı katının üç kişi tarafından paylaşıldığını, katlardaki banyoların ortak kullanıldığını, çok az olan aylık gelirlerinin neredeyse yarısını vererek rutubetli ve karanlık bodrum katlarında yaşamak zorunda kalan yaşlı insanların çektiği çileleri bilmeden Paris'i tanıyamayız. Üstelik bu yoksul insanların neredeyse üst üste yaşadığı binaların yer aldığı caddelerdeki pahalı butiklerde ünlü bir

markanın ayakkabısı üç bin dolara satılmakta, lokantalarda bir akşam yemeği için servet ödenmekte ve şişesi beş bin dolara seçkin şaraplar içilmektedir. Dünyanın en güzel fakat en pahalı kentlerinden biri olan Paris'te yalnızca lüks tüketim değil, yiyecek, içecek ve sıradan giyim eşyaları da diğer kentlere göre çok pahalı olduğu için aylık geliri belirli bir seviyenin altında olan herkes yoksul sayılır. Bu kişiler yaşamlarını sürdürebilmek için her kuruluşla-

rını son derece dikkatli kullanmak hatta belli başlı gıda maddelerini satın alırken bile defalarca düşünmek zorundadırlar. Bütçeleri yakıt giderlerine yetmediği için kışın ısıtıcılarını hiç açmayıp soğukta tir tir titreyerek yaşamlarını sürdürmek zorunda olanları, başlarını sokacak bir evleri olmadığı için metro istasyonlarında, apartman girişlerinde ve servis dışı kalmış metro tünellerinde yatıp kalkan insanları göz önüne getirdiğinizde Paris'in yoksul yüzü daha iyi anlaşılır. Işıklar Kenti olarak anılan, modanın, sanatın ve lüks yaşamın başkenti olarak bilinen Paris aynı zamanda zenginlikle yoksulluğun, sefaletle şatafatın iç içe yaşadığı kentlere en iyi örnektir.

RIO DE JANEIRO: "Aşlamaz Çelişkiler"

Güney Amerika'nın Avrupalılar tarafından keşfi 16. Yüzyıla

denk gelir. İspanyol ve Portekizli fetihçiler Latin Amerika'nın el değmemiş vahşi coğrafyasıyla ilk kez karşılaştıklarında önlerinde uzanan el değmemiş doğanın güzelliğiyle büyülediler. Kısa bir şaşkınlığın ardından bu dev kıtanın çok büyük yer üstü ve yer altı servetlerine sahip olduğunu anladılar ve derhal bu zengin toprakları işgale giriştiler. Yerlilerle yapılan savaşlar Avrupalıların galibiyetiyle sonuçlanınca koca kıta İspanyollar ve Portekizliler arasında paylaşıldı. Avrupa'nın az nüfuslu ülkesi Portekiz'in payına bugün dünyanın en büyük ülkelerinden biri olan Brezilya düştü. Uzun yıllar Portekiz tarafından sömürülen Brezilya, 1822 yılında bağımsızlığını kazandı. Günümüzde çok büyük bir ekonomik güç olan bu ülkenin en önemli kenti Rio De Janeiro dünyanın en büyük kültür ve ticaret merkezlerinden sayılmaktadır.

2004 yılında bu ülkeye yaptığım bir seyahat süresince özellikle Rio'nun zenginliği ve kültür çeşitliliği dikkatimi çekmişti. Dünyanın en büyük kuyumculuk merkezlerinden biri olan bu kent, mücevher dünyasının başkenti sayılır. Sahip olduğu doğal kaynakları ve ticari bağları sayesinde zenginleşen kent zamanla Latin Amerika'nın Paris'i hatta New York'u haline gelmiştir. Ne yazık ki, Paris'te olduğu gibi burada da olağanüstü bir zenginlikle sefalet iç içedir.

Kentin dünyaca ünlü Copacabana sahilinde uçsuz bucaksız Atlas Okyanusu'nun muhteşem maviliğine bakan lüks apartmanlar dizilidir. O zamanın fiyatıyla en ucuz dairenin beş milyon dolar olduğunu öğrendiğim bu apartmanlarda dünyanın sayılı zenginleri otururlar. Her birinin cadde seviyesindeki girişlerinde göz kamaştırıcı mücevherlerin sergilendiği kuyumcuların

bulunduğu bu lüks apartmanlarda 2004 yılı itibarıyla ünlü sanatçılar, Pavarotti, Madonna ve Michael Jackson'un daireleri vardı. Ne yazık ki bunca zenginliğin yaşandığı bu sahil şeridinde çok sayıda evsiz, işsiz

ve yoksulluk sonucu sokaklarda son nefesini veren çaresiz insanın varlığına da tanık oldum. Lüks ve zenginliğin hâkim olduğu kıyı şeridinin hemen arkasındaki tepelerde yer alan derme çatma gecekonduların çoğunda elektrik ve şebeke suyu bulunmadığı için çocuk ölümleri had safhadaydı. Böylesi bir sefaletin dünya mücevher merkezi olarak bilinen bir kentte yaşanması son derece hazindir.

NEW YORK: Dünya Başkanlığının Karanlık Yüzü

Gezegeneğimizin siyaset, sanat, ticaret ve kültür başkenti olan New York kenti başlıktaki konumuz için en çarpıcı örneği temsil eder. Birleşmiş Milletler, Unicef, Wall Street gibi büyük kuruluşların yanı sıra hemen hemen tüm dünya ülkelerinin ticari ve siyasi lobilerinin bulunduğu bu kent aynı zamanda insanı büyüleyecek müzelere, sanat gale-

rilerine ve on binlerce kitap barındıran dev kütüphanelere sahiptir. Bu haliyle tanınmış pop, rock ve caz sanatçıları-
nın yanı sıra efsanevi sinema oyuncularının, çok okunan yazarların ve bilim insanların son derece pahalı olduğunu söylememe gerek yoktur. Konut satış ve kira fiyatları ise akıl almaz boyutlara ulaşmıştır. Kentin göbeğindeki Central Park'a bakan bir daire ya da West Side denilen ve çoğunlukla ünlü sanatçıların oturduğu bölgede bulunan lüks konutların fiyatları on milyon dolarlar düzeyindedir. Buna karşın New York, akıl almaz bir zenginlik ve debdebeyle insanın içini acıtan bir yoksulluğun tam anlamıyla iç içe yaşandığı kentlerin başında gelir. Gecelik konaklamanın üç bin dolar olduğu otellerin kapısında bir sandviç parası için dilenenleri, aşıktan avurtları çökmüş evsizleri, sağlık sigortasına ödeyecek parası olmadığı için hastanelere alınmayıp sokaklarda perişan bir şekilde sürünen çaresizleri görmek sıradan bir olaydır. Kentin merkezindeki Madison Avenue'daki mağazalarda bir takım elbise on bin dolara etiketlenip rahatlıkla alıcı bulurken aynı caddede çöp kutularında yiyecek arayan aç insanlar yaşar.

Ne yazık ki, hayat herkese eşit davranmıyor. İnsanlık tarihinin geçmiş çağlarından bu yana

*New York'ta
gececik
konaklamanın
üç bin dolar
olduğu otellerin
kapısında bir
sandviç parası
için dilenenleri,
sokaklarda
perişan bir
şekilde sürünen
çaresizleri
görmek sıradan
bir olaydır.*

zenginlik ve yoksulluk hep iç içe yaşanmış, sınırsız harcamalar yapabilecek kadar ekonomik gücü olanlarla parası olmadığı için aç yatanlar aynı kentleri hatta o kentlerin caddelerini paylaşmıştır. Sizler de yukarıda saydığım hazin örneklerde hem kendi yaşam alanlarınızda hem de başka ülkelere yaptığınız ziyaretlerde tanık olmuşsunuzdur. Umarım geleceğin dünyasında bu içler acısı durum düzelir, tüm insanların eşit ortamlarda, eşit şartlarda yaşaması sağlanır. •

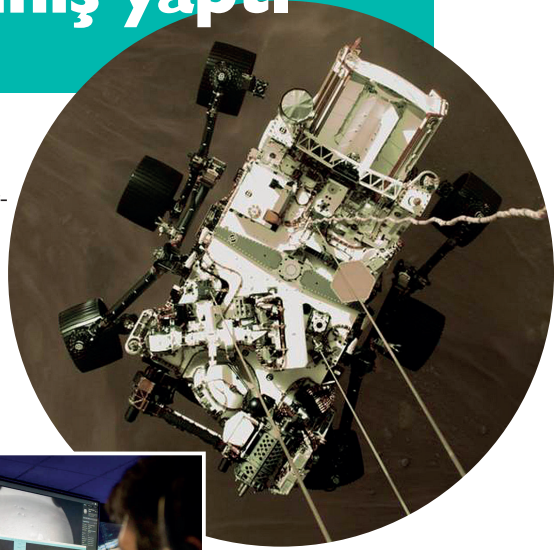
mehmetunverbd@gmail.com

NASA'nın uzay aracı Perseverance Mars'a iniş yaptı

Yazan: DENİZ BENER

Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi'nin (NASA) "Perseverance" isimli uzay aracı, "Mars 2020" misyonu kapsamında 18 Şubat 2021 Perşembe günü ABD yerel saatiyle 15:55'te, Türkiye saatiyle 23:55'te Kızıl Gezegen Mars'a iniş yaptı. Jezero adlı kraterine inen uzay aracının Mars'a yolculuğu 203 gün sürdü. 472 milyon kilometre kat eden Perseverance, iniş yaptığı Mars'ın Jezero Krateri'nde iki yıl boyunca bilimsel araştırmalar yürütülmesini sağlayacak.

Yaklaşık olarak bir araba boyutundaki ve bin kilogram ağırlığındaki robotik jeolog ve astrobiyolog Perseverance, bilimsel araştırmalara başlamadan önce birkaç hafta boyunca teste tabi tutulacak. Perseverance, bölgenin jeolojisini ve geçmiş iklimini araştırmak için Jezero Krateri'ndeki antik göl yatağı ve nehir deltasındaki kayaların ve tortuların incelenmesini sağlayacak. NASA'nın açıklamasına göre misyonun en temel parçası ise

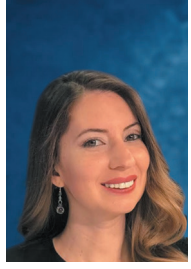
astrobiyoloji. Yani Mars'taki antik mikrobiyal yaşam belirtilerini araştırmak.

Şimdiye dek yapılmış en gelişmiş

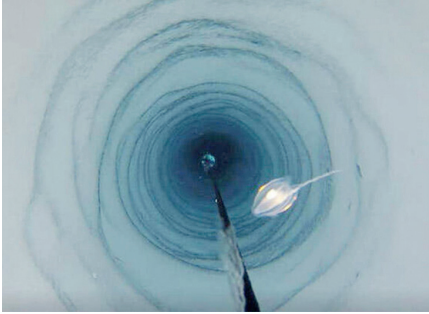
robotik jeolog olduğu ifade edilen Perseverance uzay aracı Mars'a inişinden hemen sonra, Mars yüzeyinin bir siyah-beyaz fotoğrafını da çekti. Mars'a gönderilen beşinci uzay aracı olan Perseverance'ın, bir zamanlar organizmaların yaşayabileceği ortamlara sahip olduğu bilinen tek gezegen durumunda olan Mars üzerindeki araştırmalarına kısa süre içerisinde başlaması planlanıyor. •

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Antarktika'da Buzulların İçindeki Araştırma

Antarktika'daki buzullarda yaşayan canlı türleriyle ilgili araştırma yapan bilim insanları deniz tabanındaki kaya parçasına tutunmuş süngere benzer canlılar

hakkında bilgi edinmek için Filchner-Ronne Buz Sahaneliği'nde 900 metrelik sondaj yaptı. Kamera yardımıyla buzulların derinliklerine inen araştırmacılar, 'tuhaf' bir yaşam formu keşfettiklerini açıkladı. Açıklamada, "Bu çalışma, deniz tabanındaki bir kayaya tutunmuş, süngerlere ve potansiyel olarak daha önce bilinmeyen birkaç türe benzer sabit hayvanların varlığını keşfeden ilk çalışmadır" denildi. Bilim insanları, söz konusu keşfin buzul dünyasına ilişkin yeni soruları da beraberinde getirdiğini belirtti. Organizmaların oraya nasıl ulaştıkları ve ne zamandır var olduklarına ilişkin soruların yanıtları için araştırmalar devam ediyor.

2 Güney Avustralya Eyaleti'nde Plastik Ürünler Yasaklandı

Avustralya plastik ürünlerin kullanımını, tamamen kaldırmayı planlıyor. Ülkede yasaklamalara başlayan ilk eyalet; Güney Avustralya. Bu çerçevede pipet, karıştırma çubuğu ve çatal bıçak takımı dahil olmak üzere tek kullanımlık plastik ürünlerin satışı, tedariki ve dağıtımı yasaklandı. Çevre Bakanı David Speirs, plastik ürünlerin yerine kullanılacak alternatif ürünlerin Güney Avustralya'da üretileceğini; diğer eyaletlere bu ürünlerin tedariki için hazır olduklarını açıkladı. 1 yıl içinde polistiren bardaklar, kaseler ve tabaklar dahil olmak üzere daha fazla ürün yasaklananlar listesine eklenecek. Kanada da yıl sonuna kadar benzer yasaklar getirmeyi planlıyor. İngiltere ise; geçen yıl tek kullanımlık plastik pipetleri, karıştırıcıları ve pamuklu tomurcukları yasaklamıştı. 2019 yılında 170 ülke, 2030'a kadar plastik kullanımını "önemli ölçüde azaltma" sözü vermişti.

3 Elon Musk, Mars'ta Kent Kurmayı Planlıyor

Dünyanın en zengin insanı Elon Musk, 2026 yılına kadar Mars'a insan göndererek burada bir kent kurmayı hedeflediğini açıkladı. Musk, "Bu şehri olası bir 3. Dünya Savaşı'ndan önce kendi kendine yetecek şekilde tutmaya çalışmalıyız" dedi. Dünya savaşı çıkması halinde hedeflerini gerçekleştirme olasılığının çok düşük olduğunu belirten Musk, "Umarım 3. Dünya Savaşı asla çıkmaz" dedi. Kendi kendine yetmediği sürece Mars'ın bir kaçış seçeneği olamayacağına vurgu yapan Elon Musk, bu hedefin muhtemelen kendi yaşam süresi içinde gerçekleşmeyeceğini söyledi.

4 Avustralya'da Dünyanın En Eski Kanguru Resmi Keşfedildi

Avustralya'nın Kimberley bölgesinde 17 bin 300 yıllık bir kan-

guru resmine rastlandı. Karbon-14 yani radyokarbon metodu kullanılarak zamanı belirlenen çizimin Avustralya'nın en eski kaya resmi olduğu tespit edildi. 2 metre boyutundaki kanguru resminin kırmızı toprak boyasıyla çizildiği açıklandı. Batı Avustralya Üniversitesi'nden araştırmacılar, kanguru resmini Güney Doğu Asya'daki adalarda 40

bin yıl öncesine ait kaya resimlerine benzeterek, kültürel bir bağlantı olabileceğini düşünüyor.

5 Çin'deki Okullarda Öğrencilerin Cep Telefonu Kullanması Yasaklandı

Çin Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda öğrencilerin cep telefonu kullanımına yasak getiren bir yönerge yayımladı. Yönergenin, internet ve oyun bağımlılığını ortadan kaldırmak, öğrencilerin ders çalışmaya odaklanmasına yardımcı olmak için getirildiği ifade edildi. Bakanlık, öğretmenlerin cep telefonlarıyla ödev vermelerinin ya da öğrencilerden ödevlerini cep telefonlarıyla tamamlamalarını istemelerinin de yasaklanacağını duyurdu. 2018'de Fransa'da, 15 yaşın altındaki çocukların okullarda cep telefonu kullanmasının yasaklandığı bir yasa yürürlüğe girmişti. Yunanistan'da ilkokul ve ortaokullarda cep telefonu kullanımını yasaklanmıştı.

6 İtalya'daki Toprak Kayması Mezarlığı Yıktı

İtalya'nın tatil kasabası Camogli'deki toprak kayması nedeniyle mezarlığın büyük bir kısmı yıkıldı. Onlarca tabutun, mezarlıkla birlikte suya sürüklenmesiyle mezarlık ciddi oranda zarar gördü.

7 Zürafalar İhmal Nedeniyle Hayatlarını Kaybettiler

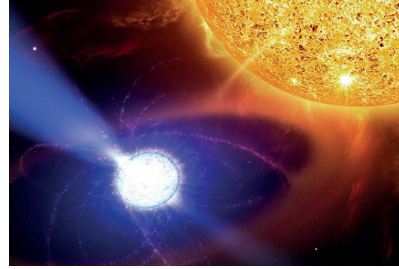
Kenya, Soysambu Koruma Alanı'nda uygun yükseklikte çekilmeyen elektrik hattı, zürafaların hayatını tehdit ediyor. Koruma alanında nesli tükenme tehlikesi altındaki 3 Rothschild zürafası, elektrik tellerine takılarak hayatını kaybetti. Hayvanseverler, ölen zürafaların fotoğraflarının sosyal medyada paylaşılmasının ardından ihmal nedeniyle yetkililere tepki gösterdi. Kenya Elektrik Şirketi, olaydan derin üzüntü duyduğunu, koruma alanındaki elektrik hatlarında tadilat çalışmasının başlayacağını açıkladı. 2019'dan beri aynı bölgede 11 zürafanın elektrik telleri nedeniyle hayatını kaybettiği belirtildi.

8 Kenya'da Çekirge İstilasası

Kenya çekirge istilasısıyla mücadele ediyor. Mısır ve çay ürünlerine ciddi zarar veren çekirge

istilasının önüne geçmek için Kenya ordusu devreye girdi. Çöl çekirgesi sürüleri her gün 150 kilometre yol katedebiliyor. Bir kilometrekarede yer alan 40-80 milyon çekirge, sadece bir günde 35 bin kişiye yetecek gıdayı tüketebiliyor. Kenya'ya, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü de destek veriyor.

9 Dünya'dan 26 Işık Yılı Uzaklıkta Bir Gezegen Keşfedildi

Bilim insanları Dünya'dan 26 ışık yılı uzaklıkta bir ötegezegen (ekzoplanet) keşfetti. Süper-Dünya olarak sınıflandırılan Gliese 486b, Güneş sistemi dışındaki yaşam izinin aranmasında kilit rol oynayabilir. İspanya'daki Centro de Astrobiología merkezinden gökbilimcisi Jose Caballero, Gliese 486b'nin yaşam için ideal bir ortam sunmadığını ancak keşfinin güneş sisteminin dışındaki gezegenlerin atmosferleri hakkında bilgi verebileceğini söyledi. Gezegenin boyutları Dünya'dan yaklaşık yüzde 30 daha büyük, ağırlığı ise 2.8 kat daha fazla. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

NİSAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(a) Bölüntü	6-(b) Roma asker birliği	11-(a) Tema ile ilgili
2-(d) Gömlek kolları	7-(c) Büyük bir balık	12-(d) Birlik, birleşmiş
3-(c) Olay, olgu	8-(a) Resim sanatı	13-(b) Tarla bölümü
4-(c) Gösteriş	9-(d) Yetkilendirme	14-(b) İkinci müteahhit
5-(d) Çözümleme	10-(a) Serüven, macera	15-(c) Sıkıntı

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(a) Anlam bilimi
2-(d) Portre
3-(b) Güdülenme
4-(c) İllüstrasyon
5-(d) Graben
6-(b) Gliserin
7-(a) Kusurlu
8-(c) İkilem
9-(d) Emmek
10-(b) Tozkoparan
11-(b) Venüs
12-(c) Triatlon

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	R	A	S	İ	M	Ö	Z	T	E	K	İ	N		S	İ
2	E	F	E	L	E	K		A	N	E	M	O	N		M
3	F	A	V	A		Ü	S	T	A	T		T	A	B	A
4	İ	K	İ		A	Z		A	B	E	B	E		A	L
5	K	İ		İ	V		A		İ	N	A	R	E		E
6	F		A	S	A	R	L	I	K		R		M	E	
7	E	V	R	E	N		M	R		K	O	S	İ	C	E
8	R	A	S		E	N	A	M	E	L		A		E	K
9	S	T	E	N		A	N	A	K	O	N	D	A		E
10	A		N	E	M		A	K	O	R		A	M	İ	N
11	N	A	L		A	R	K		L	O	R	K	E		E
12		K	Ü	N	D	E		S	O	F	U		L	E	K
13	Z	A	P		A		T	E	J	O		A	E	T	
14	A		E	S	R	A		F	İ	R	A	K		O	Y
15	T	O	N		A	S	R	İ		M	U	S	U	L	
16	Ü	S		O		M	E	R	İ						
17	R		E	K	S	O	N		D	İ					
18	R	A	M		A	L	İ	Ş	A	R					
19	E	L	E	N	M	E		A	R	A					
20		A	K	S		N	E	D	E	N					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Deniz Gülfidan, İstanbul

Ata Ernar, Ankara

Yusuf Çankaya, Balıkesir

Piraye Çakır, Manisa

Mehmet Orbay Soğucak,
Antalya

Zeynep Leyla Çalışkan, İstanbul

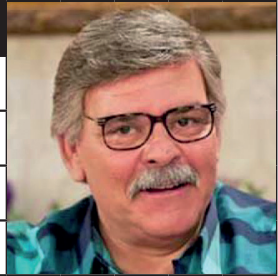
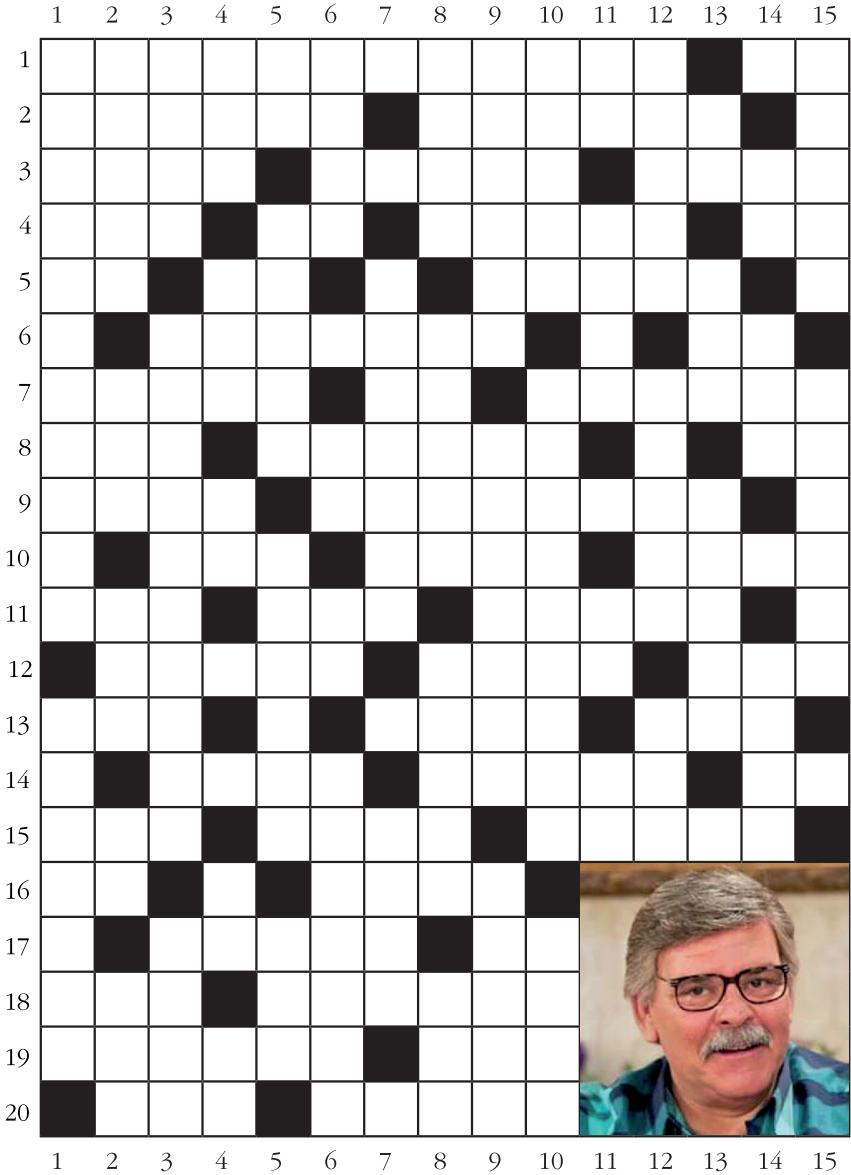
Aysima Aydemir, Ankara

Yağmur ve Ataberk Atagün

Yağmur, Volkan ve Alya Lina, Ankara

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen tiyatro ve dizi oyuncumuz.-Bir nota. 2-Labada da denilen bir bitki.-Manisa lalesi adıyla bilinen bir çiçek türü. 3-Bakla içi ile yapılan bir meze.-Belli bir konu ya da enstrümanda çok üstün seviyeye gelmiş kişi.-Tütün rengi. 4-'.... Yaka Yarım Aşk' (Yönetmen Nurdan Tümbek Tekeoğlu'nun bir filmi).-Yetmez miktarda.-'.... Bikila (üst üste iki kez Olimpiyat şampiyonu olan Etiyopyalı maraton koşucusu).-Hile. 5-İlgi eki.- Ağaç ip eğiirme aracı.- Nurlandırma, aydınlatma. 6-Tarihi yıkıntıların bulunduğu yer.-Kuzu sesi. 7-Kainat.-Tıpta gelişmiş bir tanı tekniği.-Slovakya'da bir kent. 8-Habeş soylusu.- Dişin taç kısmını örten parlak,sert tabaka.-Ilave. 9-Hafif, kullanışı kolay bir tür makineli tüfek.-Güney Amerika'da yaşayan çok iri bir yılan türü. 10-Rutubet.- Uç veya daha çok sesin bir arada tınlaması.- Gıda maddelerinin fermantasyonu sırasında açığa çıkan maddeler. 11-Hayvanların ayağına çakılan demir.-Su kanalı.-Doğu Anadolu yöresine özgü bir halk oyunu. 12-Güreşte bir oyun.- Dinin buyruk ve yasaklarına bütünüyle uyan.-Arnavutluk'un para birimi. 13-Doğu Anadolu'dan doğan bir akarsu.-İber yarımadasının en uzun nehri.-Avrupa Birliği'nin eski adı. 14-Çok süratli.-Yönetmen Halil Özer'in bir filmi.-Rey. 15-Bir ağırlık ölçüsü birimi.-Çağa uygun.-Yönetmen Matthew Michael Carnahan'ın 2019 yapımı bir filmi. 16-Bir hareket için merkez olarak seçilmiş yer.- Yürürlükte olan, geçerli.- 17-DNA'nın bir geninin parçası.-Yabancı bir ön ek. 18-Bilgisayarlarda kullanılan bir bellek birimi.-Yozgat'ta bulunan çok eski çağlara ait bir höyük. 19-Bir yarışmada saf dışı kalma.-Fasıla. 20-Dingil.-Sebep.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1893-1965 yılları arasında yaşamış olan tanbur virtüözü bestekarımız.-Sancı, ateş ve öksürükle beliren, tehlikeli bir akciğer hastalığı. 2-Bir kaynağa dayanmayan, hayali-Bir elektrik ölçüsü birimi.- Büyük kardeş.-Osmiyumun simgesi.-Karışık renkli. 3-Aşk.-Maurice Leblanc'ın yazdığı, dizisi de çekilen eseri.-Güç, çaba. 4-Yüceltme.-Şayet, eğer anlamında bir bağlaç.-Neonun simgesi.-İlkel bir silah türü.-Genellikle bilgisayarlarda kullanılan bir zaman biriminin kısa adı. 5-Metabolik enerjinin kısa adı.-Uzun hurma ağacı.-Argoda gülünç duruma düşmek.-Sıcak esen bir rüzgar. 6-Çift sürmekte, kağıt çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan erkek siğir.-Sodyumun simgesi.-Bir nota.- Pişmiş topraktan yapılmış delikli briket türü. 7-Türlü konularda bilgi veren bir tür yıllık.-Ukrayna'da bir liman kenti. 8-Çocuk yemeği.-Yönetmen Lütfi Akad'ın 1972 yapımı bir filmi.- Bir devletten diğer devlete bazı bürokratik işler için gönderilen memur-Sevimli, neşeli. 9-İnbikler anlamında bir sözcük.- Canlıların çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı.- Yönetim. 10-Lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki.- Renksiz, genellikle anesteziye kullanılan, yatıştırıcı bir bitleşik.-Asya'da bir ülke. 11-İşaret.- Avukatlarının bağlı oldukları meslek kuruluşu.-Eski dilde yüz.-Altının simgesi. 12-Çeşitli belge ve işlemlere geçerlik kazandırmakla yükümlü kimseler.-İçine ok koymaya hazırlanan meşin torba.-Mimarlıkta eksen hizalama anlamında bir terim. 13-Olumsuz belirten bir ek.-Tembih sözü.-İşçi. 14-Baryumun simgesi.-Kraliçe.- Ağustos böceği. 15-Bir tarafa yatırma, eğme.-Ekime elverişli tarla.

Satranç

Mustafa Yıldız

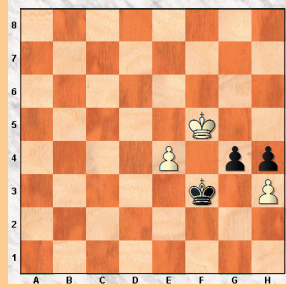
50+ SATRANÇ OYUNCULARI

Salgın nedeniyle yüz yüze turnuvalarda oynayamayan emektar satranççılar internette Gürcan Köftecioglu öncülüğünde 50+ Satranç Oyuncuları adıyla bir takım kurup online turnuvalarda oynuyorlar. Bu turnuvaların her birine Türk satrancına emeği geçmiş eski satranç ustalarının adı veriliyor, turnuvalar öncesinde adı verilen satranççı anılarla tanıtılıyor. Eski milli takım kaptanlarından Dr. Ercan Alpogut adına düzenlenen turnuvadan konular:

Halil Özmen - Reha Diri, 6.Tur

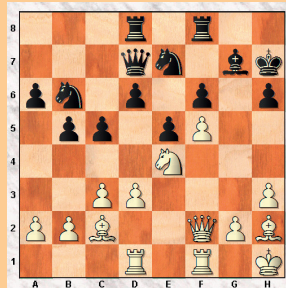
49.e5 hxg3 Beraberliği sağlayan tek hamle. 49.hxg4 h3 Beyaz'a kaybettirir. 50.e6 h2 51.e7 h1V 52.e8V Vh3+ Beyaz şahını e5 veya f6 karelerine götürse beraberlik yolunu bulurdu. 53.Şg5?? Vg4+ 54.Şh6 h3! 55.Vc6+ Şg3? Doğru hamle 55...Ve4 idi. 56.Vh1?? Vf4+ Beyaz ikinci kez beraberlik fırsatını kaçırdı. 56.Vc3+ ve sonrasında sürekli şahlarla berabere kalırdı. 57.Şh5 Vf2?! En kestirme ve basit yöntem 57...

Vf3+ ile vezirleri değişip yeni vezir elde etmekte. İyi görünen piyon sürüşü 57...h2 hatadır. Siyah, 58.Ve1+ ile sürekli şah yakalardı. 58.Şg5 h2 59.Ve4 Vf3 60.Ve1+ Şh3 61.Vh4+ Şg2 62.Ve1 h1V Siyah, son piyonunu da vezire yükseltti ve kazandı. 0-1

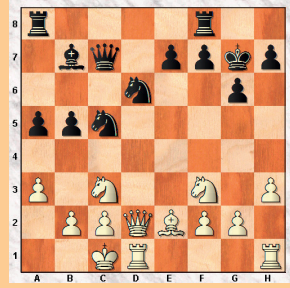
İlhan Can - Zaven Çiğdemoğlu, 4. Tur

Beyaz kapalı oyunu açmak için kritik bir piyon fedası yapıyor. 25.d4! cxd4 26.cxd4 Ve8 Siyah, piyon fedasını kabul etmiyor, d6 karesinde sorunu var. 27.dxe5 d5 Şimdi piyon fedasını Siyah yapmış oldu. 28.Axf6+ Fxf6 29.exf6 Ac8 Elbette, 29.Vxb6 daha etkili. 30.Fc7! Kxf6 31.Fxd8 Vxd8 32.Kde1 Ac4 33.Ke6 A8d6 34.Vd4! Ae8 35.Kxe8 Vxe8 36.Vxf6 Ae3 Etkisiz bir çatal. 37.Ke1 d4 38.Fb3 Ve4 Siyah, g2 karesinden mat istiyor ama ava giderken avlandı. 39.Vg6+ ve Siyah terk etti. 1-0 Mata çare yok.

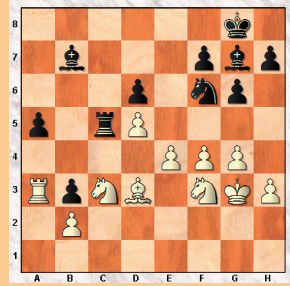
M. Nuri Altınsoy – Can Arduman, 2.Tur

Siyah, b5 karesindeki piyonu neden korunaksız bıraktı? Al da gör! **17.Axb5?? Axb5 18.Fxb5 Ab3+** Basit bir taktik numaraymış! Şah - vezir çatalı ve Beyaz terk etti. **0-1** Beyaz'ın bu oyunda asıl büyük pişmanlığı belki de genç oyuncu hevesiyle uzun rok atmaktı, kim bilir?

Muhittin Bükler – Ediz Erencek , 4. Tur

34...Axd5 Vezir kanadı piyonlarını korumakta zorluk çeken Siyah, oyunu karıştırmak amacıyla at feda ediyor ama bu feda işe yaramıyor. Bunun yerine şah kanadını karıştıracak h5 piyon sürüşü önerilir. **35.Axd5 Fxd5 36.exd5 Fxb2 37.Ka4 Kxd5?** Siyah piyonu almakta acele ediyor. **37...Fc3** ile kendi piyonunun önünü açması daha iyi. **38.Fc4 Kd1 39.Fxb3** Bütün emekler boşa gitti. **40...Kb1 41.Kxa4 Fc3 42.Ka8+ Şg7 43.Fd5 Kd1 44.Fb3 d5?? 45.Ka7?? Kd3** Beyaz'ın kaleyi filin tehdidinden niçin kaçmadığı ve Siyah'ın bu kaleyi niçin almadığı anlaşılamadı. Hızlı oyunlarda böyle şeyler olabiliyor. **46.Şg2 h6 47.Kb7 Fa1 48.Ae5 Fxe5 49.fxe5 g5 50.Kb5 Şg6 51.Fxd5** Net bir alet geri kalan Siyah'ın yapabileceği etkili bir hamle yok. **1-0**

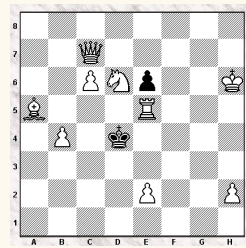
BİR KİTAP

Joseph Henry Blackburne Yaşamı ve Oyunları – Selim ÇİTAK

“İngiliz satrancının 19. Yüzyıldaki en kariyerli isminin hayat hikâyesini ve heyecan dolu oyunlarını” temiz bir Türkçe ve özenli bir ciltle kitaplaştıran Selim Çıtak'ın bu hacimli yapıtı eski satranç ustaları üzerine yazılmış ikinci eseri. Blackburne'ün oyunculuğu yanında usta bir problem kurgucusu olduğunu da bu kitaptan öğreniyoruz. Kitabı adıma gönderen Suat Boztepe'ye teşekkürler. İşte bir Blackburne problemi:

Çözümü: **1.Vh7! Şxe5** 1... Şc3 2.Vb1 Şd2 (2...Şd4 3.Va1#) 3.b5# Hayranlık uyandıran varyantlar. **2.Va7** Vezirin 7. yatayda dansı tek yoldur. **2...Şf6** 2...Şxd6 3.Vc5#, 2...Şf4 3.Vd4# **3.Vg7#**

PROBLEM 31 Mart 1865, Blacburne

3 Hamlede Mat

Bize Gönderilen Kitaplardan

İstanbul Börklü Mezar Taşları

H. Necdet İşli

Turkuaz Yayınları

Yeniçeri Börklü Mezar Taşları konusunda ilk bilimsel çalışmayı yapan İşli, İstanbul Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdiğinde, Prof. Dr. M. C. Şahabettin Tekindağ ile hazırladığı yayınlanmamış bu tezinin tüm orijinalleri genç bir yazar tarafından çalındı. Mezar taşları üzerine birlikte çalışmalar yürüttüğü İsmail Fazıl Ayanoğlu'nun ardından Vakıflar Müdürlüğü bünyesindeki Mezarlık Ekibi yöneticiliği görevine getirilen İşli; tarihçi Hamamoloğ Şinasi Akbatu ve Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ile İstanbul gezileri ve araştırmalarını sürdürdü. 8 kitabı ve çok sayıda makalesi yayınlanan yazarın bu kitabı İstanbul'da şimdiye kadar tespit edilmiş 49 adet bürk serpuşlu Yeniçeri mezartaşının kataloğunu içeriyor. Yıllar sonra kitap olarak yayınlanan bu öncü çalışma,

bütün Yeniçeri taşlarının kırıldığı-nı, gözden kaçan bir kaçının yok edilmekten kurtulduğunu; okumadan, gözlerini kapatarak işittiklerini söylemekte inat edenlere bir yanıt. Yazarın uzun yıllara yayılan saha araştırmaları ve mezarlık gezileri ile sürekli zenginleşen bir büyük arşiv haline dönüşen çalışması Yeniçeriler, mezartaşları ve remizleri konularını ele almakla birlikte yazarın hayatına da bir anlamda tanıklık ediyor. Mezartaşları konuşuyor.

Sabah Yıldızı Sezai Karakoç ve Diriliş'e Dair

Mustafa
Kirenci

Büyüyenay
Yayınları

Sabah Yıldızı, Sezai Karakoç'un şiirlerinin 7. kitabı Almyazısı Saatinden mülhem. Şiir İslâm dünyası ve Müslümanlara uygulanan kıyımların ve zulümlerin günbegün gelen haberleri ve şahitlikleriyle kaleme alınmıştır. Kudüs, Şam, Bağdat, Beyrut, Afganistan, Afrika, Kafkaslar, Azerbaycan, Türkistan'ın... hali hazırdaki içler acısı durumları anlatılmaktadır.

Şiirin bazı bölümlerinde Şair, Sabah Yıldızı'yla aynı bilgiye ve bilince sahip iki dost olarak konuşmaktadır. Her sabah Şair, Sabah Yıldızı'na içini dökmekte, üzüntülerini paylaşmaktadır. Bunun belki de başlıca sebebini bize şiir söylemekte: "Bütün dünya mahkûm, bizim kolumuz ve kanadımız, her yanımız zincirle bağlı olmasına rağmen, yalnız sabah yıldızı özgürdür." Dünyadakiler mahkûmdur kimi mazlumların hayatını kararttıkları ve kimi de karanlıklarla mücadele etmedikleri için. O ise özgürdür, ışıklarını saçabildiği, her sabah sadakatle insanlara şafağı haber verdiği için. Nasıl Şair (doğduğu eve, topraklara) dünya yüzündeki işgallere, katliamlara, zulümlere üzülmüyorsa Sabah Yıldızı da üzülmemektedir. Ama Şair'in gönlü, Sabah Yıldızı'nın üzülmüne razı değildir. O üzülmemelidir; çünkü masumdur, görevini her sabah mütemadiyen yerine getirmektedir. Şair, masumluğuna hanel gelmemesi için Sabah Yıldızı'nı aziz bir dost olarak teselli etmektedir. Aslında şiir boyunca her şey bizlere söylenmektedir. Şiirin sanatla ortaya koyduğu şey, Attar'ın Simurg'u gibi bize kendimizi göstermekte, insanları işaret etmektedir. Bilinçlerdeki, zihinlerdeki, ruhlardaki karanlıkları aydınlığa kavuşturmak. Aslında insanlığın hayrına olacak her söz, her eylem karanlıkları delen bir ışıktır. (...)

Seni Yazdım

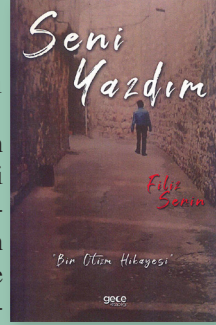
(Bir Otizm Hikayesi)

Filiz Serin

Gece Kitaplığı

Bir annenin en değerli varlığı çocuktur. Onun saçının teline bile zarar gelmesine dayanamaz.

Filiz Serin, iki yaşındaki oğluna Atalay Yörükoğlu'nun otizm tanısını koyduğunda yıkıldı. Ancak yılmadı. Henry Ford'un "Çoğu insan problemlerin çevresinden dolaşmaya, onları çözmeye çalışmaktan daha çok zaman ve enerji harcıyor" sözünden hareketle inanılmaz bir başarıya imza attı. Bu kitap sadece bir anne, babanın otizm dehşeti ile yüzleşmesinin değil baş etmesinin öyküsü. Çağımızda yaşam koşullarının, Corona virüsten önce darmadağın ettiği aile olmanın önemini anımsatıyor. Kararlı, inançlı olma kanatlarıyla sevgi aşılmaz denilen dağları aşıyor, yürünmez denilen yolların kat ediyor. Karanlığa kızacağına mum yakan Filiz Serin yaşadıklarını sanki sohbet edercesine akıcı bir dille okurla paylaşıyor. Hüngür hüngür ağlatan yaşanmışlıklar okura umutsuzluğu değil azmin nelere kadir olduğunu söylüyor. (...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ARDEN ATA ÇELİK, ÇORUM

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

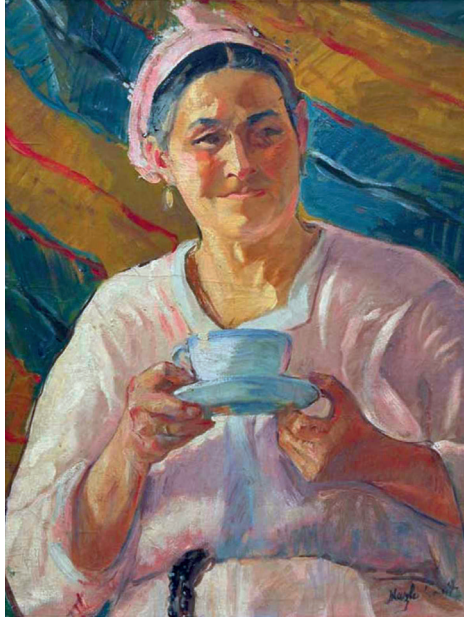
Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

FATMA NAZLI ECEVİT

Öncü ilk Türk kadın ressamlarından. Bugün oğlu Bülent Ecevit'ten dolayı bilirse de Ferik Salih Paşa ile padişah yaverlerinden Kırat Paşa'nın torunu, Türkiye'nin ilk kadın hekimi Safiye Ali'nin yeğeni. Mihri Müşfik, Ömer Adil ve Feyhaman Duran'ın öğrencisi oldu. Öğretmenlik belgesini alıp Kurtuluş Savaşı'na katılan babası albay Emin Sargut'la birlikte şehir şehir dolaştı. Kastamonu, Bolu ve İzmit'te öğretmenlik yaptı. 1924'te Fahri Ecevit ile evlenip Ankara'ya yerleşti. Ankara Kız Lisesi, Musiki Öğretmen Okulu, (günümüzde) Hacettepe üniversitesi 'ne bağlı Ankara Devlet Konservatuarı'nda görev yaptı. Bir çok öğrenciye ilham olan öğretmenlik mesleğini 25 yıl sürdürdükten sonra resme geri döndü. Daha önce portre ve nü resimler yapan ressam, güçlü bir desen anlayışıyla izlenimci, manzara, portre ve natüromortlarıyla İstanbul'u ve Bursa'yı yumuşak ve renkçi duyarlığı ile nesnel gerçekçi bir bakışı, yerel atmosfer içinde birleştirdiği tuvallerine taşıdı.

